

Treball final de Màster

Models de governança a la perifèria metropolitana de Barcelona: el cas del Vallès

Alumne:

Gerard Mayol Arandiga

Directora:

Mariona Tomàs Fornés

Màster universitari de Ciutat i urbanisme

Curs: 2018-1

Creative Commons

Esta obra está sujeta a la siguiente licencia CC BY-SA

Resum del treball

El present Treball final de màster té com a punt de partida el debat sobre la proposta de creació d'una Àrea Metropolitana al Vallès (AMV), liderada per l'Ajuntament de Sabadell i presentada públicament al desembre de 2018 sota el manifest "Som Vallès". La proposta és especialment innovadora i sacseja l'ordenació territorial de Catalunya, així com les relacions del Vallès amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) i la seva regió (RMB), independentment de la seva idoneïtat i viabilitat. A partir d'aquest fet, el treball reflexiona sobre la condició del Vallès com a àrea metropolitana, analitzant-ne les diferents definicions existents en la literatura, quins elements clau reuneixen, com es governen, quins models hi ha i quin grau d'institucionalització tenen. En aquest sentit, el treball també analitza la percepció del Vallès com a perifèria metropolitana i els discursos articulats al voltant d'aquest concepte. Per altra banda, el treball analitza quins models de governança es podrien aplicar al Vallès, contraposant les seves potencialitats amb la seves limitacions i posant especial èmfasi en l'anàlisi de la proposta de crear una nova entitat metropolitana.

Finalment, el treball proposa un model de governança de coordinació horitzontal i flexible pel Vallès, basat en la planificació estratègica i emmarcat en l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona. A més, la proposta pren com a referència i teló de fons la Nova Agenda Urbana de Nacions Unides com a instrument que pot contribuir a articular els diferents discursos existents al Vallès i a reforçar la seva realitat metropolitana.

Paraules clau: governança ; àrea ; metropolitana ; vallès ; perifèria ; barcelona ; agenda ; urbana

---

Índex

1.	Introducció	5
2.	Pregunta d'investigació i objectius	6
3.	Metodologia	6
4.	Marc teòric	7
4.1.	Què és una àrea metropolitana?	7
4.2.	Les àrees metropolitanes: models i governança	11
4.3.	Els elements clau de les àrees metropolitanes	12
4.4.	Canvis i tendències a les àrees metropolitanes. El cas europeu	13
4.5.	Perifèria metropolitana	14
5.	Marc contextual: el debat sobre la realitat metropolitana del Vallès	15
5.1.	Diagnosi del Vallès	15
5.1.1.	Context geogràfic i territorial	16
5.1.2.	Context Social i Econòmic	17
5.1.3.	Context institucional	18
5.1.4.	Posicionaments municipals davant de la realitat vallesana	18
5.1.5.	Principals problemàtiques "metropolitanes" del Vallès	20
5.1.6.	Conclusions de la diagnosi	21
5.2.	L'organització territorial de Catalunya	21
5.2.1.	Marc legislatiu	22
5.2.2.	El futur de l'organització territorial i metropolitana a Catalunya	22
6.	Anàlisi de la realitat metropolitana del Vallès i possibles escenaris d'institucionalització	23
6.1.	El Vallès és una àrea metropolitana?	23
6.1.1.	El sistema urbà del Vallès i les seves relacions funcionals	24
6.1.2.	El Vallès, perifèria metropolitana?	30
6.2.	Problemàtiques i àmbits d'actuació metropolitans al Vallès	31
6.3.	Propostes de governança metropolitana pel Vallès	35
6.3.1.	La proposta de l'Àrea Metropolitana del Vallès (AMV)	35
6.3.2.	Altres possibles models	41
6.3.2.1.	Status quo	41
6.3.2.2.	Unió dels Consells Comarcals	42
6.3.2.3.	Consell de vegueria	42
6.3.2.4.	Incorporació a l'Àrea Metropolitana de Barcelona	43
6.3.2.5.	Agències metropolitanes	43
6.3.3.	Quadre resum. Possibles models de governança al Vallès	43
7.	Una proposta pel Vallès: La planificació estratègica i la Nova Agenda Urbana com a oportunitats per enfortir la realitat metropolitana del Vallès	45
7.1.	Una planificació estratègica pel Vallès	45
7.2.	Una planificació estratègica en el marc de la RMB	47
7.3.	Una planificació estratègica amb la Nova Agenda Urbana com a teló de fons	50
7.3.1.	La Nova Agenda Urbana com a marc global: objectius i principis	50
7.3.2.	La Nova Agenda Urbana i el paper de les àrees metropolitanes	51
7.3.3.	La Nova Agenda Urbana i la seva implementació	51
7.4.	Concepció bàsica del Pla Estratègic del Vallès	53
8.	Conclusions	56
9.	Referències i Bibliografia	58

Annex 1. Guia i Graella de respostes de les entrevistes	62
Annex 2. Guia de revisió documental inicial	67

Taula de figures

Figura 1 . Passos per identificar una Àrea Urbana Funcional (FUA)	16
Figura 2 . Situació geogràfica i territorial del Vallès	16
Figura 3 . Infraestructures de mobilitat del Vallès	18
Figura 4 . Nombre d'habitants dels 62 municipis del Vallès a 2018	19
Figura 5 . Posicionament i àrees d'interès dels municipis vallesans	23
Figura 6 . Àrea Urbana Funcional de Barcelona	25
Figura 7 . Sistemes urbans als quals pertanyen els 62 municipis del Vallès segons el PTMB	26
Figura 8 . Els subsistemes urbans del sistema metropolità de Barcelona	27
Figura 9 . Font: Feria, 2010	28
Figura 10 .Desplaçaments obligats superiors a 4.500 desplaçaments al dia entre els 18 territoris definits a la Regió de Barcelona prenent valors del 2006	28
Figura 11 .Relacions metropolitanes de mobilitat entre àmbits regionals, en taronja les relacions radials amb Barcelona i en blau la resta	29
Figura 12 .Perifèria metropolitana situada entre l'AMB (ombregat en blau) i la RMB	31
Figura 13 .Proposta 20X2020.	32
Figura 14 .Bus ràpid Vallès	33
Figura 15 .Àmbits d'actuació metropolitana i competències del Vallès	35
Figura 16 .Manifest Som Vallès	37
Figura 17 . Mapa de potencialitats del Vallès	38
Figura 18 . Representació del Consell Metropolità del Vallès	39
Figura 19 . Organització de la Regió Metropolitana de Barcelona o futura vegueria	40
Figura 20 . Quadre resum: Possibles models de governança al Vallès	45
Figura 21 . Limitacions i potencialitats planificació estratègica	47
Figura 22 . ODS de dimensió urbana segons l'AUC	53
Figura 23 . Pla estratègic basat en 3 dimensions	54
Figura 24 . Inputs del Pla Estratègic del Vallès des de les 3 dimensions	55

1. Introducció

El present Treball final de màster té com a punt de partida el debat sobre la proposta de creació d'una Àrea Metropolitana al Vallès (el Vallès d'ara en endavant entès com el territori que inclou les comarques del Vallès Occidental i l'Oriental), liderada per l'anterior govern de l'Ajuntament de Sabadell i presentada públicament al desembre de 2018 sota el manifest "Som Vallès".

El debat "metropolità" del Vallès ha estat impulsat des de 2015 per la societat civil i organitzacions empresarials com "Fem Vallès" fins arribar als governs locals i comarcals. L'argument principal que alimenta aquest debat és doble i part de la mateixa moneda: d'una banda, la denúncia d'una falta d'inversions per part dels governs autonòmics i estatals degut a la condició del Vallès com a perifèria de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), per l'altra una manca de visió estratègica dels municipis del Vallès per resoldre reptes urbans i territorials conjunts.

El Vallès presenta un sistema urbà policèntric conformat per 62 municipis, 7 dels quals superen els 50.000 habitants i 26 més superen els 10.000. En aquests municipis hi viuen un total 1,3 milions de persones (el 17% de la població de Catalunya) i s'hi genera el 17% de PIB del territori català. En aquest últim apartat hi destaca el paper rellevant de la indústria i la presència en el territori d'un gran nombre de Polígons d'Activitat Econòmica (PAEs) que contribueixen a formar la concentració industrial més important del sud d'Europa.

Tot i aquest enorme potencial de desenvolupament, els municipis del Vallès s'han mostrat ineficaços fins al moment a l'hora de col·laborar d'una manera efectiva i tenir una visió conjunta en reptes tan importants com la mobilitat, la integració dels espais naturals o la política industrial, entre d'altres. Les causes d'aquesta ineficàcia a l'hora de crear aquesta cooperació són multifactor. No obstant, la diferència entre les estratègies de relació exterior i les diferents àrees d'interès de les principals ciutats vallesanes i la manca d'instruments de governança adequats que donin resposta al territori com a conjunt en podrien ser les causes principals.

El debat sobre la condició metropolitana del Vallès es produeix en paral·lel al debat metropolità de Barcelona i de la futura organització territorial de Catalunya. En aquest sentit, la proposta de crear una Àrea Metropolitana del Vallès (AMV) és especialment innovadora i sacseja l'ordenació territorial de Catalunya, així com les relacions del Vallès amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) i la seva regió (RMB), independentment de la seva idoneïtat i viabilitat.

A partir d'aquest fet, el treball reflexiona sobre la condició del Vallès com a àrea metropolitana, analitzant-ne les diferents definicions existents en la literatura, quins elements clau reuneixen, com es governen, quins models hi ha i quin grau d'institucionalització tenen. En aquest sentit, el treball també analitza la percepció del Vallès com a perifèria metropolitana i els discursos articulats al voltant d'aquest concepte. Per altra banda, el treball analitza quins models de governança es podrien aplicar al Vallès, contraposant les seves potencialitats amb la seves limitacions i posant especial èmfasi en l'anàlisi de la proposta de crear una nova entitat metropolitana.

Finalment, el treball proposa un model de governança de coordinació horitzontal i flexible pel Vallès, basat en la planificació estratègica i emmarcat en l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona. A més, la proposta pren com a referència i teló de fons la Nova Agenda Urbana de Nacions Unides com a instrument que pot contribuir a articular els diferents discursos existents al Vallès i a reforçar la seva realitat metropolitana.

2. Pregunta d'investigació i objectius

El treball s'organitza al voltant del següent problema central o pregunta d'investigació i els conseqüents objectius generals i objectius específics:

- Pregunta d'investigació: **Existeix una realitat metropolitana al Vallès? Com es pot reforçar i amb quins instruments?**

- Objectiu General: Proposar una planificació estratègica del Vallès en el marc de la Regió Metropolitana de Barcelona i la Nova Agenda Urbana que permeti consolidar la seva realitat metropolitana.

- Objectius Específics:

- Analitzar la literatura existent sobre definició d'àrees metropolitanes, models, institucionalització i governança.
- Descriure la situació actual del Vallès i el seu debat territorial.
- Analitzar els possibles escenaris de col·laboració supramunicipal del Vallès i estudiar com encaixen en la teoria dels models de governança metropolitana.
- Analitzar el principi de la Nova Agenda Urbana i el procés de localització que s'està duent a terme a Catalunya.

Els resultats de les activitats proposades aniran encaminats a respondre la pregunta sobre el problema central i contribuiran a assolir l'objectiu general.

3. Metodologia

La metodologia dissenyada per realitzar aquest treball s'ha desenvolupat en 3 dimensions que es troben representades en els objectius específics que s'interrelacionen:

- La dimensió teòrica de la delimitació i governança de les àrees metropolitanes.
- La dimensió metropolitana de l'àmbit del Vallès en el marc de la Regió Metropolitana de Barcelona.
- La dimensió global del fenomen urbà a través de la Nova Agenda Urbana, el seu impacte a nivell local i el seu paper estructurant en les estratègies locals.

Per dur a terme aquest procés d'interrelació s'ha optat per dur a terme un procés d'anàlisi des de la teoria general fins al cas concret. En aquest sentit, primerament s'han repassat les diferents teories sobre la definició i delimitació de les àrees metropolitanes, els models de governança existents i el seu grau d'institucionalització. En segon lloc, s'ha contraposat aquesta teoria al cas particular del debat metropolità del Vallès i les diferents propostes d'institucionalització de la seva realitat metropolitana. Finalment, s'ha proposat un instrument de governança metropolitana pel Vallès. Per fer-ho, s'ha analitzat la Nova Agenda Urbana per tal de generar un marc a partir d'aquesta agenda global que es considera que pot contribuir a articular projectes compartits i millorar la cooperació supramunicipal del Vallès alhora que enfortir la seva realitat de metropolitana.

El disseny d'investigació que s'ha proposat és de caràcter majoritàriament exploratori, ja que busca dimensionar fenòmens relativament nous. Per tant s'ha optat per incloure tècniques d'investigació basades en la revisió documental disponible, però també acompanyades de 2 entrevistes a personalitats i institucions rellevants en la temàtica que permetran elaborar el treball de camp necessari per extreure conclusions. En concret, aquestes entrevistes s'han realitzat a

Josep Monràs, Alcalde de Mollet del Vallès i a Maria Cortada, tècnica del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona (PEMB). A l'annex 1 es poden trobar les guies i graelles de respostes de les entrevistes.

4. Marc teòric

Per tal de poder analitzar el cas del Vallès és necessari primer revisar la literatura existent sobre el fenomen de les àrees urbanes o metropolitanes. Què es considera una àrea metropolitana? Com es mesuren? Quins són els seus elements clau? Com es governen? Com s'expandeixen? Què és la centralitat i què és la perifèria? Com es gestionen les perifèries metropolitanes? Són preguntes que apliquen directament a l'objecte d'investigació i sobre les quals s'ha teoritzat en alguns casos abastament (models de governança, elements clau, reformes i extensió) i en d'altres de manera més reduïda (perifèria metropolitana).

El fenomen de la metropolització de les ciutats va prendre força a partir dels anys 50 durant els processos de suburbanització que van patir les ciutats (Tomàs, 2016). A partir d'aquest moment es van anar generant diverses corrents i escoles teòriques per tal d'explicar com aquestes aglomeracions urbanes s'havien de governar i quin grau d'institucionalització era necessari perquè fossin eficients i efectives. Aquestes corrents teòriques han produït alhora diferents models que s'han aplicat arreu del món i que expliquen les tendències actuals a l'hora de gestionar les aglomeracions urbanes.

4.1. Què és una àrea metropolitana?

Existeixen nombroses definicions sobre què són les «àrees metropolitanes» degut a que el fenomen es troba en constant evolució i que intervenen múltiples variables en la seva delimitació. Sovint es troben altres termes en la literatura per referir-nos-hi, com són àrees urbanes, metròpolis, aglomeracions, conurbacions, sistemes urbans etc. Tots ells intenten explicar el fenomen metropolità amb diferents matisos.

Per tal de poder definir què són les àrees metropolitanes és necessari abans que res definir els conceptes de **ciutat oficial** i **ciutat real** (Borja i Gonzalez, 2018a). El primer fa referència al territori administratiu, als límits oficials de la ciutat, els quals conformen una realitat inevitable. En canvi la ciutat real fa referència a l'aglomeració urbana, la ciutat metropolitana física i funcional. La dialèctica entre aquests dos conceptes i el permanent espai que existeix entre ells esdevé especialment important en els processos de metropolització, ja que és qui ha generat les diverses escoles de pensament sobre com articular el creixement de les àrees urbanes.

Segons Roca, J. ; Moix, M. i Atrellano, B. (2011) podem trobar diferents aproximacions per **delimitar el què son els sistemes urbans o metropolitans**. Aquestes han anat evolucionant al llarg de la història: els primers aspectes que es van tenir en compte per delimitar els fenòmens urbans eren els **àmbits administratius o institucionals** (basats en límits legals de les estructures polítiques). Un cop aquests es van arrabassar, es van començar a investigar aspectes relacionats amb la **morfologia urbana** (és a dir, a l'existència d'un continu urbà més enllà dels límits oficials), més endavant es va centrar l'atenció en **les economies d'aglomeració** (això és, la delimitació en funció de densitat de població, ocupació i activitats econòmiques). Finalment, a partir dels anys 90 i en les últimes dècades, ha estat **la interacció funcional** ("commuting" entre residència-feina o relacions funcionals per mobilitat obligada) l'aspecte que ha guanyat protagonisme.

En aquest últim camp, i des d'una vessant de la geografia urbana, resulten particularment interessants els estudis duts a terme a partir de la metodologia de l'Oficina del cens d'Estats Units

per tal de mesurar els seus processos de suburbanització. Aquesta metodologia ha patit varies modificacions per ser adaptada a l'àmbit Europeu i fins i tot al de cada país (Capel, 1975).

Un exemple d'aquest tipus d'estudi és el dut a terme per JM. Feria (2018) a Espanya, utilitzant un mètode basat en el *commuting* i amb uns llistats mínims de població i categoritzant les àrees urbanes en funció de 3 elements: dimensió, organització funcional i estructura territorial. En aquest cas, JM Feria identifica en el seu treball:

- **Regions metropolitanes:** són organitzacions complexes amb centres i àrees d'organització metropolitana a nivell intern i amb 4-6 milions d'habitants. Ex.: Madrid o Barcelona.
- **Àrees metropolitanes consolidades:** són organitzacions metropolitanes consolidades, però amb submercats d'habitatge i mobilitat laboral a la seva corona. Estarien compostes d'1 o 2 milions d'habitants. Ex.: València, Sevilla o Bilbao.
- **Àrees metropolitanes polinuclears:** són la fusió d'àmbits d'organització metropolitanos policèntrics de 500 mil a 1 milió d'habitants. Els casos d'Alacant-Elche o Oviedo-Gijón-Avilés.
- **Àrees metropolitanes standard:** són nuclis centrals que es suburbanitzen amb els municipis del seu entorn. Són àrees de 300 mil a 800 mil habitants i un exemple seria Saragossa, Granada, Valladolid o Tarragona.
- **Àrees metropolitanes menors:** són àmbits potents com a mercat de treball, però amb una dimensió residencial reduïda de 200 mil a 300 mil habitants. Ex.: Girona, Huelva o León.
- **Àrees metropolitanes incipients:** són municipis grans però que assumeixen en el seu interior el processos de suburbanització. Són importants mercats de treball, però no d'habitatge. 150 mil a 200 mil habitants. El cas de Lleida, Burgos o Badajoz.

Per altra banda, Roca, Moix i Atrellano (2011) argumenten que aquestes metodologies basades en el sistema de *commuting* (residència-lloc de feina) solen ser massa sensibles a l'hora de mesurar els processos de metropolització de petites aglomeracions, ja que aquestes mesures depenen sovint de censos no del tot fiables que tendeixen a sobredimensionar les seves àrees metropolitanes. Per contrarestar-ho, han proposat una metodologia alternativa per identificar les àrees metropolitanes com a "veritables ciutats de ciutats" que consisteix en mesurar les relacions entre nuclis urbans de curta distància que conformen **sistemes urbans** i posteriorment afegir-los a estructures més extenses, com poden ser les àrees metropolitanes. Aquesta metodologia està composta pels següents elements fonamentals:

- **Els protosistemes:** estan formats per l'agregació d'aquelles entitats locals (municipis a Espanya) que tinguin continuïtat física i que tinguin una relació d'interacció elevada entre els seus nuclis. El valor d'interacció ve donat generalment per les relacions de mobilitat obligada (lloc de residència a lloc de treball). Els protosistemes són la base dels sistemes metropolitanos i estan íntimament lligats amb el grau de policentrisme que mostren els sistemes metropolitanos.
- **Els sistemes urbans:** estan formats per agregats de protosistemes amb un alt grau d'interacció entre ells i amb una taxa d'autocontenció (percentatge de residents que treballen en llocs de treball que es troben la pròpia ciutat) igual o superior al 50%. Aquests sistemes urbans o protosistemes consolidats són considerades les "ciutats reals", és a dir, la ciutat que traspassa els límits administratius i on es produeix l'activitat real dels seus residents.

- **Els sistemes metropolitans:** estan formats per agregats de sistemes urbans amb un alt grau d'interacció i que poden ser considerats àrees metropolitanes a partir de certa interacció.

Per la seva banda, L'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), va establir l'any 2012 una **metodologia comuna** per mesurar les "àrees urbanes" o "àrees metropolitanes" (terme que fan servir indistintament) i així poder fer comparatives a nivell global. Per definir la composició bàsica d'una àrea metropolitana, i sense entrar en profunditat en els detalls metodològics, l'OCDE ha desenvolupat, conjuntament amb Eurostat i la Comissió Europea, la definició d'**Àrea Urbana Funcional (FUA en anglès)** (OCDE, 2015a) que consistiria "d'una ciutat densament habitada i una zona d'intercanvi menys densament habitada, on el mercat de treball està molt integrat amb el de la ciutat".

Aquest concepte es construeix de la següent manera (Figura 1):

En primer lloc, identifica les principals aglomeracions urbanes dels territoris que han d'estar formades per nuclis urbans on hi resideixi com a mínim el 50% de la població i que estiguin formats per cèl·lules contigües de Km² amb una densitat mínima de 1500 habitants/Km² (pel cas de la UE) i que continguin una població de com a mínim 50.000 persones en total (aquesta és la definició de "**ciutat**" pel cas europeu). Seguidament s'identifiquen els nuclis urbans sense continuïtat física, però relacionats pels viatges constants de persones per raó de treball entre els nuclis d'una àrea urbana policèntrica, que s'estableix en un mínim del 15% dels residents desplaçats d'un nucli a un altre. Finalment s'identifica el *hinterland*, entès com aquell territori no densificat, però que també forma part de l'àrea d'influència de mercat de treball.

Com es pot observar, aquesta definició es basa en els conceptes d'aglomeració econòmica i interacció funcional descrites al principi de l'apartat.

Fruit d'aquesta metodologia podem distingir entre 4 tipus de FUA:

- **Àrees urbanes funcionals petites:** amb una població d'entre 50.000 i 100.000 habitants.
- **Àrees urbanes funcionals mitjanes:** amb una població d'entre 100.000 i 250.000 habitants.
- **Àrees urbanes funcionals metropolitanes:** amb una població d'entre 250.000 i 1,5 milions d'habitants.
- **Grans àrees urbanes funcionals metropolitanes:** amb una població superior als 1,5 milions d'habitants.

Seguint aquesta metodologia hi destaca el projecte europeu Urban Audit (INE, 2019), que va començar als anys 90 amb l'objectiu de recopilar informació sobre les ciutats europees i que a Espanya ha comptat amb la col·laboració de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

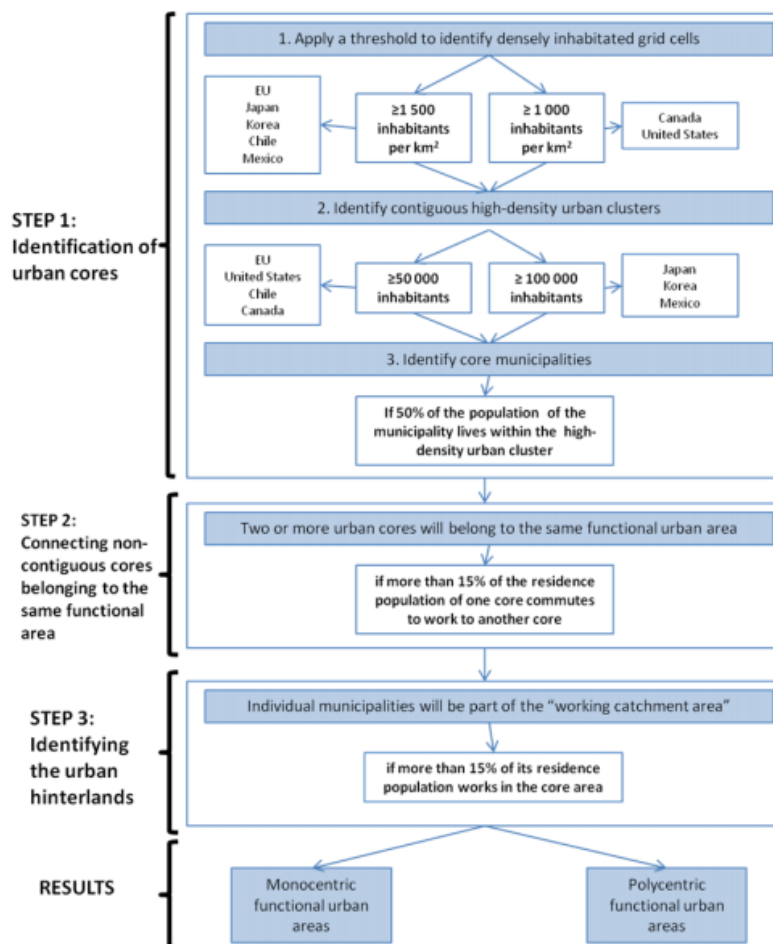

Figura 1 . Passos per identificar una Àrea Urbana Funcional (FUA). Font: OECD, 2015a, p.4

Per la seva banda, Eurostat, per tal de proveir informació estadística acurada, utilitza una nomenclatura específica per definir les diferents tipologies d'unitats geogràfiques dels seu territori. Així, es poden trobar regions, ciutats i grans ciutats, regions metropolitanes i àrees rurals. Pel que fa a les **regions metropolitanes**, coincideixen amb el nivell NUTS 3 (províncies a Espanya). Aquestes regions es defineixen com aglomeracions urbanes on almenys el 50% de la població viu dins de l'àrea urbana funcional (FUA), que ha d'estar formada per un mínim de 250.000 habitants.

Pel que fa a definicions més generalistes i globals, l'organització internacional Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) argumenta que existeixen dues definicions generals del que són les àrees metropolitanes (CGLU, 2016). La primera fa referència a una àrea que degut al seu creixement urbanístic supera cert nivell de densitat fora dels seus límits oficials i que per tant esdevé àrea metropolitana. La segona fa referència a un grup de municipis o poblacions que depenen principalment d'una o més àrees urbanes principals (relació funcional entre diferents centres).

Per altre banda, pel cas que s'està tractant, també és interessant veure **la definició que en fa la legislació espanyola** a través de l'Art. 43.2, de la Llei reguladora de les bases del règim local (LRBRL) 7/1985, de 6 d'abril, que defineix les àrees metropolitanes com "Entitats locals integrades per municipis de grans aglomeracions urbanes que tenen entre els seus nuclis de població vinculacions econòmiques i socials que fan necessària la planificació conjunta i la coordinació de

determinats serveis i obres". Com podem veure, la definició inclou aspectes morfològics, funcionals i institucionals.

Per l'anàlisi del cas del Vallès es tindrà en compte la composició dels seus sistemes urbans i les seves relacions de funcionalitat (sobretot per mobilitat obligada) i les delimitacions polítiques-institucionals per a la seva governança. Per a una major claredat, **en aquest estudi s'utilitzarà el terme "àrea urbana" per referir-se als aspectes més físics, morfològics i urbanístics, mentre que s'utilitzarà l'expressió "sistema urbà" per referir-se a les relacions de funcionalitat entre diferents municipis. Finalment s'utilitzarà el terme "àrea metropolitana" de forma genèrica, però sovint referint-se als aspectes de governança i de model institucional de l'àmbit d'estudi.**

4.2. Les àrees metropolitanes: models i governança

Com s'ha dit anteriorment, la variabilitat de l'espai entre els límits de la ciutat funcional (real) i els límits de la legalitat administrativa local (oficial) han generat una gran quantitat de literatura. Segons Heilnelt i Kübler (2005), durant el segle XX dues grans escoles de pensament han debatut sobre els models de governança que s'havien d'aplicar a les gran àrees urbanes per tal de que aquestes fossin eficients i adequades al seu funcionament:

Per una banda, l'**escola "reformista"** veu com a principal escull per a una correcte prestació de serveis l'existència de diferents jurisdiccions i poders dins d'una mateixa realitat metropolitana. Així doncs, defensen la creació de grans institucions metropolitanes que centralitzin el poder i que contribueixin a equiparar la jurisdicció governamental amb el desenvolupament social i econòmic de l'àrea metropolitana. Per tal d'aconseguir crear aquestes institucions es poden generar governs metropolitanos a una escala, mitjançant l'annexió de suburbis o altres entitats circumdants a la ciutat central, o bé a dues escales, creant governs metropolitanos, però mantenint els governs locals. En tot cas, el govern metropolità, és a dir el poder oficial, s'ha d'institucionalitzar i aquest ha d'abastar l'àrea funcional metropolitana.

Per altra banda, l'**escola de la "decisió pública"** rebutja la unificació en una sola institució com a solució als problemes de la governança metropolitana. Aquesta escola (Bish i Ostrom, 1973, citat a Mariona Tomàs, 2016, p.2) "considera les àrees metropolitanes com espais fragmentats", i aquests espais competeixen i generen resultats més eficients i més democràtics. La població d'una àrea metropolitana decidirà on resideix en funció del nivell de serveis i el nivell d'impostos que aquests governs locals autònoms els hi imposin i per tant aquests s'esforçaran per oferir els millors serveis al menor preu (Tiebout, 1956, citat a Heilnelt i Kübler 2005, p.9). Aquest corrent de pensament considera que els governs locals dins d'un àrea metropolitana no han d'estar obligats a unificar-se i que aquesta unió només s'ha de produir per la voluntat pròpia de cooperació del municipis.

Finalment, un tercer corrent teòric anomenat "**nou regionalisme**" apareix durant la dècada dels 90 arran de diverses investigacions sobre els processos de metropolització a Amèrica del nord i a Europa (Heilnelt i Kübler, 2005) que argumenten que una governança eficient metropolitana no suposa necessàriament una institucionalització del territori, sinó que l'eficiència més aviat passa per establir acords de cooperació amb actors heterogenis formats per ens governamentals i entitats privades que sovint presten els seus serveis més enllà dels límits administratius locals o metropolitanos. En aquest sentit, el nou regionalisme distingeix entre governs metropolitanos i governança metropolitana, entenent que la gestió del fet metropolità ha d'incloure les entitats privades i la societat civil. El nou regionalisme argumenta que no hi ha un model únic i correcte per a tots els casos i que aquest es determina per les especificitats del lloc.

Com s'ha explicat anteriorment, aquestes escoles de pensament s'han traduït a la pràctica en diferents models de governança de les àrees metropolitanes. Segons Mariona Tomàs (2016, 2019) hi ha **4 grans models de governança** que poden ser definits en funció del seu grau d'institucionalització:

- **Governos metropolitanos:** Són estructures institucionals que s'han creat expressament per governar el fet metropolità. Segons l'escola reformista haurien d'estar proveïts de competències, finançament i legitimitat democràtica a partir de l'elecció directa del seu govern. No obstant, sovint es troben models de governos metropolitanos que, bé comparteixen competències amb d'altres nivells, bé depenen del finançament d'altres instàncies, o bé s'elegeixen indirectament (com és el cas de Barcelona). Com s'ha comentat anteriorment, la integració d'aquests governos es pot produir a una sola escala per fusió de municipis (ciutat metropolitana), com és el cas de Tokyo, o bé a dues escales, conservant les autoritats locals anteriors però amb una delegació important de competències cap al govern metropolità.
- **Agències metropolitanes:** En segon lloc i en un segon grau d'institucionalització, es troben les agències destinades a gestionar un servei concret a nivell metropolità, com poden ser la planificació del sòl, el transport, la policia o el mediambient.
- **Coordinació vertical:** Fa referència als casos en què una instància superior de govern (Província, Comunitat Autònoma, Comarca) actua *de facto* com a govern metropolità malgrat no va ser creada per això. Com a exemple, la Comunitat Autònoma de Madrid.
- **Coordinació horitzontal:** Fa referència a models poc institucionalitzats de cooperació voluntària mitjançant associacions, mancomunitats o la planificació estratègica. En aquest cas no es crearien estructures polítiques noves. Aquests models es trobarien recollits en les tradicions de la "decisió pública" i en el cas de planificació estratègica del "nou regionalisme" també inclouria la participació d'actors privats. Alguns exemples són Varsòvia o Torino.

Tal i com argumenta Mariona Tomàs, no hi ha un model únic i ideal; de fet sovint trobem models que evolucionen i canvien al llarg del temps. El seu èxit depèn de múltiples factors i aquests no són només institucionals, sinó que aspectes com la cultura política i l'actitud davant la cooperació metropolitana adquireixen un rol crucial per determinar el model de governança metropolitana i l'èxit en la seva implementació.

Com es veurà a continuació, independentment del nivell d'institucionalització, el poder real de les àrees metropolitanes es mesura en funció de certs elements, com les competències o el finançament que tinguin els seus governos. Segons dades de la OECD (2015), només un 18% de les àrees metropolitanes dels Estats que formen part de l'organització tenen governos metropolitanos amb poder per regular.

4.3. Els elements clau de les àrees metropolitanes

Com s'ha apuntat anteriorment, la governança i formes d'organització de les àrees metropolitanes es poden estudiar des de molts punts de vista a banda del model que hagin adoptat. En aquest sentit, aspectes com el grau de fragmentació institucional, el tipus de competències, la independència financera, la representació democràtica o el tipus de relacions multinivell, ens ajuden a entendre millor com funcionen les àrees metropolitanes (Tomàs, 2015a).

Un dels aspectes que permet estudiar i comparar les àrees metropolitanes és el nivell de **fragmentació institucional** que presenten els seus territoris; és a dir, el nombre d'entitats

públiques i privades que tenen un rol en el funcionament de la realitat metropolitana i que per tant s'hauran de posar d'acord a l'hora d'elaborar i implementar polítiques metropolitanes. El nombre de municipis, l'existència d'altres instàncies de govern (comarques, províncies), associacions municipals (mancomunitats, xarxes) i entitats privades (consorcis, empreses concessionàries etc.) determinaran la dificultat a l'hora d'endegar estratègies metropolitanes.

Un altre aspecte important, com s'ha comentat, són les **competències** atorgades al nivell metropolità, ja que definiran la capacitat de dur a terme estratègies i actuacions concretes. Generalment les competències metropolitanes solen ser *hard policies*, que serien les que actuen sobre el medi (urbanisme, residus, mobilitat i transport), mentre que les *soft policies* representen les que actuen en les persones (desenvolupament econòmic, habitatge, cohesió social) i solen ser menys habituals (Tomàs, 2019). Pel que fa a les competències metropolitanes, també cal tenir en compte el **caràcter d'obligat compliment** que tinguin per part dels municipis que formen part de l'àrea, ja que d'aquesta manera es garanteix la seva aplicació.

Un altre element clau és el **finançament**, ja que determina totalment l'autonomia dels governs metropolitanos. El finançament de les àrees metropolitanes es pot produir mitjançant transferències des dels municipis, a través de transferències directes d'instàncies de govern superior (Estat o regió), o bé a través de la recaptació d'impostos propis (impostos pel subministrament d'aigua, propietats immobiliàries etc.). Aquest últim punt pren especial rellevància a l'hora de poder redistribuir equitativament la riquesa en el territori metropolità, anomenat *tax base sharing* (Sack, 2007, citat a Tomàs, 2019).

La **representació democràtica** esdevé una altra característica important en el casos on l'àrea metropolitana disposa d'un govern metropolità. El fet que hi hagi eleccions directes o indirectes o que incloguin representants d'entitats privades o semi-públiques (cambres de comerç, consorcis, societat civil) determina el grau de legitimació democràtica i la creació d'un *demos* metropolità, i a més fomenta la participació de la ciutadania.

Finalment, Mariona Tomàs (2019) també destaca la **relacions multinivell** com un element clau a tenir en compte per estudiar les àrees metropolitanes. Aquestes es poden dividir entre horitzontals (amb el sector privat i amb d'altres àrees metropolitanes) i verticals (amb instàncies superiors com la regió o l'Estat i instàncies de menor nivell com els municipis o autoritats locals).

4.4. *Canvis i tendències a les àrees metropolitanes. El cas europeu*

A Europa no es troba un model únic de governança metropolitana, ja que aquesta depèn de les tradicions polítiques i culturals de cada Estat (Tomàs, 2016). D'aquesta manera hi ha països, com França, on es tendeix cap a la creació de noves institucions per tal de respondre al fet metropolità, i on existeixen fins a quatre formes institucionals diferents d'agrupacions municipals. A d'altres països, com a Alemanya, hi ha múltiples formes de govern metropolitanos (Zimmermann i Feiertag, 2018).

En els últims anys Europa ha experimentat un gruix important de **reformes metropolitanes** amb l'aparició de les *métropoles* i *pôles métropolitains* a França, la *città metropolitana* a Itàlia o les *europäische Metropolregionen* a Alemanya. En termes generals es pot observar un canvi de model que passa de les posicions més flexibles i voluntaristes de cooperació inter-municipal (nou regionalisme) a posicions més institucionalistes d'establiment de governs metropolitanos (reformisme). Malgrat formar part d'una mateixa onada de canvis, es poden apreciar diferències en aquests 3 models: per una banda França i Itàlia han dut a terme reformes més *top-down* dutes a terme des de l'Estat, però empoderant els governs metropolitanos, mentre que per l'altra, Alemanya ha viscut una reforma més *bottom-up*, principalment degut a la seva condició d'Estat

federal, on les competències per crear i dur a terme reformes en l'àmbit metropolità queda reservada als 16 Estats federals (Zimmermann i Feiertag, 2018) .

Pel que fa al cas espanyol, com en d'altres indrets d'Europa, no hi ha establerta oficialment les delimitacions del que són les àrees metropolitanes (Feria, 2018), tot i que sí que es pot trobar en termes estadístics informació acurada sobre les aglomeracions urbanes a través de l'Atlas Digital d'Àrees Urbanes del Ministeri de foment (2019). El cert és que tot i l'existència a l'Estat espanyol de nombroses àrees urbanes densificades i el gran creixement que han experimentat les àrees metropolitanes entre els anys 90 i el 2007 (Feria, 2018), el sistema polític no ha reaccionat per respondre al fenomen metropolità (Alba i Navarro, 2005, citat a Tomàs, 2016); de fet, l'única àrea metropolitana oficialment creada a l'Estat és l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) .

4.5. Perifèria metropolitana

La definició d'aquest concepte esdevé clau pel desenvolupament d'aquest treball; malauradament la literatura disponible és limitada. Una de les teories més conegudes que explica el fenomen de les perifèries metropolitanes és la “**teoria dels espais centrals**” (Christaller, 1966) que va posar les bases per explicar com s'organitzaven els sistemes urbans seguint unes pautes geomètriques (hexagonals) al voltant de nuclis urbans que per la seva posició geogràfica central proveïen a la població de béns i serveis, ja que les empreses es concentraven allà. Aquests centres formaven part d'una altra hexagon que tenia una altre centre i d'aquesta manera s'articulaven en una **jerarquia urbana**. En aquest sentit, el fet d'haver-hi una centralitat genera automàticament una perifèria, és a dir, aquella zona que no està al centre i no gaudeix dels seus béns i serveis.

No obstant, segons Roca, Moix i Atrellano (2011) es pot argumentar que l'aparició del fenomen de la ciutat difusa a partir dels anys 70 i la seva evolució en ciutats de delimitació dubtosa “ha fet més borroses les tradicionals distincions entre camp i ciutat, centre i suburbi o espais metropolitans i no metropolitans”. A més, des d'un punt de vista de la literatura econòmica, l'aparició de ciutats policèntriques i la creació d'ocupació en diferents subcentres, així com la dispersió de les activitats econòmiques, han acabat amb el model monocèntric de centre-perifèria, entenent el centre com el punt neuràlgic dels negocis, el que coneixem com els districtes de negoci (CBD en anglès) o *downtown*.

Finalment, en el seu informe Gold IV (2016), CGLU analitza breument el terme “perifèria” i argumenta la complexitat per acotar-lo degut a disparitat de sinònims que s'utilitzen per referir-s'hi en diferents geografies (*slums*, barriades, faveles, extraradi etc.) i a la constant evolució i canvis dels límits d'aquesta perifèria. L'informe analitza com a mínim 4 dimensions que poden desenvolupar l'aparició de les perifèries i aquestes es poden donar de manera individual o en combinació. Aquestes dimensions són:

- Geogràfica: En aquest cas, la condició perifèrica ve donada per la posició espacial del territori, pel fet d'estar situat fora dels límits de l'àrea metropolitana oficial. Aquesta condició pot canviar en el temps si l'àrea metropolitana decideix expandir els seus límits formals i engolir parts que estaven inicialment fora de l'anell interior.
- Política: En aquest cas la perifèria esdevé com a tal degut a la marginació política que suposa no formar part de la centralitat de l'àrea metropolitana, ja que decisions que li afecten es prenen al marge dels territoris fora de l'anella interior.
- Socioeconòmica: Aquesta dimensió apareix quan hi ha un greuge pel que fa al desenvolupament econòmic de la perifèria i es dona quan la perifèria no té accés al mercat laboral, serveis públics, equipaments i possibilitats que es generen en el centre. Una característica d'aquesta dimensió és que no està relacionada amb la ubicació espacial del

territori afectat, ja que aquest es pot trobar dins de l'àrea central, però considerar-se perifèria degut a la vulnerabilitat econòmica i social a què es veu sotmès.

- Percepció subjectiva: En aquest cas els residents d'un territori es perceben a si mateixos perifèria, ja que consideren que habiten en barris marginals. Es tracta d'una visió subjectiva independentment de si el territori pateix les característiques pròpies d'una perifèria.

Finalment, cal tenir en compte que les perifèries solen rebre les anomenades "**externalitats negatives**", això són, els problemes generats pel centre de grans metròpolis i que repercuteixen a la perifèria. La desregularització dels mercats, l'augment de la competitivitat global i la finançarització immobiliària en les grans àrees urbanes han produït desigualtats creixents que es plasmen sobretot en la gentrificació, és a dir, l'expulsió de poblacions menys afavorides per raó de renda, sovint relacionat amb l'augment dels preus de l'habitatge. Altres efectes són la concentració d'indústries amb salaris baixos a la perifèria o la fragmentació espacial i la dispersió urbana amb la dificultat associada de gestionar els serveis públics en aquestes zones, així com els efectes negatius en la mobilitat i els costos econòmics i mediambientals.

5. Marc contextual: el debat sobre la realitat metropolitana del Vallès

El debat sobre l'ordenació territorial i institucional del Vallès ha estat impulsat des de 2015 (Perez, 2015) per «Fem Vallès», una plataforma formada per agents de la societat civil i les organitzacions empresarials Cecot, Consell Intersectorial d'Empresaris (CIESC), Unió Empresarial Intersectorial-Cercle d'Empresaris (UEI) i l'associació Via Vallès. La plataforma proposa unir els Consells Comarcals del Vallès Occidental i Oriental per tal de crear una nova entitat d'abast vallesà que seria l'equivalent a una Àrea Metropolitana del Vallès (AMV). L'argument principal que alimenta aquest debat és doble i part de la mateixa moneda: d'una banda la denúncia d'una falta d'inversions per part dels governs autonòmics i estatals degut a la condició del Vallès com a perifèria de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB). Per l'altra, una manca de visió estratègica dels municipis del Vallès per resoldre reptes urbans i territorials conjunts entre ambdues comarques (Cecot, 2019).

El debat sobre la condició metropolitana que s'està produint al Vallès es duu a terme en paral·lel al debat metropolità de Barcelona i de la futura organització territorial de Catalunya. En aquest sentit, la proposta de crear una Àrea Metropolitana del Vallès és especialment innovadora i sacseja l'ordenació territorial de Catalunya, així com les relacions del Vallès amb l'AMB i la seva regió metropolitana, independentment de la seva idoneïtat i/o viabilitat.

5.1. Diagnosi del Vallès

Aquest apartat es basa en la diagnosi publicada el març de 2017 per l'Institut Cerdà (2017) titulada «Les oportunitats de desenvolupar polítiques conjuntes al territori dels Vallesos», encarregada per la Diputació de Barcelona i proposada pels Consells Comarcals del Vallès Occidental i Oriental, en què s'analitza la potencialitat per dur a terme polítiques amb visió territorial entre les dues comarques. La diagnosi es va fer a partir de revisió documental i de 25 entrevistes amb representats polítics, empresarials i d'entitats civils. Aquesta diagnosi representa un bon punt de partida per aquest treball, ja que és l'estudi més complet i actualitzat que s'ha dut a terme sobre l'actual situació d'ambdós vallesos. Es tracta d'un document descriptiu on s'analitza el rol socioeconòmic, territorial i institucional del Vallès i on s'apunten aquells eixos d'acció on la cooperació supramunicipal prendria més sentit. A continuació s'exposen les conclusions a què va arribar l'estudi i es reflexiona sobre elles.

5.1.1. Context geogràfic i territorial

L'estudi defineix el Vallès com un territori amb una plana central delimitada pel riu Tordera al nord-est i pel riu Llobregat al sud-oest, mentre que la Serralada prelitoral la delimita pel nord-oest i la Litoral pel sud-oest.

Figura 2 . Situació geogràfica i territorial del Vallès.. Font: Institut Cerdà, 2017

La plana està ocupada per teixits residencials i industrials que s'han urbanitzat seguint les conques dels rius i les infraestructures ferroviàries i viàries que s'han anat implantant en el territori. Tot plegat s'inserta en una **matriu biofísica** formada per espais agrícoles i forestals. L'estudi destaca que el 74% del territori el conformen espais naturals i agraris, mentre que el territori restant l'ocupa el teixit urbà i industrial, principalment ubicat a la plana.

Pel que fa a les **infraestructures de transport** que travessen el territori, esdevé un dels temes principals del debat territorial del Vallès i una de les principals queixes dels impulsors de l'AMV degut a la poca planificació i inversió que existeix i al fet que es considera que estan massa pensades per commutar amb Barcelona (Fem Vallès, 2019a). Tal i com s'observa en el mapa (figura 3), a nivell ferroviari hi destaquen les línies radials (Barcelona - Vallès) formades per les dues dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (S1 Terrassa i S2 Sabadell) i les quatre de RENFE (R2 Granollers destí Girona, R3 Granollers destí Vic, R4 Sabadell-Terrassa destí Manresa i R4 Martorell destí Tarragona). Com a línia transversal (que no passa per Barcelona) hi trobem únicament l'R8 que va de Granollers a Martorell passant per Sant Cugat i Mollet.

Pel que fa a les infraestructures viàries, hi destaca en primer lloc la B30 (Tarragona a Girona) que esdevé l'eix principal del Vallès i que es troba travessada per 4 eixos radials des de Barcelona,

formats per la C16 (direcció Manresa), la C58 (direcció Manresa), la C59 (passant per Caldes de Montbui) i la C17 (direcció Vic).

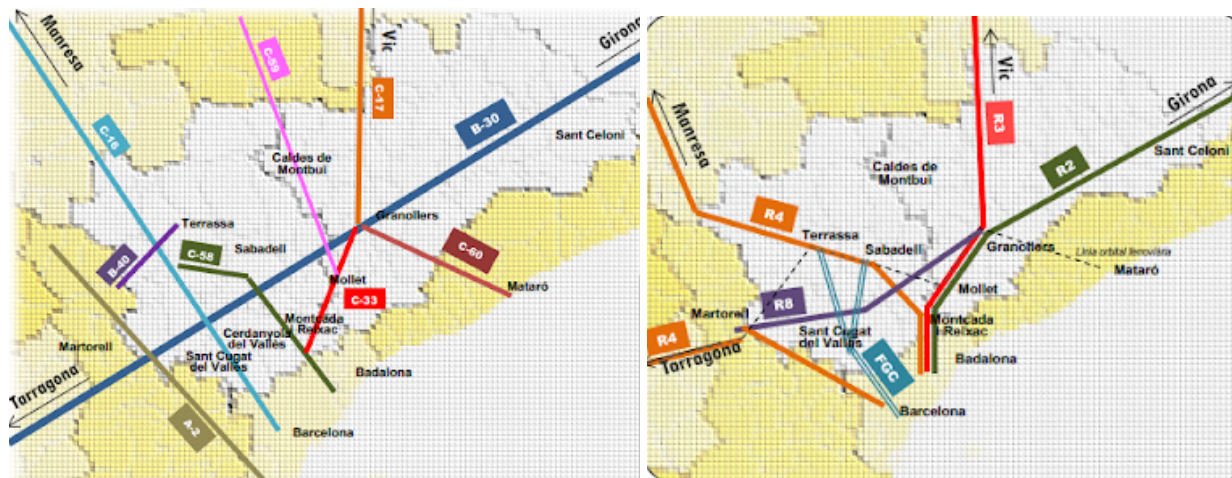

Figura 3 . Infraestructures de mobilitat del Vallès.. Font: Institut Cerdà (2017)

Fruit d'aquestes infraestructures s'han desenvolupat diferents eixos d'activitat econòmica que transcendeixen les comarques vallesanes i que són molt importants a tenir en compte per posteriorment analitzar quins són els interessos dels municipis vallesans i cap on miren. Aquests eixos són:

- Eix C16: Un eix mar-muntanya que segueix el corredor del Llobregat. Els principals municipis implicats són Sant Cugat del Vallès i Terrassa.
- Eix de la Riera de Caldes: Segurament l'eix amb més pes econòmic del Vallès, segueix el corredor de la riera i la C59. Els principals municipis vallesans serien Sabadell i Caldes de Montbui i compta amb certa institucionalització.
- Eix de la C17: Seria l'eix format per la C17 al pas de Granollers i arribaria més enllà del Vallès fins a Vic i Ripoll.
- Eix B30: És un eix eminentment vallesà ja que travessa ambdues comarques, tot i que també s'expandeix fins al Llobregat. És un eix força institucionalitzat com es veurà posteriorment.

Finalment l'estudi destaca els principals projectes de futur planificats en el Pla d'infraestructures de Catalunya com són la línia orbital ferroviària de Vilanova i la Geltrú a Mataró que passaria pel Vallès i la via B40 (4t cinturó) que aniria d'Abrera a Granollers passant per Terrassa i Sabadell.

5.1.2. Context Social i Econòmic

Segons l'estudi, al Vallès hi viuen un total 1,3 milions de persones (el 17% de la població de Catalunya) i es genera el 17% de PIB del territori català. En aquest últim apartat hi destaca el paper rellevant de la indústria, i la presència en el territori d'un gran nombre (288) de Polígons d'Activitat Econòmica (PAEs). Entre els dos vallesos s'acumula el 23% de la superfície industrial de Catalunya que contribueixen a formar la concentració industrial més important del sud d'Europa.

Altres dades (Rueda, 2018) ens ajuden a completar aquesta diagnosi; així, veiem que el Vallès concentra gairebé el 16% de la població activa de Catalunya i també el 16% dels centres de treball. En l'àmbit industrial vinculat a tecnologies mitges i altres hi destaca que aproximadament el 30% de treballadors i centres de treball vinculats en aquest sector es troben al Vallès. Pel que fa a

l'atur els vallesos es troba lleugerament per sobre de la mitjana catalana (11,10%) i concentra el 18,68% d'aturats de Catalunya.

En general, es troba a faltar una anàlisi més exhaustiu sobre les dinàmiques del mercat de treball i els moviments amb Barcelona i entre municipis vallesans. També es troba a faltar dades sobre dinàmiques relacionades amb l'habitatge, les disparitats entre municipis del Vallès i els moviments que poden estar causant.

5.1.3. Context institucional

El context institucional del Vallès esdevé un punt molt interessant per l'objectiu d'aquest estudi, ja que és una de les claus de volta del debat territorial del Vallès. Afortunadament és un dels capítols més treballats de l'estudi de l'Institut Cerdà i això permet projectar una visió molt clara de l'estat de la qüestió.

El context institucional del Vallès es caracteritza per la seva gran **fragmentació**. Tal i com indica l'estudi, la centralitat geogràfica del Vallès, la seva proximitat amb Barcelona i el fet de ser un territori d'àmbit urbà, rural i industrial fa que hi hagi moltes administracions i entitats supramunicipals que gestionin el territori.

Es comptabilitzen fins a **27 entitats territorials** que actuen al Vallès, la majoria d'elles prenen la forma més formal de **Mancomunitats o Consorcis**, mentre que la menor part han optat per crear **associacions o convenis de col·laboració** de caire més informal. Cal dir que entre les 27 s'hi comptabilitza l'Àrea Metropolitana del Barcelona que inclou dins els seus límits a 7 municipis del Vallès Occidental (Badia del Vallès, Barberà del Vallès, Castellbisbal, Cerdanyola, Ripollet, Sant Cugat del Vallès i Montcada i Reixac). No s'hi compta, en canvi, a la Diputació de Barcelona, tot i que tots els municipis vallesans en formen part, i tampoc s'hi inclouen els dos Consells Comarcals (Occidental i Oriental) del Vallès com a tals; sí en canvi, els consorcis que depenen d'ells.

De l'anàlisi que en fa l'estudi, hi destaca la divisió per tipus de serveis prestats, així, s'hi poden trobar 7 organismes que es dediquen a prestar serveis de promoció econòmica, 3 que gestionen mitjans de comunicació, 4 que gestionen el patrimoni natural, 3 que gestionen aigua i residus, 2 que gestionen el transport públic i finalment n'hi ha 8 que ofereixen serveis diversos.

5.1.4. Posicionaments municipals davant de la realitat vallesana

El Vallès està conformat per **62 municipis** (Figura 4), 23 dels quals es troben al Vallès Occidental i 39 al Vallès Oriental. Del total de municipis 7 superen els 50.000 habitants i 26 els 10.000. En total hi viuen 1,3 milions de persones (el 17% de la població de Catalunya).

Gerard Mayol Arandiga

Treball Final de Màster (TFM) . “Models de governança a la perifèria metropolitana de Barcelona: el cas del Vallès” Document Final

Màster Ciutats i Urbanisme UOC

Municipi	Habitants (2018)		
1 Gallifa	169	36 Roca del Vallès, La	10666
2 Montseny	321	37 Castellbisbal	12.332
3 Tagamanent	333	38 Llagosta, La	13.367
4 Fogars de Montclús	466	39 Badia del Vallès	13.417
5 Campins	515	40 Palau-solità i Plegamans	14.636
6 Vilalba Sasserra	688	41 Lliçà d'Amunt	15.111
7 Rellinars	747	42 Garriga, La	16.227
8 Santa Maria de Martorelles	882	43 Montornès del Vallès	16.263
9 Figaró-Montmany	1.109	44 Canovelles	16.317
10 Gualba	1.481	45 Caldes de Montbui	17.449
11 Ullastrell	2.069	46 Sant Celoni	17.754
12 Sant Llorenç Savall	2.371	47 Cardedeu	18.165
13 Aiguafreda	2.501	48 Parets del Vallès	19.041
14 Vallromanes	2.530	49 Franqueses del Vallès, Les	19.768
15 Sant Esteve de Palautordera	2.749	50 Sant Quirze del Vallès	19.939
16 Vallgorguina	2.854	51 Castellar del Vallès	24.036
17 Cànoves i Samalús	2.995	52 Santa Perpètua de Mogoda	25.705
18 Sant Pere de Vilamajor	4.371	53 Barberà del Vallès	32.839
19 Martorelles	4.794	54 Montcada	35.599
20 Vilanova del Vallès	5.339	55 Ripollet	38.347
21 Sant Antoni de Vilamajor	6.095	56 Mollet del Vallès	51.133
22 Sant Feliu de Codines	6.184	57 Cerdanyola del Vallès	57.740
23 Lliçà de Vall	6.480	58 Granollers	60.981
24 Vacarisses	6.486	59 Rubí	76.423
25 Santa Eulàlia de Ronçana	7.192	60 Sant Cugat del Vallès	90.664
26 Viladecavalls	7.480	61 Sabadell	211.734
27 Polinyà	8.389	62 Terrassa	218.535
28 Ametlla del Vallès, L'	8.496		
29 Sant Fost de Campsentelles	8.722		
30 Montmeló	8.784		
31 Sentmenat	8.957		
32 Bigues i Riells	9.003		
33 Matadepera	9.291		
34 Santa Maria de Palautordera	9.325		
35 Llinars del Vallès	9.838		

Figura 4 . Nombre d'habitants dels 62 municipis del Vallès a 2018.. Font: Elaboració pròpia a partir de la base de dades d'Hermes, Diputació de Barcelona (2019)

L'estudi identifica **8 ciutats o grups de ciutats**, equiparables en certa mesura als sistemes urbans que es veuran en més profunditat en el proper capítol, i en descriu el seu posicionament i interessos respecte a la globalitat del Vallès.

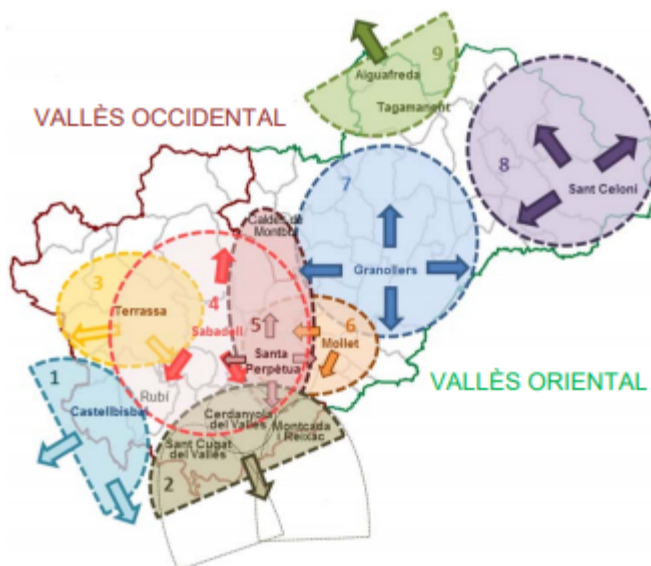

Figura 5 . Posicionament i àrees d'interès dels municipis vallesans. Font: Institut Cerdà (2017)

Com es pot veure en el gràfic (Figura 5), hi ha un grup de ciutats format per **Sant Cugat del Vallès, Cerdanyola del Vallès i Montcada i Reixac** que centren la seva àrea d'interès a Barcelona degut a la proximitat geogràfica, les seves bones connexions de transport amb la capital i al fet de formar part de la seva àrea metropolitana. Montcada i Reixac, a més, forma part del Consorci del Besòs i vol establir relacions amb municipis que comparteixin aquest riu. **Castellbisbal**, municipi que també forma de l'AMB, centra la seva política municipal en la seva gran activitat industrial i afegeix el Baix Llobregat dins del seu àmbit d'interès, conjuntament amb Barcelona. **Terrassa** exerceix de cocapital de la comarca del Vallès Occidental conjuntament amb Sabadell i exerceix el lideratge entre els municipis més petits del nord de la comarca. Manté relacions amb Sabadell i mira també cap al Baix Llobregat amb qui basa la seva relació en la futura construcció del la B40 (quart cinturó). **Santa Perpètua** per la seva situació geogràfica exerceix relacions amb tots els àmbits vallesans. Hi destaca el seu lideratge en l'àmbit de la Riera de Caldes, però també manté connexions amb els municipis de l'AMB i el Baix Vallès. **Sabadell** comparteix la cocapitalitat amb Terrassa i es percep com un municipi influent a la comarca, té una visió integral del Vallès i manté relacions amb els seus municipis circumdants. **Mollet del Vallès** és els segon municipi més poblat del Vallès Oriental i exerceix un lideratge sobre els municipis del Baix Vallès, alhora que té un rol destacat en l'associació B30 i els municipis que en formen part. Al seu torn, **Granollers** exerceix una forta capitalitat al Vallès Oriental, gràcies a la seva trajectòria històrica i al seu emplaçament privilegiat en el node de la C17 i la B30, on exerceix un lideratge en les seves respectives associacions municipals. L'estudi també n'assenyala les incipients però potencials relacions amb alguns municipis del Maresme. **Sant Celoni** és un municipi amb personalitat pròpia, fortament industrialitzat i que es troba a l'extrem oriental del Vallès. Exerceix de capital del denominat Baix Montseny, àmbit del qual s'ha plantejat crear una comarca a part.

Finalment l'estudi apunta les condicionalitats que poden influenciar als ajuntaments a l'hora de donar suport a un major pes de les polítiques territorials per tot el Vallès i a la possibilitat de crear un nou ens supramunicipal. En primer lloc s'apunta a la **capacitat d'interlocució** que ja tenen els grans municipis vallesans amb d'altres institucions de rang superior per fer valer la seva veu. En aquest sentit, una nova realitat institucional no resultaria de valor afegit per a ells. En segon lloc, com ja s'ha comentat anteriorment, la gran fragmentació institucional i d'interessos del territori fa que alguns municipis ja tinguin creades les seves **àrees d'influència** (a través d'associacions voluntàries municipals com són l'àmbit B30, xarxa C17 etc.), sovint donades per la **posició geoestratègica** d'aquests municipis. Aquests podrien veure amb recel la creació de nous òrgans supramunicipals que desdibuixessin aquestes relacions. La diagnosi també assenyala al **pes econòmic** lligat a la indústria i a la **competitivitat** que genera entre els municipis com una condició a tenir compte a l'hora d'actuar en clau supramunicipal. Hi ha d'altres aspectes relacionats amb la dimensió del municipi que fa que actualment rebin serveis comarcals que es podrien veure alterats amb l'aparició d'un nou ens, també el **cleavage urbà-rural** juga un paper important, ja que municipis rurals amb personalitat pròpia es podrien veure desdibuixats en la construcció d'un Vallès metropolità. Finalment cal no obviar les **comunitats locals històriques** i la seva pertinença a àmbits geogràfics, com el Baix Montseny o el Baix Vallès, que poden resultar complexes a l'hora d'elaborar una visió global del Vallès.

5.1.5. Principals problemàtiques "metropolitanes" del Vallès

A partir de les entrevistes dutes a terme per l'estudi, així com també l'anàlisi de les diferents organitzacions supramunicipals existents, es detecta un potencial marge de millora en actuacions conjuntes entre els dos vallesos en diversos àmbits. Les àrees més destacades són la **política industrial i de polígons**, degut a la gran pes que té el Vallès en aquest sector i on es percep una falta de visió conjunta que merma la competitivitat del territori; **les infraestructures** (bàsicament

de mobilitat), on hi ha una manca de planificació i inversió per part dels estaments superiors, però també una manca de visió conjunta per fer pressió més efectiva; i el **transport públic**, on hi destaca el greuge comparatiu amb l'AMB pel que a l'oferta servei. L'estudi també destaca la necessitat d'optimitzar les infraestructures en l'àmbit dels **residus**, així com d'augmentar l'eficiència en les rutes de recollida intermunicipal, tot i que en aquest cas el dos vallesos compten amb consorcis dedicats i amb una àmplia experiència. La **gestió dels espais naturals** també és un àmbit que necessita d'una col·laboració intermunicipal, ja que la forta pressió urbanística i industrial ha reduït i amenaçat aquests espais que es consideren un pulmó pel Vallès i l'AMB. Altres àmbits de potencial col·laboració són el **foment de l'ocupació**, per tal de dissenyar programes d'ocupació d'abast comarcal i garantir una major inserció laboral i **la formació** per tal d'adaptar-la a les noves necessitats productives (sobretot de la indústria) i a les noves tendències del mercat de treball, així com també per augmentar la qualificació formativa dels treballadors. **L'habitatge** és un àmbit que ha estat gestionat fins al moment de forma "passiva" a nivell comarcal, tot i que les dues comarques compten amb oficines d'habitatge, és per això que l'estudi detecta la necessitat d'actuar més estratègicament tenint en compte les necessitats que s'estan generant actualment. Pel que fa a àmbits com el **turisme**, l'estudi admet grans diferències entre les dues comarques, sent el Vallès Oriental molt més atractiu i desenvolupat des del punt de vista turístic. Finalment en l'àmbit del **serveis socials** els Consells Comarcals actuen en competències als municipis de menys de 20.000 habitants, però l'estudi identifica potencialitats per establir criteris més homogenis de les situacions de risc.

5.1.6. *Conclusions de la diagnosi*

L'estudi conclou que **actualment al Vallès no hi ha uns instruments de gestió pública i privada adequats que donin resposta al territori com a conjunt**. Argumenta que el fet d'estar dividit en dues comarques provoca duplicitats i una fragmentació de competències en diverses entitats, així com una asimetria en la prestació de serveis. L'estudi també esmenta la influència institucional i socioeconòmica de Barcelona i la seva Àrea Metropolitana com a causa d'aquesta ineficiència.

El treball revela que per tal de resoldre aquests problemes els municipis han optat per crear entitats supramunicipals que cobreixen necessitats i funcions relacionades amb el desenvolupament de territoris o la prestació de serveis. **Aquest fet demostra que les necessitats han superat els límits administratius i que calen nous instruments per gestionar el Vallès**. L'estudi afirma que el territori té potencialitats per desenvolupar polítiques conjuntes que faran millorar en eficiència, capacitat i competitivitat els serveis prestats, també afirma que les institucions públiques i privades del territori estan d'acord amb aquest anàlisi i que veuen positivament donar un impuls a la col·laboració supramunicipal.

Pel que fa a la **naturalesa o tipologia d'aquests instruments**, l'estudi identifica una disparitat de visions que van des de seguir generant col·laboracions supramunicipals flexibles entre diferents municipis fins a crear una nova organització (AMV) que uneixi els dos consells comarcals i tingui competències pròpies més enllà de les que tenen els municipis i comarques actuals.

5.2. *L'organització territorial de Catalunya*

L'organització territorial de Catalunya i en particular la dels governs locals i les possibilitats de crear **entitats supramunicipals** esdevé clau per analitzar el debat metropolità al Vallès. El context legislatiu que deriva d'aquesta organització és determinant per poder contrastar les possibles propostes metropolitanes que derivin d'aquest debat i que s'analitzaran més a fons en el següent capítol.

5.2.1. Marc legislatiu

La constitució espanyola estableix que l'Estat s'organitza en tres nivells territorials: l'Estat, les comunitats autònomes (regions) i els governs locals (municipis i províncies). El municipi és per tant la unitat més petita de govern i la més propera al ciutadà, mentre que les províncies són organitzacions supramunicipals. Les atribucions i competències dels governs locals venen regulades per la **Llei 7/1985 del 2 d'abril reguladora de les bases del règim local (LRBRL)** i per la **Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut de Autonomia de Catalunya (EAC)**.

Sobre la **creació d'entitats supramunicipals** la LRBRL estableix en l'article 42 que “Les Comunitats Autònomes, d'acord amb el que disposin els seus respectius Estatuts d'Autonomia, poden crear en el seu territori comarques o altres entitats que agrupin varis municipis”. **Les àrees metropolitanes** no queden reflectides com a part de l'organització territorial espanyola esmentada a l'inici; no obstant l'article 43.1 de la LRBRL permet a les Comunitats Autònomes “[...] crear, justificar i suprimir, mitjançant la llei, àrees metropolitanes [...]”, mentre que l'article 43.2 les defineix de la següent manera: “Les àrees metropolitanes són entitats locals integrades per municipis de grans aglomeracions urbanes que tenen entre els seus nuclis de població vinculacions econòmiques i socials que fan necessària la planificació conjunta i la coordinació de determinats serveis i obres”.

En el cas concret de Catalunya l'article 83 de l'EAC de l'organització del govern local de Catalunya diu que 1.“Catalunya estructura la seva organització territorial bàsica en municipis i vegueries.”, 2.“L'àmbit supramunicipal és constituït, en tot cas, per les comarques, que ha de regular una llei del Parlament.” i 3.“Els altres ens supramunicipals que creï la Generalitat es fonamenten en la voluntat de col·laboració i associació dels municipis.”

Pel que fa a **la vegueria** que es preveu que substitueixi les actuals províncies, l'EAC la defineix en l'article 90 com “l'àmbit territorial específic per a l'exercici del govern intermunicipal de cooperació local i té personalitat jurídica pròpia.” a més l'EAC li proporciona “autonomia per a la gestió dels seus interessos”. Cal tenir en compte que aquest article va estar afectat per diverses sentències del Tribunal Constitucional (STC) en què es recordava que les províncies són “una entitat local constitucionalment garantida i per tant necessària a Catalunya” (Forcadell, 2015, p. 266).

Seguint amb les entitats de caire supramunicipal, l'article 92 de l'EAC defineix **la comarca** com a “ens local amb personalitat jurídica pròpia [...] formada per municipis per a la gestió de competències i serveis locals”, cal dir que les competències poden ser delegades o encarregades per la Generalitat de Catalunya, Diputacions, municipis, mancomunitats o associacions, però han d'anar acompanyades dels recursos per dur-les a terme.

Finalment, l'article 93 de l'EAC estableix **altres ens locals supramunicipals** que es “fonamenten en la voluntat de col·laboració i associació dels municipis i en el reconeixement de les àrees metropolitanes. La creació, la modificació i la supressió, i també l'establiment del règim jurídic d'aquests ens, són regulats per una llei del Parlament.”

5.2.2. El futur de l'organització territorial i metropolitana a Catalunya

Sobre la qüestió de l'organització territorial de Catalunya, tal com explica Xavier Forcadell (Sabata, 2018), el debat sobre l'organització territorial de Catalunya sempre ha estat un tema tabú en el catalanisme polític degut a realitats històriques molt arrelades. El model actual d'organització territorial local de Catalunya està compost per 4 Diputacions provincials, 42 Consells Comarcals i 948 municipis, no obstant, l'actual estructura territorial no s'ha mantingut inalterada, sino que ha evolucionat al llarg dels anys i s'han fet canvis, alguns d'ells que han afectat al territori del Vallès

(Institut Cerdà, 2017), com per exemple la creació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, l'any 2010, que incorpora a 7 municipis vallesans. També han aparegut nous municipis per segregació, com el cas de Badia del Vallès al 1994, i s'han creat noves comarques, la darrera al 2015 amb la creació del Moianès que inclou 5 municipis que formaven part del Vallès Oriental.

Actualment hi ha previstes 8 vegueries a Catalunya (Àmbit Metropolità de Barcelona, Girona, Camp de Tarragona, Penedès, Terres de l'Ebre, Catalunya Central, Lleida, Alt Pirineu i Aran), el Vallès Occidental i el Vallès Oriental quedarien integrades en l'Àmbit Metropolità de Barcelona que estaria format, a més, per part del Garraf, el Baix Llobregat, el Barcelonès i el Maresme. El debat sobre l'organització territorial de Catalunya segueix posposat degut a la situació política viscuda en els últims anys i degut a la dificultat de trobar consensos. Sigui com sigui, la posada en marxa de la nova organització territorial de Catalunya basada en les vegueries que substituiran les Diputacions i els Consells Comarcals, podria alterar completament el debat metropolità del Vallès.

A nivell metropolità, actualment només existeix una realitat metropolitana institucionalitzada a Catalunya (així com a la resta de l'Estat) que és l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), un ens creat a través de la Llei 31/2010 del Parlament de Catalunya. Aquesta realitat està conformada per un municipi central, Barcelona, d'1,6 milions d'habitants i per 36 municipis que tots sumats conformen una metròpolis de 3,2 milions d'habitants. L'AMB és un govern metropolità amb competències en urbanisme, medi ambient, transport, desenvolupament econòmic i aspectes de la cohesió social. El seu model de finançament és mixt amb transferències estatals i regionals i impostos propis provinents de l'IBI. El seu Consell Metropolità està compost per 90 consellers que són elegits indirectament cada 4 anys en les eleccions municipals (AMB, 2019).

En un pla més ampli hi trobem la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB), un àmbit funcional (Generalitat de Catalunya, 2010) no institucionalitzat format per 5 comarques (Barcelonès, Maresme, Baix Llobregat, Vallès Oriental i Vallès Occidental) i 5 milions de persones i que si hi afegim les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf coincidiria amb la vegueria de l'Àmbit Metropolità de Barcelona. Malgrat que la RMB no compta amb una institució pròpia, cal tenir en compte que existeixen figures com el Pla Territorial Metropolità de Barcelona (PTMB) d'abast RMB, o entitats com l'Autoritat Metropolitana del Transport (ATM) o Aigües Ter que també abasten aquest territori.

6. Anàlisi de la realitat metropolitana del Vallès i possibles escenaris d'institucionalització

6.1. El Vallès és una àrea metropolitana?

Fruit de l'anàlisi del context del debat metropolità del Vallès i un cop contrastades les potencialitats de col·laboració entre les actuals comarques del Vallès Occidental i Oriental, la següent qüestió que cal preguntar-se és si el Vallès reuneix les característiques o condicionants per ser definit com una àrea metropolitana.

Durant el debat s'han produït diverses interpretacions sobre la condició metropolitana o no del Vallès; així, veiem que el Manifest "Som Vallès" (2018) considera que el Vallès "és una realitat territorial, econòmica, ambiental i social molt diversa, formada per sistemes urbans amb característiques pròpies, que conviuen amb entorns agraris i forestals de gran valor " i assenyala la seva condició metropolitana: "Manifestem la necessitat de fer un pas endavant cap al reconeixement de la realitat metropolitana del Vallès". D'una altra banda, altres interpretacions d'agents importants com els presidents dels Consells Comarcals del Vallès Occidental i Oriental (Ricart, 2015) o els alcaldes de Granollers i Mollet del Vallès (Pérez, 2015), fan referència a una

realitat territorial vallesana i a les necessitats de resoldre reptes conjunts, però en cap cas es fa referència al fenomen metropolità.

En tot cas, fruit de la revisió d'articles de premsa i d'opinió (vegeu l'apartat corresponent a la bibliografia) es pot argumentar que el debat metropolità del Vallès s'ha produït sobretot en termes polítics-institucionals, competencials i fins i tot econòmics, però **no s'han tingut gaire en compte les consideracions teòriques a l'hora d'establir o no la condició metropolitana del Vallès.**

Es considera que és necessari contraposar les característiques urbanes i funcionals del Vallès a les diverses definicions d'àrea metropolitana que es troben en la literatura existent. En aquest sentit els següents subapartats es centraran en l'anàlisi dels sistemes urbans que existeixen al Vallès i a les seves relacions funcionals, es contraposarà la realitat metropolitana del Vallès a la definició de *Functional Urban Area* de l'OCDE i Eurostat i finalment s'analitzarà la condició o no de perifèria metropolitana del Vallès.

6.1.1. El sistema urbà del Vallès i les seves relacions funcionals

Els sistemes urbans són agrupacions de nuclis urbans que mantenen una relació funcional i jeràrquica entre sí i que tendeixen a funcionar unitàriament (Capel, H, 1983). Els sistemes urbans estan compostos per diferents variables que responen a criteris administratius, morfològics, econòmics i funcionals (Roca, J. ; Moix, M. i Atrellano, B. , 2011) , és per això que depenent dels mètodes de càlcul aquests poden variar substancialment.

Com s'ha vist anteriorment, existeixen nombroses metodologies per delimitar el fenomen metropolità, una de les més utilitzades i que crea més consensos és el concepte de *Functional Urban Area* (FUA), utilitzat per l'OCDE (2012) i Eurostat i que a Espanya compta amb el suport de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

Eurostat reconeix 7 ciutats vallesanes sota la definició de *city* (vermell intens a la figura 6), ja que són aglomeracions urbanes amb com a mínim 1500 habitants/Km² i superen els 50.000 habitants. Aquestes són: Sant Cugat del Vallès, Rubí, Cerdanyola del Vallès, Granollers, Mollet del Vallès, Sabadell i Terrassa.

No obstant, a l'hora d'establir les àrees urbanes funcionals a partir de les relacions de mobilitat entre aquestes ciutats, no es tenen en compte les ciutats del Vallès de manera individual i aquestes queden absorbides com a part de la Gran Àrea Urbana Funcional (FUA) metropolitana de Barcelona que abarca tota la Regió Metropolitana de Barcelona. (vermell tènue a la figura 6).

En publicacions passades (OCDE, 2011), Granollers, Terrassa o Sabadell, sí que hi havien aparegut com a FUAs petites i mitjanes de manera individual. Aquest canvi es pot haver produït degut a l'augment de la intensitat de relacions funcionals entre tota la Regió Metropolitana de Barcelona, inclosa el Vallès que ha comportat tal grau d'interacció que actualment es considera com a una única FUA.

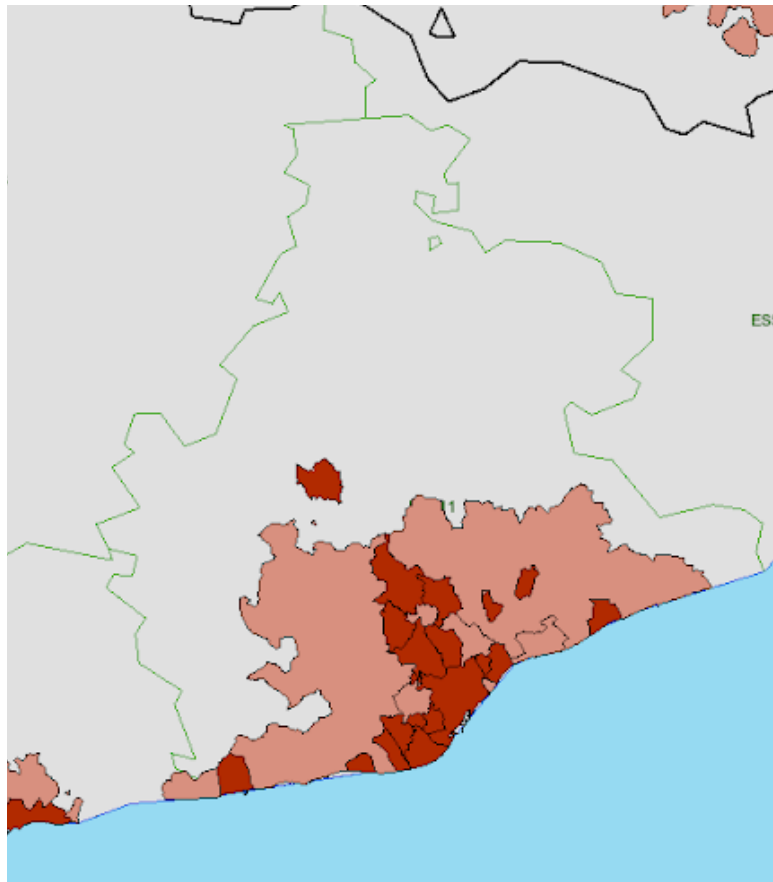

Figura 6 . Àrea Urbana Funcional de Barcelona. Font: Eurostat , 2018

El **Pla Territorial Metropolità de Barcelona (PTMB)** elaborat per la Generalitat de Catalunya (2010), abarca 7 comarques (Barcelonès, Baix Llobregat, Garraf, Alt Penedès, Vallès Occidental, Vallès Oriental i Maresme) i estableix que al Vallès es poden identificar fins a 8 sistemes urbans (Figura 7).

Aquests sistemes urbans es delimiten "a partir de l'estudi del funcionament del mercat de treball, de la connectivitat intermunicipal i de les característiques del medi físic i també, en alguns casos, del coneixement de voluntats ja expressades de cooperació" (Generalitat de Catalunya, 2010). Aquest sistemes urbans són:

- Àrea Metropolitana de Barcelona (7): Badia del Vallès, Barberà del Vallès, Castellbisbal, Cerdanyola del Vallès, Montcada i Reixac, Ripollet i Sant Cugat del Vallès.
- Riera de Caldes (7): Palau-solità i Plegamans, Polinyà, Santa Perpètua de la Mogoda, Sentmenat i 3 municipis del Vallès Oriental com són Caldes de Montbui, La Llagosta i Sant Feliu de Codines.
- Sabadell (5): Sabadell, Castellar del Vallès, Gallifa, Sant Llorenç Savall i Sant Quirze del Vallès.
- Terrassa (7): Terrassa, Matadepera, Rellinars, Rubí, Ullastrell, Vacarisses i Viladecavalls.
- Granollers-Congost (13): Liderat per Granollers amb Aiguafreda, Ametlla del Vallès, Canovelles, Figaró-Montmany, Franqueses del Vallès, Garriga,, Montmeló, Montornès del Vallès, Roca del Vallès, Tagamanent, Vallromanes i Vilanova del Vallès
- Montseny (14): Liderat per Sant Celoni i amb Campins, Cànoves i Samalús, Cardedeu, Fogars de Montclús, Gualba, Llinars del Vallès, Montseny, Sant Antoni de Vilamajor, Sant

Esteve de Palautordera, Sant Pere de Vilamajor, Santa Maria de Palautordera, Vallgorguina i Vilalba Sasserra

- Tenes-Besòs (9): Liderat per Mollet del Vallès i compost per Bigues i Riells, Lliçà d'Amunt, Lliçà de Vall, Martorelles, Parets del Vallès, Sant Fost de Campsentelles, Santa Eulàlia de Ronçana i Santa Maria de Martorelles.

Municipi	Comarca	Sistema Territorial	Municipi	Comarca	Sistema Territorial
1 Badia del Vallès	Vallès Occidental	A. M. de Barcelona	32 Montornès del Vallès	Vallès Oriental	Granollers-Congost
2 Barberà del Vallès	Vallès Occidental	A. M. de Barcelona	33 Roca del Vallès, La	Vallès Oriental	Granollers-Congost
3 Castellbisbal	Vallès Occidental	A. M. de Barcelona	34 Tagamanent	Vallès Oriental	Granollers-Congost
4 Cerdanyola del Vallès	Vallès Occidental	A. M. de Barcelona	35 Vallromanes	Vallès Oriental	Granollers-Congost
5 Montcada i Reixac	Vallès Occidental	A. M. de Barcelona	36 Vilanova del Vallès	Vallès Oriental	Granollers-Congost
6 Ripollat	Vallès Occidental	A. M. de Barcelona	37 Campins	Vallès Oriental	Montseny
7 Sant Cugat del Vallès	Vallès Occidental	A. M. de Barcelona	38 Cànoves i Samalús	Vallès Oriental	Montseny
8 Palau-solità i Plegamans	Vallès Occidental	Riera de Caldes	39 Cardedeu	Vallès Oriental	Montseny
9 Polinyà	Vallès Occidental	Riera de Caldes	40 Fogars de Montclús	Vallès Oriental	Montseny
10 Santa Perpètua de Mogoda	Vallès Occidental	Riera de Caldes	41 Gualba	Vallès Oriental	Montseny
11 Sentmenat	Vallès Occidental	Riera de Caldes	42 Llinars del Vallès	Vallès Oriental	Montseny
12 Castellar del Vallès	Vallès Occidental	Sabadell	43 Montseny	Vallès Oriental	Montseny
13 Gallifa	Vallès Occidental	Sabadell	44 Sant Antoni de Vilamajor	Vallès Oriental	Montseny
14 Sabadell	Vallès Occidental	Sabadell	45 Sant Celoni	Vallès Oriental	Montseny
15 Sant Llorenç Savall	Vallès Occidental	Sabadell	46 Sant Esteve de Palautordera	Vallès Oriental	Montseny
16 Sant Quirze del Vallès	Vallès Occidental	Sabadell	47 Sant Pere de Vilamajor	Vallès Oriental	Montseny
17 Matadepera	Vallès Occidental	Terrassa	48 Santa Maria de Palautordera	Vallès Oriental	Montseny
18 Rellinars	Vallès Occidental	Terrassa	49 Vallgorguina	Vallès Oriental	Montseny
19 Rubí	Vallès Occidental	Terrassa	50 Vilalba Sasserra	Vallès Oriental	Montseny
20 Terrassa	Vallès Occidental	Terrassa	51 Caldes de Montbui	Vallès Oriental	Riera de Caldes
21 Ullastrell	Vallès Occidental	Terrassa	52 Llagosta, La	Vallès Oriental	Riera de Caldes
22 Vacarisses	Vallès Occidental	Terrassa	53 Sant Feliu de Codines	Vallès Oriental	Riera de Caldes
23 Viladecavalls	Vallès Occidental	Terrassa	54 Bigues i Riells	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
24 Aiguafreda	Vallès Oriental	Granollers-Congost	55 Lliçà d'Amunt	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
25 Ametlla del Vallès, L'	Vallès Oriental	Granollers-Congost	56 Lliçà de Vall	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
26 Canovelles	Vallès Oriental	Granollers-Congost	57 Martorelles	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
27 Figaró-Montmany	Vallès Oriental	Granollers-Congost	58 Mollet del Vallès	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
28 Franqueses del Vallès, Les	Vallès Oriental	Granollers-Congost	59 Parets del Vallès	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
29 Garriga, La	Vallès Oriental	Granollers-Congost	60 Sant Fost de Campsentelles	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
30 Granollers	Vallès Oriental	Granollers-Congost	61 Santa Eulàlia de Ronçana	Vallès Oriental	Tenes-Besòs
31 Montmeló	Vallès Oriental	Granollers-Congost	62 Santa Maria de Martorelles	Vallès Oriental	Tenes-Besòs

Figura 7 . Sistemes urbans als quals pertanyen els 62 municipis del Vallès segons el PTMB. Font: Elaboració pròpia a partir de la base de dades d'Hermes, Diputació de Barcelona (2019)

Val a dir que el PTMB tracta la plana del Vallès com un tot, no fa distincions entre el Vallès Occidental i Oriental, i reconeix 5 eixos urbans per desenvolupar amb diverses propostes. Aquests 5 eixos són el de la riera de Rubí, el riu Ripoll, la riera de Caldes, l'àrea urbana de Granollers i la Vall de Tenes. No obstant, el pla només reconeix aquests eixos de manera aïllada i no els interconnecta; a més oblida realitats urbanes com la de Sant Cugat-Rubí, Cerdanyol-Barberà o Mollet-Parets (Larrosa, 2012).

Pel que fa a l'estudi sobre el sistema urbà espanyol (Roca, J. ; Moix, M. i Atrellano, B. , 2011), suggereix que al Vallès s'hi poden identificar fins a 9 sistemes urbans (o protosistemes consolidats), formats cadascun d'ells per diferents protosistemes (compostos per municipis amb continuïtat física i amb una alta relació d'interacció).

Aquests sistemes urbans estarien formats per (Figura 8):

- Sabadell: format per 2 protosistemes, 11 municipis.
- Terrassa: compost per 1 protosistema i 6 municipis.
- Granollers: compost per 3 prosistemes i 11 municipis
- Mollet: compost per 3 prosistemes i 9 municipis.
- Rubí: format per 1 protosistema i 2 municipis
- Palau Solità i Plegamans: compost per 1 protosistema i 2 municipis.

- Sant Celoni: format per 2 protosistemes i 10 municipis
- Cardedeu: format per 2 protosistemes i 6 municipis
- La Garriga: format per 1 protosistema i 2 municipis

Figura 8 . Els subsistemes urbans del sistema metropolità de Barcelona. Font: Roca, J. ; Moix, M. i Atrellano, B. , 2011

Tot i això, l'estudi no considera el Vallès com un sistema metropolità específic, ja que la condició de sistema metropolità només s'assoleix en determinats graus d'interacció entre aquests sistemes urbans (Roca, J. ; Moix, M. i Atrellano, B. , 2011). En aquest sentit, el mateix Josep Roca, Director de Centre de Política de Sòl del centre de valoracions de l'UPC, argumentava durant la jornada tècnica "Models de governança de sistemes urbans" organitzada per l'associació el Perfil de la ciutat (2019), que el Vallès forma part d'un Sistema Regional o Sistema metropolità de Barcelona i que no tindria sentit parlar d'un sistema regional pel Vallès, tot i que admetia que alguns sistemes urbans vallesans com Sabadell i Terrassa tenen característiques d'àrees metropolitanes primàries diferenciades de l'àrea metropolitana de Barcelona.

Altres estudis sobre el sistemes urbans de la regió metropolitana (Feria, 2010), coincideixen en que el Vallès forma part de la Regió Metropolitana de Barcelona degut a les seves relacions funcionals i no contempen considerar una àrea metropolitana pròpia pel Vallès en els seus treballs. Cal destacar, però, que JM Feria argumenta que la "particular configuració geogràfica de l'àmbit, amb les serralades litorals que separen l'eix d'urbanització de la costa amb el de l'interior i l'existència en aquest àmbit de ciutats industrials històriques (amb clara referència al Vallès) afavoreix l'emergència de petites àrees metropolitanes al voltant a la ja mencionada de Sabadell, però també a Martorell i Granollers" (Nel-lo & al., 2002; Boix, 2004 citat a Feria, 2010). Feria justifica aquestes àrees metropolitanes ja consolidades perquè es poden observar a través dels

patrons de mobilitat obligada entre la residència i el lloc de feina que es produeixen fora de Barcelona, tal i com s’observa en la figura 9.

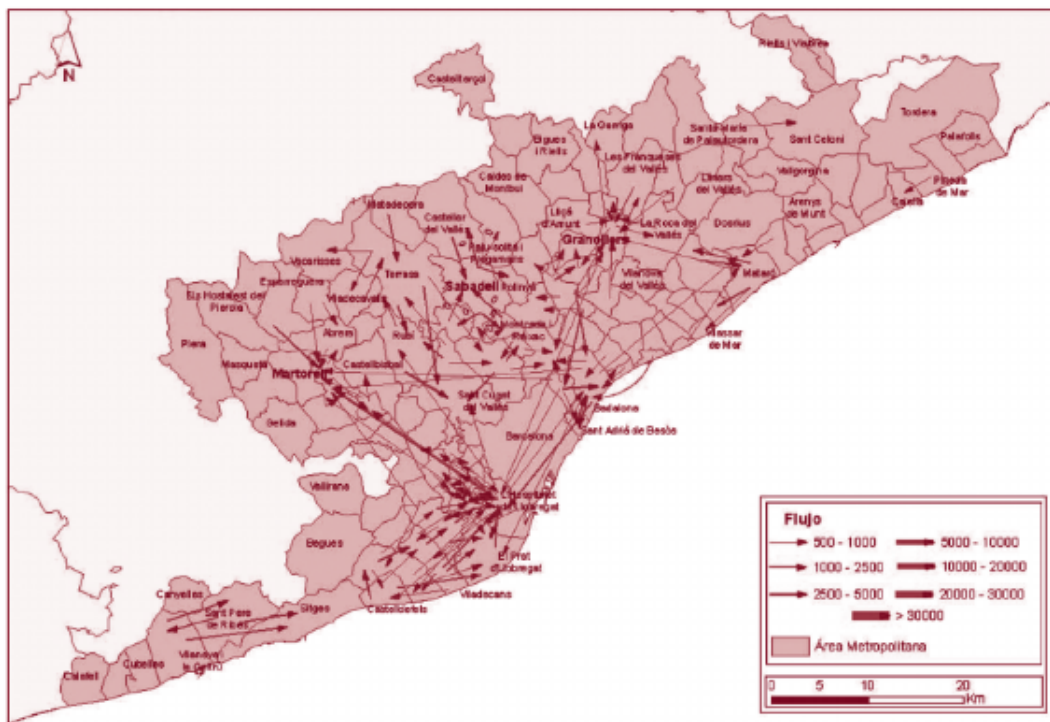

FIG. 14B/ Distribución espacial de la movilidad residencia-trabajo en el área metropolitana de Barcelona. Con origen o destino en la corona del área metropolitana de Barcelona

Figura 9 . Font: Feria, 2010

En el mateix sentit, **altres estudis ens demostren l’alta mobilitat intermunicipal al Vallès, com per exemple el dut a terme per la patronal Via Vallès (2018)**, per justificar la necessitat d’un sistema d’autobusos orbitals al Vallès. Aquest estudi pren com a font les dades de l’ISA (Informe de Sostenibilitat Ambiental) del Pla Territorial Metropolità de Barcelona que mesura els desplaçaments obligats superiors a 4.500 desplaçaments al dia entre els 18 territoris definits a la Regió de Barcelona prenent valors del 2006.

Un dels fet més rellevants de les dades que ens mostra aquesta proposta és l’elevat nombre de desplaçaments que es produeix entre els municipis del Vallès (22% de total de la mobilitat obligada), just per darrere dels desplaçaments radials Vallès-Barcelona (29%), trencant d’aquesta manera el mite de que hi ha pocs desplaçaments a la perifèria de l’AMB. (Figura 10)

Vallès, total desplaçaments generats	1.061.945	53%
Vallès, radials Barcelona	581.040	29%
Vallès, desplaçaments interns	438.301	22%
Vallès amb Maresme i Baix Llobregat	42.604	2%
Total radials Barcelona, del conjunt de la regió	1.341.107	67%
Total regional entre grans àrees	2.007.134	100%

Figura 10 .Desplaçaments obligats superiors a 4.500 desplaçaments al dia entre els 18 territoris definits a la Regió de Barcelona prenent valors del 2006 . Font: Cerdanyola info, 2018

El document de Via Vallès conclou que el Vallès representa el 53% de la mobilitat obligada total dels territoris de la Regió Metropolitana de Barcelona, el 29% dels quals es produeixen radialment cap a Barcelona, seguits dels desplaçaments interns abans comentats (23%) i d'una petita proporció que va al Maresme i el Baix Llobregat (2%).

Finalment cal destacar el grau d'articulació interna del Vallès en els seus desplaçaments interns. A continuació es mostra un mapa (Figura 11) de les relacions metropolitanes entre àmbits regionals, distingint entre els desplaçaments radials (taronja) i la resta (blau). El gruix de les línies correspon a la proporció de desplaçaments produïts i és inversament proporcional a la població i llocs de treballs que hi ha a cada àmbit per tal de que sigui comparable.

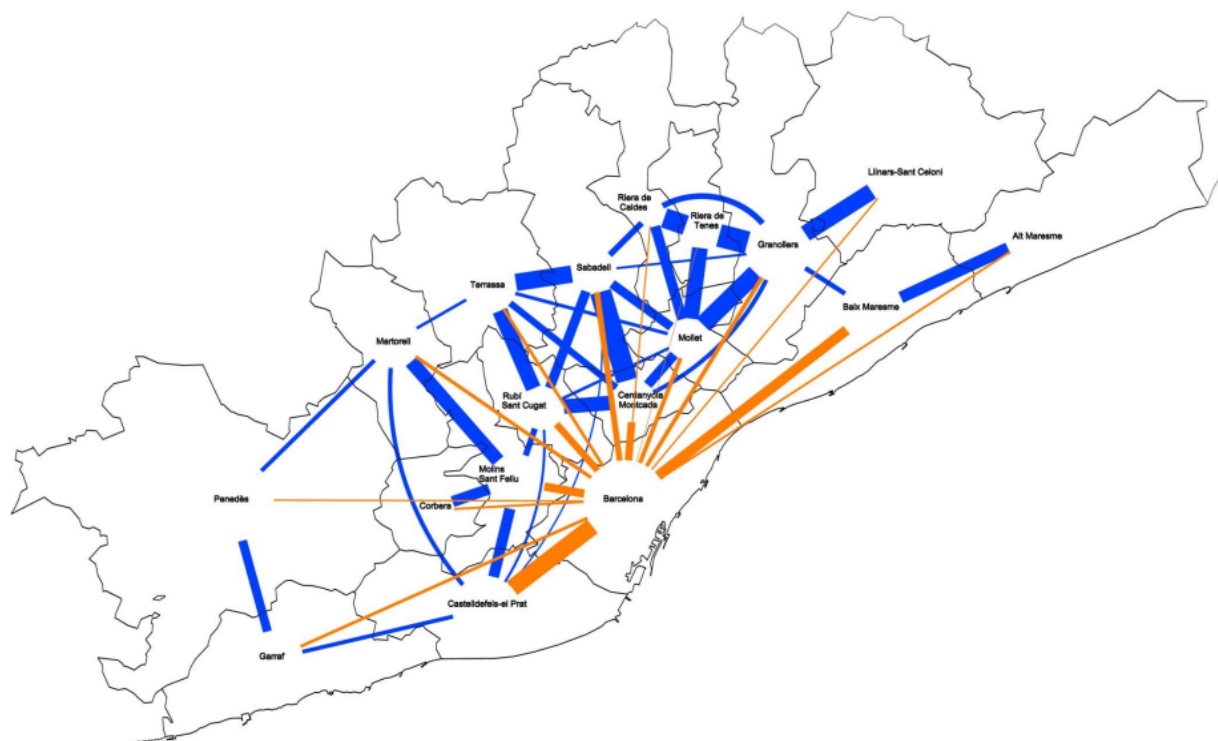

Figura 11 .Relacions metropolitanes de mobilitat entre àmbits regionals, en taronja les relacions radials amb Barcelona i en blau la resta . Font: Cerdanyola info, 2018

Per concloure aquest apartat, es pot argumentar que segons els estudis existents duts a terme sota la disciplina de la Geografia Urbana i les definicions basades en termes estadístics, com és el cas d'Eurostat, la forta mobilitat radial entre el Vallès i la capital, així com les relacions de jerarquia entre els seus sistemes urbans, **fa que el Vallès quedi sota el domini metropolità del que es coneix com la Regió Metropolitana de Barcelona** i per tant no tindria sentit parlar d'una àrea metropolitana aïllada al Vallès. No obstant, hi ha evidències d'una certa interdependència entre els municipis vallesans pel que fa a la mobilitat obligada que, juntament amb el grau d'urbanització i densitat dels seus sistemes urbans podrien confirmar el caràcter metropolità d'aquest territori i que podria esdevenir un subàmbit diferenciat dintre de la RMB. Aquesta interdependència vallesana hauria de ser estudiada amb més profunditat per determinar el grau real d'interacció que existeix entre els seus diferents sistemes urbans i el grau d'homogenietat d'aquest moviment dintre del propi Vallès. Finalment, com es veurà en els següents apartats, **la realitat metropolitana no està conformada únicament per elements geogràfics, estadístics i de funcionalitat, sinó que també hi intervenen d'altres variables com els contrapesos polítics, l'economia, la fiscalitat i la conformació d'identitats i imaginaris col·lectius.**

6.1.2. El Vallès, perifèria metropolitana?

Un dels conceptes més utilitzats durant el debat metropolità del Vallès ha estat el de "**perifèria metropolitana**". Aquest s'ha utilitzat per referir-se als greuges causats al Vallès pel fet de trobar-se **geogràficament** fora de l'àmbit de l'AMB, fet que segons els defensors d'un canvi al Vallès repercutiria en una manca de serveis públics (sobretot de transport), menys oportunitats per la ciutadania i l'absorció de les **externalitat negatives** de l'àrea metropolitana barcelonina tals com l'augment de preu de l'habitatge, l'expulsió de població amb menys renda i menys qualificada cap a la perifèria o el disseny radial de les infraestructures del país.

Alguns actors com Manel Larrosa (PEMB, 2018, p.42) assenyalen que aquesta perifèria es trobaria situada en l'espai entre l'AMB (3,2 milions d'habitants) i la RMB (5 milions d'habitants) (Figura 12) i estaria composta per 128 municipis i 2 milions d'habitants que patirien un dèficit de reconeixement, planificació i coordinació.

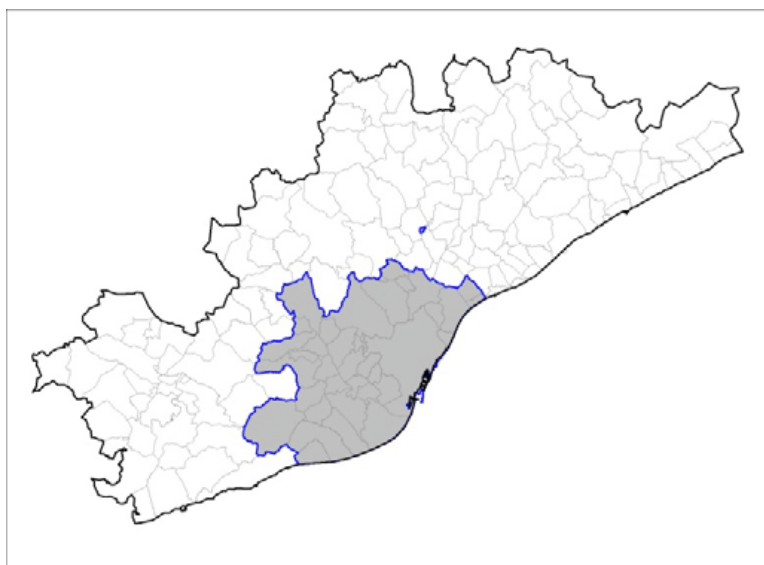

Figura 12 .Perifèria metropolitana situada entre l'AMB (ombregat en blau) i la RMB . Font: Arellano, Blanca i Moix, Montserrat i Roca, Josep, 2011, p.5

Si s'analitza la condició de perifèria en les seves diferents dimensions, podem observar, en primer lloc, la condició de perifèria per raó de la **situació espacial**. En el cas del Vallès és un fet real i incontestable, exceptuant els 7 municipis vallesans metropolitans. Aquesta situació no s'espera que canviï a curt termini amb el que seria una expansió de l'AMB per incorporar el Vallès, tot i que alguns actors consideren que seria la dimensió metropolitana adequada (Cortada, 2019a). D'altres consideren, en canvi, que seria una realitat massa gran i poc governable (Serrano, 2015).

En segon lloc, segons institucions com CECOT, els greuges pel fet de ser perifèria es concentrarien sobretot en la dimensió **del desenvolupament socioeconòmic** i concretament en els camps del transport públic i la mobilitat, l'habitatge o el mediambient, entre d'altres aspectes, on es considera que hi ha una major oferta de serveis i planificació a l'AMB en detriment d'altres territoris (Cecot, 2019). Cal dir que l'àmbit de la mobilitat adquireix una importància cabdal en la percepció i condició de perifèria del Vallès i que ha concentrat gran part de l'argumentari en el debat metropolità vallesà. I no és d'estranyar si tenim en compte l'enorme volum d'empreses i indústria d'aquest territori que requereixen serveis logístics i de transport, el gran percentatge de desplaçaments interns intramunicipals que es produeixen cada dia (438.301/dia) (Via Vallès, 2018)

i sobretot la condició històrica del Vallès com a "corredor" (Pié, 1994) que ja trobem en les planificacions dels anys 60 a Catalunya.

Altres opinions argumenten la condició de perifèria des d'una **vessant més política**. Aquestes denuncien l'abandonament a la que es veu sotmesa la perifèria i reclamen ser una nova centralitat a la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB) per tal de poder tenir més influència i pes específic en les decisions que es proposin en aquest àmbit (Isabadell, 2015). Algunes declaracions van més enllà (Larrosa, 2012 i 2019) i argumenten que aquesta percepció gairebé política de la condició perifèrica del Vallès es remunta a una visió territorial de la RMB que ve de lluny i rau en la concepció d'un territori format per arcs on el centre és Barcelona. L'Arc metropolità, concepte que apareix en el Pla Territorial de Catalunya i el Pla Territorial Metropolità de Barcelona, estaria format per Mataró, Granollers, Sabadell, Terrassa, Martorell, Vilafranca i Vilanova, anomenada també 2a corona metropolitana. Segons aquestes opinions, aquesta corona respondria a interessos polítics d'aquestes ciutats, que veurien reforçada la seva condició de ciutat important dins d'aquest arc, però no serviria per ordenar les relacions que es produeixen entremig d'aquesta corona i el conglomerat urbà de Barcelona, deixant fora del model ciutats com Sant Cugat, Rubí, Cerdanyola, Barberà del Vallès, Mollet del Vallès o Parets. En contraposició a aquest model es troba el model de vegueries, basat en unitats comarcals històriques, però sobretot econòmiques. Aquest model permetria planificar des d'un punt de vista més funcional i menys jeràrquic.

Finalment la posició perifèrica del Vallès pot venir donada també per una **percepció subjectiva** dels seus habitants i dirigents, que es perceben a si mateixos com a perifèria per diverses raons que poden estar donades per una combinació de les descrites anteriorment. Aquesta percepció, complicada de demostrar, **es construïria en base al reconeixement d'un espai comú al Vallès per part de les entitats públiques i privades** (Institut Cerdà, 2017). Aquest fet podria arribar a traduir-se fins i tot en termes polític-econòmics en una "**identitat vallesana**" que es veuria a sí mateixa com a perifèria "maltractada" de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Es pot argumentar que aquest discurs no ha estat imposat "des de dalt" de manera artificial, tal i com demostraria el caire **bottom-up** de la proposta per crear una Àrea Metropolitana del Vallès, originada a partir de les patronals i la societat civil i elevada posteriorment als governs locals i comarcals. Aquest fet és un tret diferencial (Tomàs, 2018) del cas del Vallès, que no sol passar en els processos de metropolització d'altres indrets i que cal tenir en compte.

6.2. *Problemàtiques i àmbits d'actuació metropolitans al Vallès*

Tal i com s'ha explicat en el capítol anterior, l'estudi base de l'Institut Cerdà (2017) identificava una sèrie d'àmbits on s'han detectat necessitats i potencialitats per tal d'actuar amb una visió territorial/metropolitana al Vallès i aquests són: la política industrial i la gestió dels polígons, les infraestructures, el transport públic, els residus, l'ocupació, la formació, els serveis socials, l'habitatge, l'entorn natural i el turisme.

La Declaració de Montreal (Habitat III, 2015) sobre les àrees metropolitanes, recull que en general no hi ha un reconeixement polític de les àrees metropolitanes i per tant les seves competències són limitades. A més, en molts casos solen ser compartides amb d'altres nivell de govern, o bé no són vinculants pels municipis que conformen aquesta àrea (Tomàs, 2016a). En efecte, sembla que aquest també és el cas del vallesos, on no hi ha reconeguda una realitat territorial conjunta i per tant, no hi ha competències a nivell dels dos vallesos. Així, es pot veure que en cap dels àmbits citats anteriorment hi ha actualment una gestió a nivell del Vallès. Només en alguns aspectes molt concrets d'aquests àmbits els Consells Comarcals del Vallès hi tenen potestat per dur a terme polítiques dins els seus límits administratius de les respectives comarques (tractament de residus, alguns aspectes d'espais naturals, serveis socials per municipis de menys de 20.000 habitants, les

oficines d'habitatge i el turisme). La resta queden fragmentats a nivell competencial entre municipis, entitats supramunicipals territorials o sectorials, l'AMB, la Generalitat de Catalunya i l'Estat (infraestructura, transport públic, recollida de residus, ocupació, formació, serveis socials, polítiques d'habitatge i entorn natural). D'aquestes àrees d'actuació, on es necessita una planificació des d'una perspectiva metropolitana del Vallès, **s'ha detectat una major intensitat de declaracions, demandes i propostes** (fruit de la revisió en premsa escrita que es pot consultar a l'apartat corresponent a la bibliografia) **per actuar en els àmbits concrets de les infraestructures de mobilitat, el transport públic i la política industrial inclosa la gestió dels PAEs.**

Les infraestructures de mobilitat i transport públic han adquirit una importància cabdal al Vallès degut a la condició de corredor prelitoral per on passen les principals vies i línies ferroviàries que travessen Catalunya de nord a sud, les principals vies i línies radials que uneixen la capital amb el territori i pel transport de mercaderies. Pel que fa al transport públic, aquest adquireix molta rellevància degut a l'alta mobilitat obligada provocada per l'elevat nombre de polígons industrials del territori (lloc de treball d'un alt nombre d'ocupats).

En el cas de les infraestructures, la majoria de competències són supracomarçals i depenen de l'Estat, la Generalitat de Catalunya i l'Autoritat del Transport Metropolità (ATM) que gestiona el transport de la Regió Metropolitana de Barcelona. En el cas del transport públic, les competències queden dividides entre la Generalitat de Catalunya, l'AMB (pels 7 municipis vallesans que en formen part) i el municipis que gestionen el transport de bus urbà i interurbà mitjançant concessions. Pel que fa al finançament, en el cas de les infraestructures, aquest depèn dels estaments supralocals; per exemple l'AMB recapta un impost a partir de l'IBI, mentre que la resta està finançat per la Generalitat de Catalunya i els municipis.

Com a propostes d'abast vallesà, n'hi destaquen dues dutes a terme per Fem Vallès. En primer lloc, el projecte “20 pel 2020” (Fem Vallès, 2019a) que proposa crear 20 noves estacions pel 2020, 4 d'elles intermodals per unir la línia transversal de Renfe R8 amb les línies S1 i S2 dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya i la R2 i R3 de Renfe (Figura 13). L'objectiu és crear una malla ferroviària al Vallès que permeti augmentar l'oferta de transport públic.

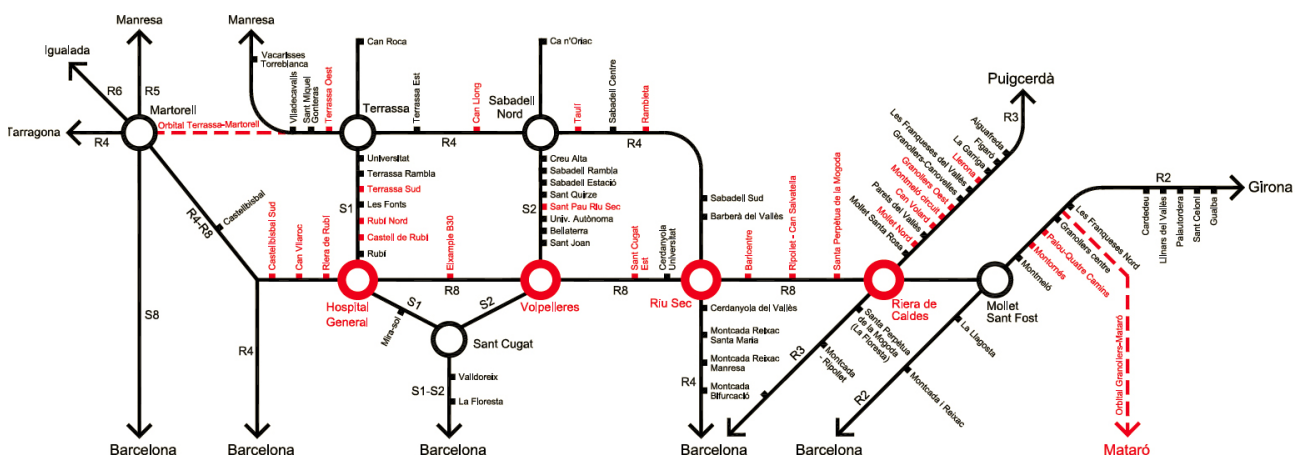

Figura 13 .Proposta 20X2020. Font: Fem Vallès, 2019a

En segon lloc es destaca el projecte “Bus ràpid Vallès” (Cerdanyola info, 2018), una xarxa

intermunicipal de bus a nivell comarcal que connectaria transversalment les estacions de Renfe i FGC per tal de crear una malla de transport públic a escala Vallès (Figura 14). La proposta sorgeix arran de la crítica sobre l'excessiva radialitat del sistema actual.

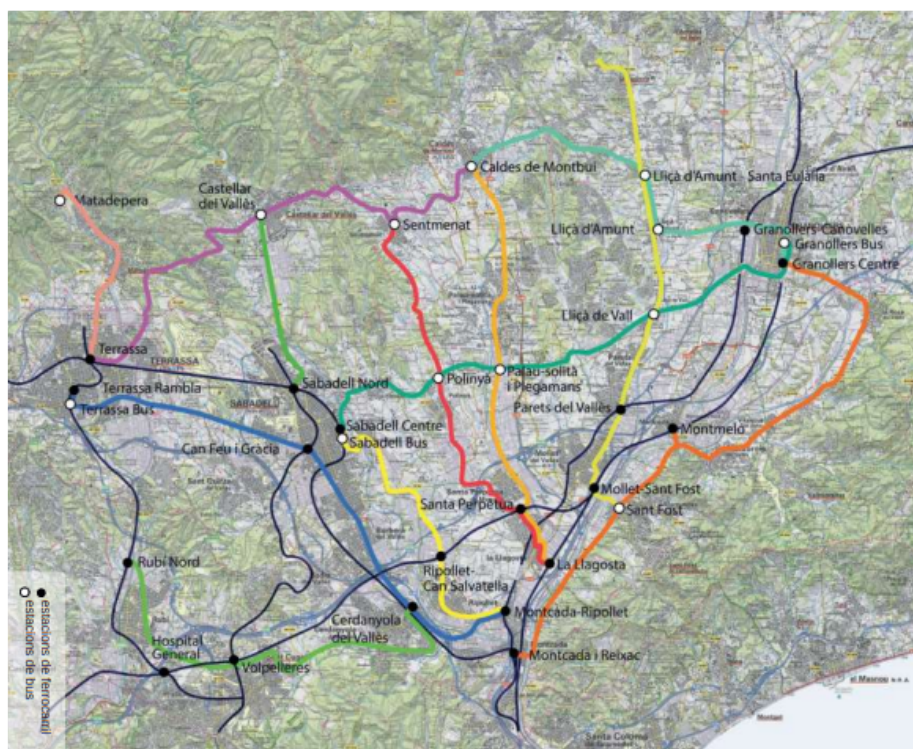

Figura 14 .Bus ràpid Vallès. Font: Cerdanyola info, 2018

Paral·lelament, des del Vallès es creu que cal fer més pressió per finalitzar les infraestructures previstes al PTMB, com serien completar els trams de la línia orbital de rodalies Vilanova-Mataró, que abastaria tot l'arc metropolità, i també la construcció de l'autopista B-40 d'Abrera a Granollers (4t cinturó) (Generalitat de Catalunya, 2010).

Una de les àrees d'actuació més importants que es detecten és sense dubte **la política industrial i la gestió de polígons**. I no és d'estranyar si té en compte que el Vallès acumula el 23% de la superfície industrial i el 27% del Valor Afegit Brut industrial de Catalunya. Malauradament no existeix una visió comuna del Vallès (Monràs, 2019), tot i la potencialitat per nombre d'empreses i treballadors que s'acumulen en aquest sector. Patronals, cambres de comerç i el teixit productiu en general demanen una estratègia conjunta per millorar la competitivitat del territori.

Les competències en matèria d'ordenació dels PAEs recauen en els municipis i el finançament s'obté a través de la fiscalitat a les activitats econòmiques, que és recaptat pels Ajuntaments. Els consells comarcals i altres organismes supramunicipals existents poden planificar i fer propostes, però en última instància són els ajuntaments qui decideixen.

En aquest àmbit, destaca la gran fortalesa d'algunes entitats supramunicipals creades per dinamitzar l'activitat industrial dels principals eixos viaris dels Vallès i que demostra que és necessari dur a terme una política supramunicipal, però alhora també denota certa competitivitat entre els propis municipis del Vallès i aquests eixos econòmics-urbans. En especial en destaquen les següents: l'Àmbit B30 formada per 23 municipis i 54 organitzacions, alguns del Baix Llobregat,

i que ressegueix la via B30; el Catalonia Innovation Triangle (CIT), format pel continu urbà de Rubí, Sant Cugat i Cerdanyola i basat en la tecnologia; la Xarxa C17, que ressegueix aquesta via i compta amb 25 municipis, molts d'Osona; finalment l'associació de municipis de l'eix Riera de Caldes (AMRC) que transcorre al voltant d'aquest recorregut fluvial i que compta amb 6 municipis del Vallès Oriental.

Com es pot comprovar, les polítiques on s'ha mostrat més urgència per cooperar a nivell vallesà són polítiques que actuen sobre el medi i de tipus infraestructural anomenades *hard policies*, de fet és on habitualment hi tenen competències els governs d'àrees metropolitanes (Tomàs, 2016a), mentre que no és tan habitual tenir competències en àmbits més *soft* de polítiques que actuen sobre les persones (habitatge, serveis socials, etc.), tot i que en el Vallès també existeixen demandes per exercir-les de manera conjunta a nivell territorial.

Finalment cal dir que sorprèn **l'absència de referències a les polítiques ambientals relacionades amb la contaminació de l'aire i la mitigació i adaptació al canvi climàtic**, tant en premsa escrita com en els diferents debats que s'han produït. És cert que aquests àmbits s'han mencionat tangencialment en el marc de discussions sobre la mobilitat i els espais naturals, però no es percep com una problemàtica que necessiti una visió estratègica vallesana urgent, fet que contrasta amb les prioritats de la gran majoria de metròpolis del món, on aquests temes han adquirit una importància cabdal degut a la situació d'emergència climàtica i a les clares conseqüències en la salut que té la contaminació ambiental.

Àmbit	Tipus de competència	A qui pertany la competència actualment?	En cas de competència comarcal, és d'obligat compliment per part dels municipis?	Finançament
Política Industrial i gestió dels Polígons	Hard	-Ajuntaments -Consells Comarcals i ens supramunicipals poden planificar	No	Gestió tributària municipal
Infraestructures	Hard	- Ministeri de Foment - Generalitat de Catalunya - Autoritat del Transport Metropolità	No aplica perquè els Consells Comarcals del Vallès no hi tenen competència	Supracomarcal
Transport públic	Hard	-Generalitat de Catalunya -AMB (pels 7 municipis vallesans que en formen part) -Municipis a través de concessions de serveis interurbans	No aplica perquè els Consells Comarcals del Vallès no hi tenen competència	-IBI en el cas de l'AMB. -Generalitat de Catalunya
Residus	Hard	-Recollida de residus: municipis -Tractament de residus: Consells Comarcals (a través de consorcis) i AMB (en el cas de Sant Cugat del Vallès)	Sí, pel tractament de residus	-Municipal per la recollida -Generalitat de Catalunya (a través d'un cànon ecològic a ens municipals)

Ocupació	Soft	-Generalitat de Catalunya (SOC)	No aplica perquè els Consells Comarcals del Vallès no hi tenen competència	-Generalitat de Catalunya -Estat -UE
Formació	Soft	-Generalitat de Catalunya -Estat	Sí	-Generalitat de Catalunya -Estat -UE
Serveis Socials	Soft	-Municipis -Consell Comarcal té les competències de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials pels municipis inferiors a 20.000 habitants	Sí, només en els municipis de menys de 20.000 habitants	-Generalitat de Catalunya -Municipis
Habitatge	Soft	-Consells Comarcals: Oficines d'habitatge -Municipis més grans: Oficines d'habitatge	No	-Generalitat de Catalunya -Municipis
Entorn natural	Hard	-Diputació de Barcelona -Consells Comarcals: llicències ambientals i informes ambientals integrats. Municipis: Gestió d'espais naturals a través de consorcis	Sí, per les llicències i informes ambientals	-Diputació de Barcelona
Turisme	Soft	-Consell Comarcals: (Consorti de Turisme Occidental, Oriental) -Diputació de Barcelona) -Generalitat de Catalunya -Estat -UE	En general sí. Els municipis no tenen competències en turisme, però incideixen a través d'altres camps	Supramunicipal

Figura 15 .Àmbits d'actuació metropolitana i competències del Vallès. Font: Elaboració pròpia a partir d' Institut Cerdà, 2017

6.3. Propostes de governança metropolitana pel Vallès

En aquest apartat s'analitzaran les propostes o opcions de governança que han anat sorgint en el debat metropolità del Vallès. Aquestes propostes han estat en alguns casos realitzades de manera explícita, com és el cas de l'AMV, i en d'altres simplement han estat mencionades per alguns actors, però no desenvolupades. Finalment també hi ha escenaris que no han estat contemplats fins ara i que cal posar de relleu.

6.3.1. La proposta de l'Àrea Metropolitana del Vallès (AMV)

A principis de 2015 (Perez, 2015), «**Fem Vallès**», una plataforma formada per agents de la societat civil i les organitzacions empresarials Cecot, Consell Intersectorial d'Empresaris (CIESC), Unió Empresarial Intersectorial-Cercle d'Empresaris (UEI) i l'associació Via Vallès, posava sobre la taula dels Consells comarcals del Vallès Occidental i Oriental la possibilitat d'unir les seves institucions per tal de crear una nova entitat que unís els dos vallesos. Tot i que la proposta encara no estava consolidada tot apuntava cap a una institucionalització metropolitana del territori a

Gerard Mayol Arandiga

Treball Final de Màster (TFM) . "Models de governança a la perifèria metropolitana de Barcelona: el cas del Vallès" Document Final

Màster Ciutats i Urbanisme UOC

través d'un ens amb competències metropolitanes anomenat "**Àrea Vallès**" o "**Àrea Metropolitana del Vallès**" (AMV).

La proposta denunciava una falta d'inversions per part dels governs autonòmics i estatals degut a la condició del Vallès com a perifèria de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) i una manca de visió estratègica dels municipis del Vallès per resoldre reptes urbans i territorials conjunts entre ambdues comarques. D'entre tots els reptes identificats al Vallès, **la mobilitat i el transport públic** va ser considerat el més urgent i una de les raons principals per la qual es va desenvolupar la proposta de l'Àrea Vallès.

Durant 3 anys el projecte va anar madurant i es va anar completant el discurs per tal d'explicar millor els beneficis en aspectes clau com les competències d'aquest nou òrgan, la proporcionalitat del seu Consell de govern o bé la seva convivència amb els actuals consells comarcals i d'altres organismes existents. Cal destacar, a més, que l'any 2016 la proposta va arribar al Parlament de Catalunya (Agència Catalana de Notícies, 2016), on es va poder compartir amb els diferents grups parlamentaris la problemàtica del Vallès. La rebuda de la proposta va ser més aviat tèbia, tot i que es va reconèixer el greuge que pateixen els més de 2 milions de catalans que viuen a la Regió Metropolitana per no formen part de l'AMB.

La culminació o oficialització de la proposta de Fem Vallès, en termes polítics, va arribar al desembre de 2018 de la mà de l'anterior govern de Sabadell que va fer seva la proposta. Liderada pel llavors alcalde Matias Serracant i amb el suport de Fem Vallès, el dia 4 de desembre de 2018 es va presentar el **Manifest "Som Vallès"**.

"El Vallès és una realitat territorial, econòmica, ambiental i social molt diversa, formada per sistemes urbans amb característiques pròpies, que conviuen amb entorns agraris i forestals de gran valor. Entenem el Vallès com una unitat de relació a tots els nivells, amb una enorme qualitat paisatgística, d'un gran potencial productiu i on convergeixen diversos espais de coneixement i convivència.

El Vallès som al voltant del 17% del PIB català i més del 26% del valor afegit industrial a Catalunya. Tenim el principal corredor de mercaderies, som la principal concentració industrial del sud d'Europa, i encapçalem a Catalunya 8 dels 10 rams de la classificació productiva en còmput global.

Al nostre territori vivim més d'1,3 milions de persones. 26 municipis superen els 10.000 habitants, dels quals 7 superen els 50.000 habitants. La resta de municipis que es troben per sota del primer llindar responen a realitats diverses, entre les quals en destaquen els municipis del Baix Montseny.

El Vallès som un dels àmbits d'ocupació i coneixement més importants de Catalunya. Tenim 556.000 afiliats a la seguretat social, 40.000 universitaris i una de les poblacions més joves de Catalunya amb el 84% de la població per sota dels 64 anys. No obstant això, també som l'espai quotidià on la xarxa ferroviària no respon a la realitat territorial i encara menys a una visió estratègica de justícia social pels milers i milers de treballadores i estudiants que s'hi han de desplaçar diàriament.

Al conjunt del territori Vallès s'articula un espai funcional, de planejament urbanístic i d'estructura dels espais naturals, d'ús comú de subministraments i serveis amb les seves particularitats i necessitats específiques. Correspon a l'Administració procurar que l'organització territorial, política i administrativa d'un país esdevingui una eina efectiva al servei de l'eficiència en la gestió i del benestar dels ciutadans. Així mateix, l'organització del govern local a Catalunya reconeix la creació d'ens supramunicipals fonamentats en la voluntat de cooperació i associació dels municipis. Per consegüent:

És necessària una aposta conjunta des dels municipis del Vallès per avançar cap a una governança administrativa, per la vertebració i la cohesió territorial, amb l'objectiu ineludible d'esdevenir una centralitat reconeguda i amb competències pròpies en el si del territori català.

Reclamem una institucionalització de l'Àrea Vallès amb la voluntat de millorar l'eficiència i l'eficàcia de les administracions que actuen en el territori metropolità, garantint la capacitat de gestió dels serveis públics i de l'ordenació territorial i els seus espais naturals, així com la millora de polítiques públiques d'ocupació i formació, en el si d'una dinàmica de cooperació i enxarxament territorial del conjunt de municipis per donar resposta als serveis que ens són comuns.

Gerard Mayol Arandiga

Treball Final de Màster (TFM) . “Models de governança a la perifèria metropolitana de Barcelona: el cas del Vallès” Document Final

Màster Ciutats i Urbanisme UOC

Davant d'aquesta realitat i la necessitat de prestar uns serveis públics de qualitat, per mitjà de la configuració d'una administració propera i capaç d'incrementar l'eficiència i l'optimització dels recursos, manifestem la necessitat de fer un pas endavant cap al reconeixement de la realitat metropolitana del Vallès. Per aquest motiu, emplacem els màxims responsables del govern de la Generalitat, i especialment la Conselleria d'Administració Pública, a prendre en consideració la proposta que presentem. “

Figura 16 .Manifest Som Vallès . Font: Ajuntament de Sabadell , 2018

Aquest manifest, malgrat no entrar en el detall de la proposta, se centra en l'especificitat i singularitat del territori del Vallès i plasma el context econòmic, social, polític, mediambiental i urbanístic d'aquest àmbit, alhora fa una petició molt clara sobre la necessitat de “la institucionalització de l'Àrea del Vallès” i insta a la Generalitat de Catalunya a estudiar la proposta.

Actualment els impulsors de la proposta, Fem Vallès, segueixen exercint el seu rol de lobby reclamant als nous governs municipals que reactivin el projecte i denunciant els greuges que viu el Vallès. Un exemple és la recent trobada amb el Síndic de greuges de Catalunya (Cecot , 2019).

El manifest “Som Vallès” posa de relleu, en primer lloc, la realitat territorial del Vallès, les seves especificitats i la seva singularitat. En aquest sentit apel·la a una identitat vallesana, a un imaginari col·lectiu, per tal de justificar la necessitat d'una institucionalització de l'Àrea Vallès. Aquest imaginari col·lectiu vallesà es veuria reafirmat pel **caràcter bottom-up de la proposta** de crear un AMV, originada en la societat civil i poders econòmics del territori i elevada posteriorment a les administracions. Aquest és un fet gairebé inexistent en els processos de metropolització (Tomàs, 2018) i que per altra banda sembla força realista si tenim en compte les conclusions de l'estudi dut a terme per l'Institut Cerdà (2017), on la majoria d'entrevistats coincideixen en què efectivament existeix una realitat vallesana, on hi ha reptes en comú a resoldre i on existeix una desavantatge comparativa pel fet d'estar a la perifèria metropolitana.

L'**especificitat del territori** en termes de pes demogràfic, econòmic i diversitat en el marc de Catalunya és un element que ha estat extensament treballat per la proposta i que serveix per justificar la necessitat d'adquirir una centralitat en la Regió metropolitana i esdevenir un territori a ser tingut en compte d'una manera diferencial (Figura 17). Així doncs, es posa de relleu que al Vallès hi ha 62 municipis on hi viuen 1,3 milions de persones que representen el 17% de la població de Catalunya. En termes econòmics, el Vallès genera el 16,4% del PIB català i s'hi concentra el 16,8% de la població activa del país, és a dir aquella que forma part o està disponible pel mercat de treball. També s'hi concentren el 15,1% dels centres de treball i el 26,3% del VAB industrial. Aquesta última dada és particularment important, ja que la indústria és òbviament un dels aspectes més destacats per raons històriques i de pes econòmic al Vallès i a Catalunya i fins i tot a nivell europeu; és en aquest sentit que segons els impulsors el territori és el pol industrial més important del sud d'Europa.

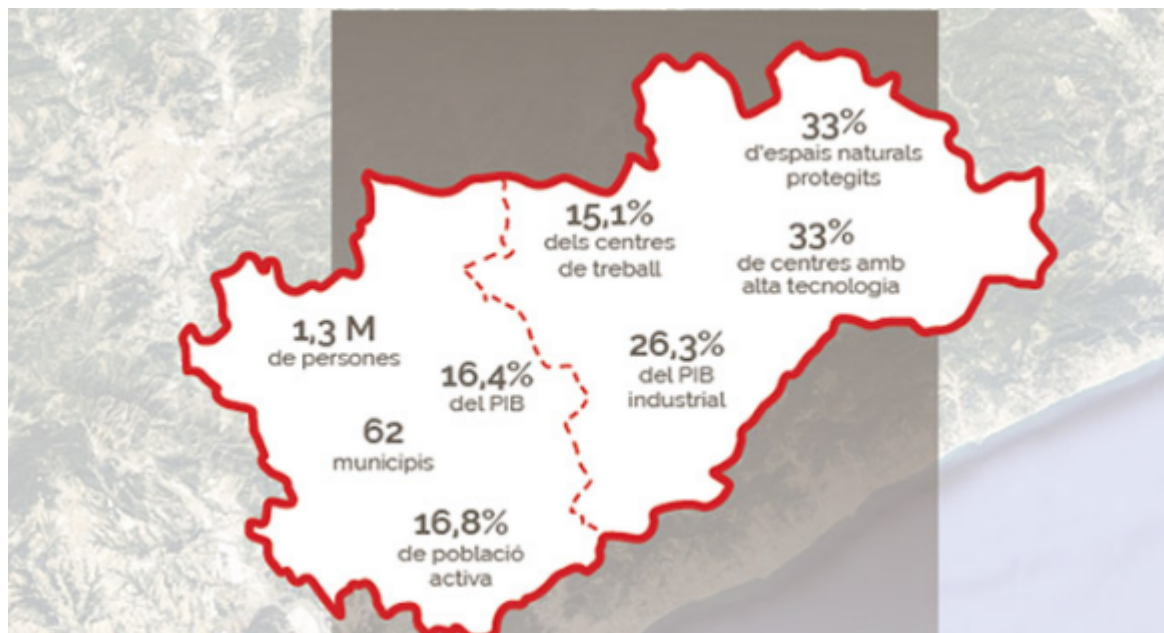

Figura 17 . Mapa de potencialitats del Vallès . Font: Ajuntament de Sabadell , 2018

Sobre el **model de governança** queda clar que s'opta per un model de **govern metropolità** a dues escales format en primer lloc per una Àrea Metropolitana del Vallès (AMV) i el seu Consell Metropolità, i en un segon nivell pels ajuntaments dels municipis vallesans. És evident que aquesta és la part més delicada de la proposta, on queden més detalls per treballar i on hi ha més tensions i desavinences. La proposta impulsada per Fem Vallès contempla la possibilitat de la creació d'aquest nou ens metropolità a partir d'una Llei al Parlament de Catalunya, tal i com s'estableix a l'article 93 de l'Estatut d'Autonomia. Aquesta nova entitat seria a la pràctica la unió dels dos consells comarcals del Vallès (Occidental i Oriental), però reforçada amb més competències i millor finançament que absorviria consorcis i associacions existents (Larrosa, 2015), simplificant d'aquesta manera l'administració i fomentant una **menor fragmentació institucional** del Vallès, on actualment hi ha fins a 27 entitats supramunicipals (Institut Cerdà, 2017).

Pel que fa a la composició del Consell Metropolità, l'AMV seguiria un esquema similar al de l'AMB, on s'asseguraria la proporcionalitat, la solidaritat i l'equilibri entre els diferents municipis (Figura 17).

Representants dels municipis al Consell General del Vallès

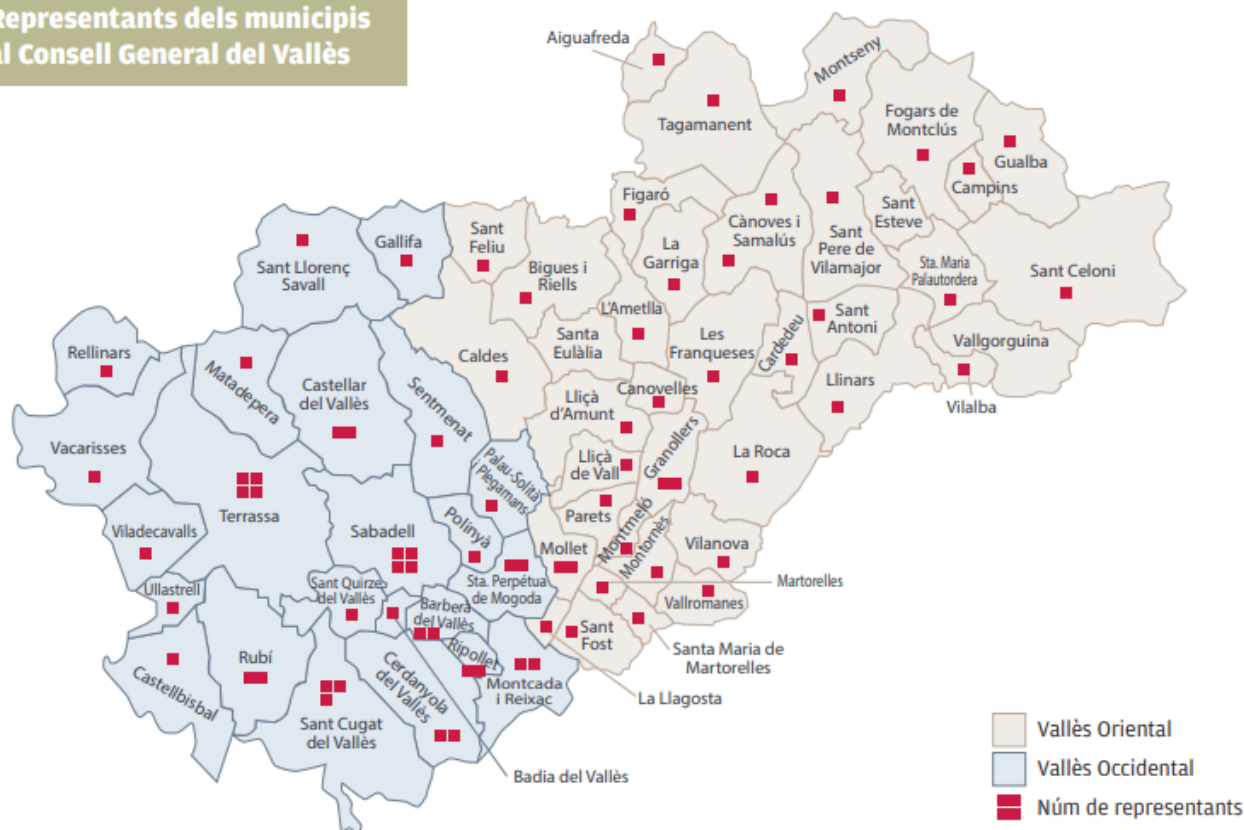

Figura 18 . Representació del Consell Metropolità del Vallès . Font: Polo, 2018

Així, veiem que la proposta atorgaria els consellers en funció de la població del municipi, amb un mínim d'un conseller i un màxim de 4. D'aquesta manera Terrassa i Sabadell, els municipis amb més habitants, tindrien 4 representants, i tots els municipis estarien representats en el Consell. Aquesta proporcionalitat donaria més pes al Vallès Oriental malgrat tenir menys habitants, fet que respondria a la voluntat de voler reequilibrar territorialment el Vallès, ja que és a la part Oriental on hi caldrien més inversions (Larrosa, 2015). Tot i que no hi ha informació específica sobre la **forma d'elecció del Consell Metropolità**, si es segueix un model semblant al de l'AMB, aquest s'elegiria de forma indirecta a través de les eleccions municipals que es duen a terme cada 4 anys.

Per acabar l'apartat de governança, cal dir que la proposta original de Fem Vallès va més enllà del Vallès en termes d'organització territorial i proposa una RMB subdividida en 3 subàmbits metropolitans (Figura 19). Aquesta estaria formada per l'AMB (que inclouria només el Barcelonès i el Baix Llobregat i d'on es retirarien els 7 municipis vallesans que en formen part actualment), el Maresme i el Vallès (en el seu conjunt, unificant l'Oriental i Occidental). Possiblement, aquests 3 subàmbits que sumats agrupen tota la Regió Metropolitana haurien de mantenir certes **relacions de coordinació** i fins i tot seria convenient una planificació estratègica conjunta (Larrosa, 2015).

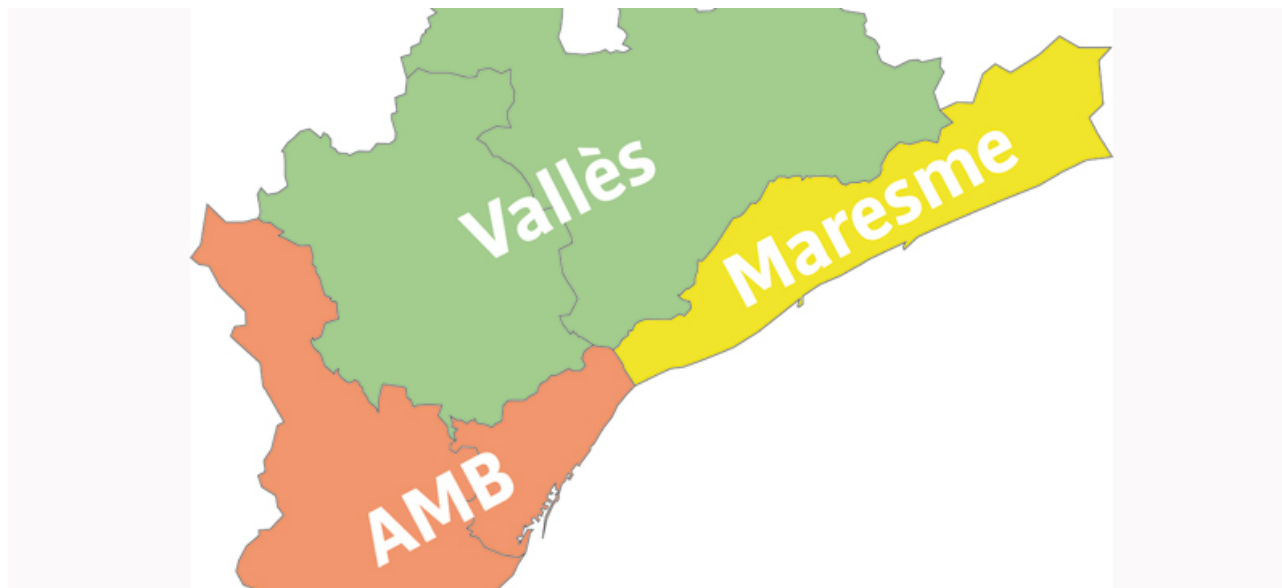

Figura 19 . Organització de la Regió Metropolitana de Barcelona o futura vegueria . Font: Larrosa, M. , 2015

Pel que fa a les **competències**, la proposta no descriu en detall quins àmbits haurien de ser gestionats pel nou ens metropolità de manera exclusiva; no obstant, tal i com s'ha comentat en l'apartat anterior, les infraestructures de mobilitat, el transport públic i la gestió de la política industrial i els PAEs han estat àmpliament mencionades en fòrums i articles que s'han produït durant el debat metropolità. La formació professional i les polítiques d'ocupació també han estat considerades d'importància per diferents actors.

En referència al **finançament**, el model encara està poc detallat, però s'ha considerat que un impost propi a través de part de l'impost de l'IBI dels municipis podria ser suficient per finançar algunes de les competències que hauria d'exercir l'AMV. Es descarta a priori els impostos per transferències estatals o regionals. Aquest model de finançament també beneficiaria als municipis ubicats a la part Oriental, sent d'aquesta manera el segon mecanisme de reequilibri territorial (conjuntament amb la proporcionalitat de representativitat al Consell Metropolità) (Larrosa, 2015).

Finalment, cal analitzar les **limitacions** del projecte que ha comptat amb divergències des del principi, tot i que en el fons tots els actors vallesans estan força d'acord sobre la realitat metropolitana del Vallès i l'especificitat del territori.

Una de les limitacions més evidents es troba en la manca de suports explícits de la proposta per part d'Ajuntaments importants com Terrassa, Granollers, Sant Cugat del Vallès o Mollet del Vallès, que no veuen amb bons ulls la creació de noves institucions, tot i que s'admet la necessitat de coordinar-se més (Rueda, 2018). Actualment, a aquesta falta de suports interns cal afegir-hi la manca de lideratge degut al canvi de govern produït al l'Ajuntament de Sabadell al maig de 2019, principal valedor de la proposta de Fem Vallès. Sobre aquest aspecte pren especial rellevància l'entrevista, feta expressament per aquest treball, a l'actual alcalde de Mollet del Vallès, Josep Monràs (2019) del Partit Socialista de Catalunya (PSC): Monràs argumenta que malgrat que la proposta és legítima i compte amb gent experta i potent com l'arquitecte urbanista Manel Larrosa, es tracta d'un projecte excessivament polititzat que difícilment pot trobar consensos. Critica que s'ha construït un relat molt ampli a partir d'una única proposta sòlida que respon als problemes de mobilitat del Vallès, un greuge que pateix el Vallès i que Monràs comparteix plenament, però que no justifica la creació d'una nova entitat metropolitana. En paraules de Monràs "estic radicalment

en contra de crear una nova entitat metropolitana, però radicalment a favor de crear un lobby unificat al Vallès que exigeixi les infraestructures que calguin”. En aquest sentit, Monràs aposta per aprofitar les institucions existents i cooperar de manera flexible, ja que la realitat vallesana, tot i ser física, és difusa.

També en clau interna, una altre limitació que es pot argumentar és la històrica competitivitat entre els diferents municipis del Vallès, els interessos geoestratègics, la defensa de les seves àrees d'influència i les diferències entre els municipis més rurals i els més metropolitans, elements que fan complicat arribar a un consens per crear una Àrea de gestió comuna al Vallès (Institut Cerdà, 2017). En aquest sentit, el desequilibri entre el Vallès Oriental i Occidental en termes demogràfics i econòmics també pot fer que la proposta es vegi en recel des de la part oriental.

En clau externa, l'AMV també presenta algunes limitacions. En primer lloc, una de molt evident és el fet que 7 municipis vallesans formen part de l'AMB actualment i per tant es pot produir un conflicte institucional, o bé que alguns d'aquests municipis renunciïn a formar part de l'AMV desdibuixant d'aquesta manera el projecte. En segon lloc, l'AMV es presenta com una proposta en el marc d'un projecte regional metropolità més gran on hi hauria representats 3 subàmbits, entre aquests el Maresme que mai ha expressat cap necessitat o voluntat d'establir-se com una realitat metropolitana. En tercer lloc, des d'un punt de vista d'organització territorial de Catalunya, treballar en clau vallesana podria semblar un contrasentit, ja que actualment s'està treballant per anar cap a un model de vegueries en que l'Àmbit Metropolità de Barcelona, que estaria compost per 7 comarques, els dos Vallesos entre elles, seria l'àmbit de referència. Per tant, sembla que les estructures de planificació i governança hauran d'adquirir un nivell superior al del Vallès si volen ser efectives. Per altra banda, per les seves relacions funcionals i els serveis oferts, molts municipis vallesans miren cap a l'AMB i molts actors consideren que aquesta hauria d'ampliar els seus límits cap al Vallès (Cortada, 2019) per tal de delimitar més correctament l'espai metropolità.

Finalment, i des d'un punt de vista més formal i de comunicació, no hi ha un document consolidat del projecte que faci fàcilment identificable la proposta, actualment només existeix un manifest polític en una web oficial de l'Ajuntament de Sabadell i diferents documents i articles produïts per la plataforma “Fem Vallès” i diferents experts .

6.3.2. *Altres possibles models*

6.3.2.1. *Status quo*

Aquest model proposaria seguir com fins ara, és a dir, amb 2 consells comarcals febles en competències i amb una fragmentació institucional molt elevada, amb fins a 27 estructures supramunicipals. Sembla que és l'opció més probable actualment, tot i que no sembla la desitjable per cap dels actors. L'actual model permetria, això sí, conservar la capacitat d'interlocució dels municipis importants que per la seva dimensió ja tenen veu pròpia per aconseguir els seus interessos. Per altra banda, associacions com l'Àmbit B30, l'eix Riera de Caldes, l'Associació C17 o el CIT són exemples clars d'associacions supramunicipals que han funcionat i que permeten cooperar amb geometria variable en certs àmbits. L'actual model de governança és un clar exemple de coordinació horitzontal amb acords supramunicipals puntuals per raons sectorials o territorials i que inclouen actors privats, malauradament no permet tenir una visió estratègica per extreure el màxim profit de les potencialitats del territori i fer una acció de lobby conjunta per tal d'atreure i reclamar inversions pendents al Vallès. En aquesta mateixa línia aquest model presenta debilitats a l'hora de protegir el territori de potencials externalitats negatives provinents de l'AMB com són la gentrificació, és a dir l'expulsió de poblacions menys afavorides per raó de renda, sobretot relacionat amb l'augment dels preus de l'habitatge. A això cal sumar-hi la dispersió urbana fruit de la cerca de sòls més assequibles i la dificultat per gestionar els serveis públics en

aquestes zones, així com els efectes negatius en la mobilitat i els costos econòmics i mediambientals associats. Finalment, l'atracció de talent a Barcelona pot generar la concentració d'indústries amb salaris baixos a la perifèria, fent impossible un model regional metropolitana policèntric i divers.

6.3.2.2. *Unió dels Consells Comarcals*

Aquesta proposta és molt similar a la de l'AMV, però es quedaria a un pas previ de crear una nova institució exclusivament metropolitana aprofitant l'actual infraestructura institucional dels Consells Comarcals del Vallès Oriental i Occidental. Es tractaria doncs d'un model de governança de **coordinació vertical**, en que s'aprofitaria una entitat que no té com a objectiu final la gestió metropolitana, però que "de facto" podria actuar com a tal, això sí amb un fusió prèvia per part dels Consells.

Des d'un punt de vista legal, segons l'EAC, "La comarca es configura com a ens local amb personalitat jurídica pròpia i és formada per municipis per a la gestió de competències i serveis locals." i per tal de fer-ne modificacions caldria fer una modificació a la Llei corresponent mitjançant el Parlament de Catalunya, segons la qual "la creació, la modificació i la supressió de les comarques, i també l'establiment del règim jurídic d'aquests ens, són regulats per una llei del Parlament." Tal i com estipula l'EAC, cal tenir en compte que a efectes de competències i finançament, les competències de les comarques "poden ser delegades o encarregades per la Generalitat de Catalunya, diputacions, municipis, mancomunitats o associacions, però han d'anar acompanyades dels recursos per dur-les a terme.", per tant caldria fer una delegació expressa per part dels municipis vallesans i dotar-les de pressupost.

Ja al 2015, els Consells Comarcals descartaven la possibilitat de fusionar-se, tot i que admetien la necessitat de crear una plataforma de lobby vallesana per tal de fer pressió per corregir els greuges i dèficit d'inversions existent. També s'animava a crear projectes concrets en comú, enlloc de proposar grans canvis institucionals (Línia Vallès, 2015). Per tal d'investigar més sobre aquesta possibilitat, posteriorment es va encarregar l'estudi dut a terme per l'Institut Cerdà l'any 2017 "Les oportunitats de desenvolupar polítiques conjuntes al territori dels Vallesos" que destacava la necessitat d'actuar de manera conjunta, la simplificació i adequació administrativa que suposaria unir esforços entre els consells comarcals i demostrava l'actual fragmentació institucional. Tot i les raons exposades, aquestes no van ser prou convincents perquè fins ara s'hagi produït cap moviment en aquest direcció.

6.3.2.3. *Consell de vegueria*

Tal i com s'ha comentat en l'apartat de context de l'organització territorial de Catalunya, l'EAC preveu la creació de 8 vegueries a Catalunya que hauran de redibuixar l'ordenació territorial de Catalunya i substituir les actuals Diputacions. El Vallès Occidental i el Vallès Oriental quedarien integrades en l'Àmbit Metropolità de Barcelona, que estaria format, a més, pel Garraf, el Baix Llobregat, el Barcelonès i el Maresme.

Actualment no hi ha suficients elements per valorar aquesta opció; no obstant, sembla evident que en un territori tan extens i divers, amb fins a 164 municipis, és molt complicat poder gestionar polítiques metropolitanes i únicament es podrien dur a terme planificacions estratègiques i territorials de caire general, com per exemple, el Pla Territorial Metropolità de Barcelona corresponent a l'Àmbit Metropolità de vegueria, o bé el futur Pla 2030 del PEMB. Per tant, es necessitaran d'altres estructures més finalistes i subàmbits per tal de gestionar el fet metropolità.

6.3.2.4. Incorporació a l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Actualment no hi ha una proposta ferma de com es podria dur a terme una ampliació de l'AMB que suposaria l'ampliació del model de **govern metropolità**. En tot cas sembla lògic que aquesta s'hauria de produir cap al Vallès per les seves relacions de mobilitat intensa i perquè actualment ja hi ha 7 municipis vallesans que en formen part. La tendència europea del moment és precisament reforçar i ampliar la institucionalització de les realitats metropolitanes, i en són exemple la creació de les “*città metropolitana*” a Itàlia, i les “*métropole*” a França (Zimmermann i Feiertag, 2018). Entitats com el PEMB (Cortada, 2019) argumenten que seria el pas més lògic i que contribuiria a normalitzar una realitat metropolitana contrastada. Malgrat tot, aquesta no sembla una proposta que gaudeixi de molts suports al Vallès, on generalment es creu que degut a la seva singularitat aquest territori ha de tenir un projecte propi, sempre de la mà de la capital i no donant l'esquena a Barcelona (Merino, 2019).

Aquesta tendència de l'AMB a obrir-se cap el resta de territori de la RMB es veuria confirmada pel recentment publicat avanç del Pla Director Urbà (PDU) (Metròpolis Barcelona, 2019) de l'AMB, un instrument de planificació urbana que té com a objectiu actualitzar el Pla General Metropolità vigent, original de 1976. Aquest nou planejament, malgrat centrar-se en l'àmbit de l'AMB, aposta per una àrea metropolitana “multinodal en xarxa que superi la visió concèntrica de Barcelona”, i proposa relacions de diferent intensitat amb els territoris metropolitans (PEMB, 2019)

Finalment, cal dir que la incorporació del Vallès a l'AMB podria causar problemes de governabilitat si es té en compte que s'haurien d'afegir 62 municipis als 36 ja existents, un total de 97 municipis que haurien d'estar representats en el Consell Metropolità (Serrano, 2015).

6.3.2.5. Agències metropolitanes

El model **d'agències o consorcis metropolitans** no s'ha contemplat de forma explícita en el debat metropolità del Vallès; no obstant, podria servir per treballar de forma comuna alguns àmbits que requereixen una planificació i gestió conjunta de manera urgent, com són el transport públic o la gestió de polígons industrials. Actualment únicament existeixen 3 consorcis comarcals al Vallès: el Consorci de residus del Vallès Occidental, el Consorci de residus del Vallès Oriental i el Consorci de turisme del Vallès Occidental.

6.3.3. Quadre resum. Possibles models de governança al Vallès

Proposta	Model	Potencialitats	Limitacions	De qui depèn la implementació del model?
AMV	Govern metropolità	<ul style="list-style-type: none"> Administració adequada a la realitat vallesana Simplificació administrativa i reducció de la fragmentació institucional Estudi dut a terme per l'Institut Cerdà que demostra la potencialitat de col·laboració 	<ul style="list-style-type: none"> Manca de concreció de la proposta, no hi ha un document de base Falta de consens territorial per crear la nova entitat Negativa per part dels Consells Comarcals Necessitat de canvi a la Llei per part del Parlament de Catalunya 	Vallès i Parlament de Catalunya

		<ul style="list-style-type: none"> • Competències i forma de finançament proveïdes per la Llei acordada al Parlament 	<ul style="list-style-type: none"> • Manca de lideratge • Projecte regional que implica també el Maresme • Problema institucional amb l'AMB (7 municipis vallesans) • Contrasentit amb la planificació de la RMB i la futura vegueria 	
Status Quo	Coordinació Horitzontal	<ul style="list-style-type: none"> • Poc risc institucional i confortabilitat política • Associacions supramunicipals variables i flexibles • Autonomia municipal, sobretot dels municipis més grans 	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentació institucional • Manca de visió conjunta al Vallès de cara dissenyar polítiques • Manca d'unió alhora de fer pressió per reclamar inversions • Vulnerabilitat davant les externalitats negatives de l'AMB 	Vallès
Unió dels consells	Vertical	<ul style="list-style-type: none"> • Administració adequada a la realitat vallesana • Simplificació administrativa i reducció de la fragmentació institucional • Estudi dut a terme per l'Institut Cerdà que demostra la potencialitat de col·laboració 	<ul style="list-style-type: none"> • Falta de consens territorial per dur a terme la fusió • Negativa per part dels Consells Comarcals • Necessitat de canvi a la Llei per part del Parlament de Catalunya • Risc de no tenir les competències i finançament adequat 	Vallès i Parlament de Catalunya
Consell de vegueria	Vertical	<ul style="list-style-type: none"> • Integració de la l'abast metropolitana real (RMB) • Visió estratègica • Previst a la llei • En principi hi hauria competències i finançament 	<ul style="list-style-type: none"> • Article de l'EAC sota la sentència del TC • Territori massa extens per aplicar polítiques metropolitanas • Governabilitat complicada amb 164 municipis 	Parlament de Catalunya
Incorporació a l'Àrea Metropolitana de Barcelona	Govern metropolitana	<ul style="list-style-type: none"> • Institucionalització d'un abast metropolitana més real produït per les intenses relacions de mobilitat • 7 municipis vallesans ja formen part de l'AMB • Expansió dels serveis de l'AMB al Vallès • El PDU s'obre a anar més enllà dels límits 	<ul style="list-style-type: none"> • No hi ha una proposta en ferm • No hi ha consens per la banda vallesana que vol fer un projecte amb visió pròpia • La suma de 62 municipis vallesans al Consell Metropolità fa complicada la presa de decisions • Fiscalitat aplicada a través de l'IBI en els municipis 	Vallès i AMB

		actuals de l'AMB		
Agències Metropolitanes	Agències Metropolitanes	<ul style="list-style-type: none"> • Permetria gestionar serveis concrets on es necessita un visió global vallesana (transport públic) • Ja existeixen 3 consorcis comarcals al Vallès en els àmbits dels residus (2) i el turisme (1), però no són d'abast global vallesà 	<ul style="list-style-type: none"> • Implicaria la cessió expressa de les competències i recursos per part dels municipis als Consells Comarcals • Implicaria una gestió compartida per part dels dos Consells que s'hauria de definir • No hi ha propostes concretes cap aquest sentit 	Vallès

Figura 20 . Quadre resum: Possibles models de governança al Vallès . Font: Elaboració pròpia

7. Una proposta pel Vallès: La planificació estratègica i la Nova Agenda Urbana com a oportunitats per enfortir la realitat metropolitana del Vallès

En el capítol anterior s'ha contraposat la realitat metropolitana del Vallès amb les principals definicions i estudis sobre àrees metropolitanes, s'ha indagat en les diferents percepcions de “perifèria metropolitana” que hi ha al Vallès i s'han descrit les principals problemàtiques d'àmbit vallesà que existeixen actualment, com ara les infraestructures, la mobilitat, el transport públic, la política industrial i la gestió dels PAEs, entre d'altres. Posteriorment s'ha analitzat la principal proposta de governança metropolitana que s'ha fet al Vallès, que consisteix en fusionar els Consells Comarcals de Vallès Oriental i Occidental per tal de crear una Àrea Metropolitana del Vallès (AMV), i a continuació també s'ha analitzat altres possibles models de governança valorant les seves potencialitats i limitacions.

En aquest capítol s'exposa una proposta per millorar la governança del Vallès per tal de contribuir en el debat metropolità vallesà, com també en el debat metropolità general de Barcelona i la seva Regió Metropolitana, ja que són realitats relacionades. Aquesta proposta és indicativa, no exhaustiva, per tant només s'apuntaran les bases conceptuals.

7.1. Una planificació estratègica pel Vallès

Tal i com s'ha comentat en l'anterior capítol, es pot argumentar que malgrat no ser reconeguda en les definicions oficials i estudis sobre àrees metropolitanes, el Vallès és una realitat metropolitana incipient, que no pot ser desvinculada de l'àrea metropolitana de Barcelona, però que mostra elements suficients com per ser considerada un subsistema urbà singular dins de la RMB, amb una interacció intermunicipal important. Per altra banda, hi ha un consens dins del Vallès sobre el reconeixement d'una realitat vallesana amb característiques específiques i també es percep una sensació força generalitzada de que existeix un greuge davant de l'AMB degut a la condició de perifèria metropolitana.

L'actual model de governança del Vallès es basa en la divisió en dues comarques i amb l'existència de dos consells comarcals amb poques competències i amb una capacitat escassa per poder planificar de manera conjunta polítiques necessàries, segons alguns actors, per aquest territori. El model mostra símptomes evidents d'esgotament, i això es veu amb la proliferació d'entitats supramunicipals amb visió sectorial o territorial específica per suplir la manca

d'estratègia conjunta, la incapacitat d'una interlocució coordinada per reclamar infraestructures estratègiques pendents des de fa anys, o bé la necessitat d'ordenar àmbits clau com la mobilitat, el transport públic o la política industrial.

A l'altre extrem trobem **la proposta per crear una àrea metropolitana al Vallès** que suposaria la institucionalització de la realitat metropolitana del Vallès mitjançant un govern metropolità creat *ad-hoc*. Aquesta opció garantiria, *a priori*, competències i un model de finançament per dur a terme la gestió de les polítiques metropolitanes entre els dos vallesos. No obstant, actualment aquesta proposta presenta unes limitacions que la fan molt difícil de dur a terme, en especial hi destaquen: la falta de consens territorial tant dels municipis com dels consells comarcals vallesans, la manca de lideratge polític de la proposta fruit del canvi de govern a l'Ajuntament de Sabadell, la necessitat de creació d'una llei específica a través del Parlament de Catalunya i finalment la possible incoherència que pot representar la creació d'una AMV davant de les tendències actuals que assenyalen la Regió Metropolitana de Barcelona com a futur àmbit de planificació.

Les altres opcions de governança, valorades en l'anterior capítol, presenten part d'aquestes limitacions, a més, sovint la seva implementació no depèn del Vallès, o bé no han estat reclamades o plantejades de manera formal per cap actor.

Davant de la dificultat que presenta el panorama polític i institucional del Vallès i de Catalunya en general i les diverses limitacions dels altres models abans comentades, **es proposa avançar cap un model de coordinació supramunicipal horitzontal flexible i variable mitjançant una planificació estratègica del Vallès**. Aquest instrument podria contribuir a impulsar noves reformes i a generar un canvi de cultura en el disseny de polítiques conjuntes i començar a treballar cap una governança metropolitana en aquest territori. Cal mencionar, que per elaborar la present proposta s'han utilitzat part dels arguments sorgits de l'entrevista realitzada a Maria Cortada (2019a), tècnica del PEMB, que han estat adaptat i/o desenvolupats en aquest treball.

La planificació estratègica s'entén com el disseny d'un "pla de caràcter global que afecta una ciutat o territori que defineix l'escenari futur a partir de diferents alternatives i que determina els camins a seguir i les operacions a prioritzar per tal d'assolir els objectius que permetin arribar en les millors condicions al nou escenari" (Termcat, 2019). En aquest sentit, es proposa una planificació estratègica que prioritzi els àmbits en què s'ha detectat una urgència per treballar amb una visió conjunta al Vallès, reconeixent i recollint les estratègies d'àmbit local que ja s'hagin dut a terme i coordinant-se amb la planificació territorial existent al Vallès (PTMB, Pla de mobilitat d'ATM i d'altres).

La planificació estratègica pot ser un bon instrument per posar objectius a mig i llarg termini, més enllà de dinàmiques electorals i pot ajudar a identificar i solucionar els problemes sistèmics del territori (CGLU, 2016). A més, en ser un instrument flexible i horitzontal, permet incorporar la visió del sector privat i la societat civil, fet que resulta clau en el cas vallesà, on aquests sectors estan fortament mobilitzats per aconseguir polítiques més coordinades.

Existeixen nombrosos exemples de planificació estratègica en àrees urbanes metropolitanes d'arreu del món. El cas més proper és el Pla Estratègic Metropolità de Barcelona (PEMB), una associació creada al 1987 per tal de blindar i assegurar una visió conjunta davant de les transformacions urbanes dels Jocs Olímpics del 1992 a Barcelona i que va anar evolucionant cap a una visió més metropolitana i fins i tot de regió metropolitana al llarg del temps. El PEMB ha desenvolupat 5 plans estratègics fins al moment i es troba en procés de començar a redactar un nou pla amb visió 2030 que abastarà la Regió Metropolitana de Barcelona (Cortada, 2019a).

Una planificació estratègica conjunta pel Vallès presenta nombrosos avantatges i permetria avançar cap a polítiques més coordinades i alhora superar els obstacles que s’han anat identificant en aquest estudi: la fragmentació institucional amb fins a 27 organismes supramunicipals, la posició geoestratègica, pes econòmic i interessos de cadascun dels 62 municipis, els contextos diferenciats donats per la condició rural-urbà del territori, la falta de lideratge polític davant d’un projecte d’institucionalització més ambiciós etc.

La planificació estratègica del Vallès també presenta **limitacions**, com per exemple la manca de capacitat d’execució del pla degut a no disposar d’una institució amb competències i autonomia financera a l’abast del pla. Un altre fet a tenir en compte és la incoherència (Cortada, 2019a) que pot representar dur a terme una planificació estratègica a nivell dels vallesos, mentre que la tendència generalitzada és treballar en l’àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona en el seu conjunt, tant pel que fa a la planificació estratègica com pels instruments de planejament. Clars exemples d’aquesta visió regional metropolitana en són el PTMB (2010) o processos que s’estan endegant com el Pla 2030 (PEMB) que tindrà abast RMB o el Pla Director Urbanístic (PDU), d’abast AMB, però que en alguns casos excedirà aquests límits (Metròpolis Barcelona, 2019).

Finalment, la planificació estratègica té el risc de tendir cap a una excessiva focalització en l’àmbit del desenvolupament econòmic, sovint donat per la inclusió d’entitats de caire empresarial i econòmic en el seu disseny i que pot comportar una excessiva voluntat de competir amb d’altres territoris. Aquest és un fet a tenir molt en compte al Vallès on els principals promotors per una visió més estratègica han estat patronals i els poder econòmics.

Proposta	Model	Potencialitats	Limitacions	De qui depèn la implementació del model?
Pla Estratègic	Coordinació Horitzontal	<ul style="list-style-type: none"> Instrument que permet treballar a mig i llarg termini, més enllà de dinàmiques electorals Instrument flexible que pot generar consens municipal Geometria variable que pot adaptar-se a la diversitat del Vallès (rural-urbà) Inclusió del sector privat i societat civil Disminució de la fragmentació institucional i visions estratègiques localistes 	<ul style="list-style-type: none"> Manca d’una institució amb competències i finançament que pugui materialitzar el pla Inconsistència amb d’altres processos de planificació amb visió RMB Possible biaix cap al desenvolupament econòmic i competitivitat 	Vallès

Figura 21 . Limitacions i potencialitats d’una planificació estratègica al Vallès . Font: Elaboració pròpia

En els següents apartats es proposen mesures per pal·liar part d’aquestes limitacions.

7.2. Una planificació estratègica en el marc de la RMB

Tal i com s’ha explicat en l’apartat anterior, una planificació estratègica del Vallès desconnectada de la resta del territori metropolità difícilment tindria èxit i suposaria anar contra la tendència actual que assenyala la Regió Metropolitana de Barcelona, de 5 milions d’habitants, com l’àmbit sobre el

que cal treballar.

És necessari entendre la RMB com una conjunció de subsistemes urbans; un àmbit de caràcter multipolar on ciutats grans i mitjanes amb una forta identitat han conformat les seves àrees d'influència econòmica, social i cultural. El model de creixement metropolità s'ha fet a partir de diferents sistemes urbans i activitats econòmiques que s'han implantat en diferents eixos com el del Llobregat, el Litoral o el transversal al Vallès, i no pas en forma de corones a partir d'un nucli central (Barcelona) i la resta de territori (PEMB, 2018, p.12). És des d'aquesta concepció que cal dur a terme una planificació estratègica del Vallès, des de la seva singularitat, però amb un horitzó RMB que permeti articular la multipolaritat del territori metropolità.

Actualment el PEMB ha engegat el procés per elaborar el Pla 2030, un pla que "ha de tenir com a eix central l'impuls del progrés social i econòmic, basat en la innovació i la sostenibilitat, com a mecanisme per a la reducció de les desigualtats i de la segregació espacial en el territori metropolità" (PEMB, 2019) i que per primer cop treballar en l'àmbit RMB, superant la delimitació AMB dels anteriors 5 plans estratègics.

El Pla 2030 serà un pla de l'anomenada "tercera generació" (Estela, 2018) i degut a l'actual context contindrà elements diferenciats dels anteriors plans duts a terme pel PEMB. Així, es pot veure que el Pla 2030 tindrà en compte la naturalesa global dels actuals reptes metropolitans, treballarà en coordinació amb els instruments de planejament territorial (PTMB i PDU), buscarà consens entre un nombre creixent d'actors degut a l'ampliació del territori, cercarà com a objectiu la coordinació entre institucions i no tant la pressió o *lobby* a estaments superiors (Estat, Comissió Europea) i finalment reduirà el nombre de projectes estratègics per tal de buscar un consens i poder-los articular.

El Pla 2030 tindrà 3 pilars (PEMB, 2019):

- La metròpoli resilient: la que contemplarà els reptes de la contaminació de l'aire, el cicle de l'aigua, l'alimentació, l'energia i l'habitatge, com a reptes per avançar cap a una metropolis més saludable.
- La metròpoli pròspera: la que tindrà en compte la innovació, la creativitat i la metropolis com a laboratori urbà per fer front als nous reptes urbans en l'àmbit de la mobilitat, les activitats econòmiques i la recerca, aprofitant que en paral·lel s'estarà desenvolupant el PDU de Barcelona.
- La metròpoli cohesionada: la que fomenta un progrés intel·ligent, sostenible i inclusiu a través de l'educació i la revolució digital, amb l'objectiu de transformar els sectors econòmics tradicionals, la promoció d'una economia més plural i diversa i una governança metropolitana amb els instruments per assolir més equitat.

El Pla 2030 pot ser una molt bona oportunitat pel Vallès per tal de desenvolupar un pla estratègic de mirada i delimitació vallesana, però concertat amb el procés del Pla 2030, i així garantir la connexió amb la resta del territori metropolità i amb el suport d'un instrument ja consolidat, com és el PEMB.

Com es podrien articular aquests processos de planificació estratègica que es retroalimentarien? i qui hauria de liderar-los? Són preguntes que es podran acabar de respondre en aquest treball; no obstant, semblaria adient proposar que el pla estratègic del Vallès formés part d'un procés multiescalar (Cortada, 2019) que contribuís al Pla 2030 amb abast RMB. De la mateixa manera,

podria ser interessant considerar processos similars en d'altres àmbits metropolitans, com el Maresme o el Penedès.

En aquest procés s'hauria d'exercir una **lideratge compartit**, adequat als temps actuals on la tendència és la fragmentació política i la fi de lideratges hegemònics (Estela, 2018). Aquesta és una condició que també comparteix Josep Monràs (2019), alcalde de Mollet, que assenyala que un pla d'aquestes característiques hauria de comptar amb múltiples lideratges i incorporar el sector privat.

Com a proposta, **per tal de dur a terme el Pla Estratègic del Vallès, es podria considerar crear una petita oficina compartida entre els dos consells comarcals del Vallès (Oriental i Occidental)**, encarregada de redactar la proposta i articular els debats previs. Aquesta oficina estaria en coordinació amb el PEMB, entitat que s'ha postulat com a coordinadora i impulsora del Pla 2030 i que compta amb una llarga experiència en planificació estratègica.

En referència al marc temporal previst, es considera adequada la perspectiva de planificació amb visió 2030, per tant a pràcticament 10 anys vista. Es considera un període prou ampli com per endegar canvis estructurals i suficientment proper com per poder imaginar el futur amb el coneixement del context que tenim actualment. A més, coincideix amb el Pla 2030 del PEMB i amb les agendes globals de Nacions Unides (Agenda 2030 i Nova Agenda Urbana).

Pel que fa a Pla Estratègic del Vallès, caldria considerar les condicions i particularitats del context del Vallès, diferents de la redacció del Pla d'àmbit RMB. Aquestes es traduïrien en les següents consideracions, que s'haurien tenir en compte a l'hora de redactar el Pla del Vallès:

- **El vincle amb l'elaboració d'una planificació territorial i urbanística.** Aquest és un element fonamental que haurà d'anar en paral·lel a l'elaboració del Pla Estratègic del Vallès. Actualment no existeix cap planejament urbanístic a nivell dels vallesos; únicament existeix el Pla Territorial Metropolità del Vallès (PTMB), un pla territorial parcial per l'àmbit metropolità de Barcelona que entre els seus àmbits tracta la Plana del Vallès i assenyala objectius per assegurar l'equilibri territorial. El mateix PTMB preveu l'elaboració de Plans Directors Urbanístics (PDUs) específics pels seus subàmbits (PEMB, 2018, p.34). El futur procés haurà de relligar l'estratègia vallesana amb els PDUs existents i valorar la creació de figures de planificació a nivell del Vallès.
- **La geometria variable.** La diversitat del Vallès fa que la geometria variable de la seva planificació estratègica prengui una importància cabdal i que aquesta sigui capaç d'articular els seus eixos i objectius atenent a aquestes singularitats. La flexibilitat a l'hora d'incloure o no alguns municipis en aspectes de la planificació en funció de la seva dimensió, dels diferents eixos d'activitat econòmica als quals pertanyen, del fet de formar part de l'àmbit rural o de realitats singulars com el Baix Montseny, així com del fet de participar en consorcis, associacions, mancomunitats o entitats privades, no hauria de ser un problema.
- **La singularitat i especificitat com a mesures de pressió.** En el cas de la planificació estratègica del Vallès caldrà reforçar els aspectes de la singularitat del Vallès , el seu pes econòmic, el seu pes demogràfic i el paper clau en les tecnologies aplicades a la indústria per reforçar el discurs vallesà i exercir de *lobby* per reclamar infraestructures noves i pendents. Aquest fet és contrari al plantejament que fa el PEMB pel Pla 2030, tal com descriu Oriol Estela (2018), on se suposa que cal abandonar els objectius de *lobby* territorial a estaments de nivell superior per passar a fomentar la coordinació i millorar la gestió de les infraestructures de què es disposa.

- **Que respongui als reptes globals.** Aquest aspecte aplica a qualsevol planificació estratègica, pla de mandat, projecte o actuació, ja sigui de l'àmbit públic o privat. Aquest punt serà àmpliament desenvolupat en el següent apartat, però cal avançar que la redacció de l'Agenda 2030 (2015) i de la Nova Agenda Urbana (NAU) (2016) com a principals agendes aglutinadores dels reptes globals, esdevenen un teló de fons ideal per tal de dissenyar els eixos de desenvolupament d'un territori divers com és el Vallès. La Nova Agenda Urbana, en particular, esdevé una potent eina de governança local i amb combinació amb l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) pot contribuir a desenvolupar polítiques de consens al Vallès.

7.3. Una planificació estratègica amb la Nova Agenda Urbana com a teló de fons

Segons dades de Nacions Unides, l'any 2014 va marcar la fita de ser el primer cop que més de la meitat de la població mundial ja vivia en ciutats; a més, es preveu que el 2050 un 66% de població viurà en zones urbanes.

La Nova Agenda Urbana (NAU) es va aprovar a Quito, Ecuador, durant el congrés mundial d'Habitat III, l'octubre del 2016, com a resposta a l'acceleració dels processos d'urbanització mundial. La NAU s'elabora en el marc del l'Agenda 2030 (2015) pel desenvolupament sostenible i l'aprovació de 17 Objectius de Desenvolupament Sostenibles (ODS) (Naciones Unidas, 2019). En aquest sentit, la NUA promou el desenvolupament urbà sostenible per tal d'assolir el desenvolupament sostenible de manera integrada i coordinada a nivell mundial, regional, nacional, subnacional i local. Per tant, la Nova Agenda Urbana contribueix a la implementació de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible i a la consecució dels ODS de dimensió urbana i les seves metes, en especial de l'objectiu 11 per "assegurar que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles." (Habitat III , 2017).

La NAU, per tant, es converteix en el marc de referència per la planificació, disseny, finançament, desenvolupament, administració i gestió de les ciutats amb l'objectiu de donar resposta als problemes més comuns dels assentaments urbans que s'han vist exacerbat per la globalització i el canvi climàtic, com ara les infraestructures, els serveis bàsics, la mobilitat, l'habitatge, la salut, el desenvolupament econòmic i l'ocupació, la relació amb el mediambient o l'escalfament global.

En aquest sentit, la NAU ha de ser una agenda a tenir en compte en qualsevol planificació urbana municipal, territorial o metropolitana i els seus principis i objectius haurien de regir qualsevol agenda local. La NAU traça les línies a seguir per solucionar els reptes urbans i metropolitans i **és per això que es creu que pot emmarcar el procés de planificació estratègica del Vallès i de la RMB, articulant d'aquesta manera els diferents discursos existents i aliniant fins i tot els eixos, objectius i indicadors del pla.**

7.3.1. La Nova Agenda Urbana com a marc global: objectius i principis

La NAU té com a objectiu promoure **ciutats compactes** i denses al voltant de nodes de transport que contribueixin a disminuir la desigualtat socials. Un altre objectiu és promoure **ciutats connectades** que fomentin l'ús del transport públic i també **ciutats inclusives** que fomentin la justícia social en tots els sentits. Per tal de dur aquests objectius a la realitat, la NUA ha establert 3 pilars bàsics per l'urbanització sostenible (Habitat III , 2017):

- Una millor regulació urbana que sigui coherent i transparent.
- Una major planificació i disseny urbà.
- Un finançament i model econòmic sostenible.

Pel que fa al cas que s'està tractant, el principi de la Nova Agenda Urbana sobre **enfocaments de desenvolupament urbà i territorial sostenibles i integrats** encaixa perfectament amb la demanda generalitzada al Vallès d'una millor planificació, finançament i competències per abordar els seus reptes. Entre els principals factors impulsors del canvi es troben els següents elements a tenir en compte per a una potencial planificació estratègica del Vallès:

- La implementació de polítiques urbanes en el seu nivell i l'establiment d'associacions locals, multiactor i multinivell.
- L'enfortiment de la governança urbana, amb institucions sòlides i la coherència en els plans de desenvolupament urbà.
- La reactivació de la planificació i el disseny urbans i territorials integrats a llarg termini.
- El suport als marcs i instruments de finançament eficaços.

7.3.2. *La Nova Agenda Urbana i el paper de les àrees metropolitanes*

La NAU se centra principalment en els municipis com a actors locals rellevants. El **paper de les àrees metropolitanes** queda força desdibuixat i únicament en l'article 90 s'esmenta "la necessitat d'enfortir la capacitat dels governs subnacionals i locals per aplicar una governança local i metropolitana eficaç i inclusiva" (Àrea Metropolitana de Barcelona, 2018).

Per altra banda, tal i com indica Maria Cortada (2019), "La majoria de reptes urbans als que volen respondre els ODS troben un espai d'intervenció més adequat en les àrees metropolitanes que no pas als municipis de forma aïllada. I passa quelcom similar a l'hora d'implementar les directrius que proposa la NAU". En aquest sentit, la implementació de la NAU es presenta com una oportunitat per reforçar el treball en xarxa dels municipis vallesans i per aconseguir un sistema urbà connectat que abordi problemàtiques que afecten a la globalitat del territori format per ambdues comarques.

La inclusió dels principis de la NAU i dels ODS de dimensió urbana en el marc de la planificació estratègica del Vallès pot contribuir a crear un marc conceptual comú que fomenti la col·laboració en el sistema urbà del Vallès per treballar en projectes conjunts i transversals, i fins i tot podria contribuir a la institucionalització de la realitat metropolitana del Vallès en un futur.

7.3.3. *La Nova Agenda Urbana i la seva implementació*

La implementació de la NUA s'està desenvolupant de maneres diverses en cada regió. En general, però, se segueix una metodologia d'implementació en cascada, on cada territori ha adaptat l'agenda en funció del seu context, delimitant-la i concretant-la en la mesura en què ens aproximem al nivell local. Per tal d'entendre com pot incidir aquesta agenda global en la realitat metropolitana del Vallès cal primer entendre com l'estan assumint com a pròpia les diferents administracions.

A Europa, la Unió Europea va decidir avançar-se i acordar l'Agenda Urbana de la UE al maig de 2016, cinc mesos abans de la declaració de Quito, que desembocaria en la NUA. L'Agenda Urbana de la UE, també coneguda com a Pacte d'Amsterdam, ja que es va acordar durant la presidència holandesa, s'ha organitzat mitjançant un procés participatiu tancat i dividit en 12 partenariats temàtics (posteriorment ampliat a 15) sobre els principals reptes urbans (Comissió Europea, 2016).

A l'Estat espanyol es va trigar molt en reaccionar des de l'aprovació de la NUA i es pot dir que fins al 2018 no es va activar la maquinària ni de l'Estat ni de les administracions autonòmiques per

començar a traslladar al context estatal o regional la implementació dels principis de la Nova Agenda Urbana. L'Agenda Urbana Espanyola (AUE) fa un diagnòstic de la realitat urbana de l'Estat, marca els seus propis objectius i indicadors, i proposa un pla d'acció des del punt de vista de les competències estatals (Ministerio de Fomento , 2019).

A Catalunya s'ha iniciat recentment un procés de participació obert per tal de nodrir la futura Agenda Urbana de Catalunya (AUC) que haurà de guiar i dissenyar les línies mestres del desenvolupament urbà sostenible a Catalunya. L'Agenda es concep com un procés no reglat, flexible i consensuat, organitzat des de la Generalitat de Catalunya, però amb la voluntat de ser coliderat per moltes altres administracions i entitats, fruit de la constatació de la complexitat urbana (Darder, 2019).

L'Agenda s'estructura en 6 eixos temàtics que alhora es divideixen en 3 objectius cadascun (Generalitat de Catalunya, 2019b):

- Hàbitats urbans saludables
  - Cicle de l'aigua
  - Qualitat de l'aire
  - Energia sostenible
- Benestar
  - Seguretat pública
  - Cultura i diversitat
  - Inclusió Social
- Qualitat urbana
  - Infraestructures i mobilitat
  - Habitatge adequat i assequible
  - Model urbà
- Prosperitat
  - Nous models productius
  - Coneixement i innovació
  - Economia verda i circular
- Dimensió territorial
  - Territoris articulats
  - Ecosistemes i biodiversitat
  - Resiliència vers el canvi climàtic
- Millora de la governança
  - Governança eficient
  - Participació i transparència
  - Finançament adequat

Aquests objectius contribuiran a assolir l'ODS 11 "assegurar que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles" de l'Agenda 2030, així com també els ODS relacionats amb una dimensió urbana (Figura 22).

Figura 22 . ODS de dimensió urbana segons l'AUC . Font: Generalitat de Catalunya, 2019b

Independentment de la idoneïtat dels eixos i objectius escollits per l'AUC, **es considera que l'agenda urbana de Catalunya comparteix els principis de flexibilitat, horitzontalitat, coordinació, consens i colideratge propis d'una planificació estratègica i que pot ser útil per establir un teló de fons compartit en el cas del Pla Estratègic del Vallès.** A més, és la traslació de la NUA més propera al nostre territori.

Des d'un punt de vista semblant, en el marc dels document preparatoris del Pla 2030 del PEMB, han sorgit propostes que reclamen un reconeixement de la realitat metropolitana dins de l'AUC que trenqui amb el discurs dicotòmic (Catalunya metropolitana vs interior) i que assumeixi que hi ha una única realitat formada per diversos sistemes urbans articulats sobre eixos interconnectats entre si (PEMB, 2019, p. 25). En aquest sentit, l'AUC significa una nova oportunitat per construir un nou discurs que marqui el camí a les diferents estratègies locals i territorials, com és el cas del Vallès.

No obstant, cal dir que el procés de participació dut a terme durant juny i juliol de 2019 no ha mostrat l'abast ni com es traduirà l'AUC en el territori. Els curts terminis que s'han proposat per dur a terme el procés de participació semblen poc realistes si tenim en compte l'envergadura i projecció que hauria de tenir una agenda d'aquest tipus.

7.4. Concepció bàsica del Pla Estratègic del Vallès

La concepció del Pla Estratègic del Vallès ha de partir de les tres dimensions mencionades en els anteriors apartats: **la dimensió Vallès, la dimensió de la Regió Metropolitana de Barcelona i la dimensió global** (Figura 23).

Aquestes dimensions s'intercalen entre sí i formen part d'una mateixa realitat que no pot ser separada. Al mateix temps, tota planificació estratègica ha d'estar territorialitzada (Cortada 2019a), és a dir, ha de tenir un medi físic d'aplicació. En aquest cas, el medi físic són els dos vallesos que

constitueixen una realitat conjunta reconeguda per la majoria d'actors. La RMB constitueix una àrea funcional de mobilitat, d'activitats econòmiques i de mercat de treball, un espai no institucionalitzat multipolar on s'emmarca actualment el fet metropolità barceloní real, tal i com explica Salvador Milà (Agenda Urbana de Catalunya, 2019), on el Vallès esdevé un subàmbit destacat. El futur Pla 2030 del PEMB amb delimitació RMB constitueix un marc de referència pel Pla Estratègic del Vallès tant en l'aspecte tècnic com de contingut. Finalment el full de ruta que han creat les agendes globals de les Nacions Unides en matèria de desenvolupament sostenible i en particular de desenvolupament urbà sostenible, constitueix un horitzó que pot ajudar a articular la diversitat de discursos i visions dins d'una àrea com el Vallès o la pròpia RMB i a la qual, a més, cal donar resposta pel compromís amb el planeta i amb el desenvolupament de la humanitat.

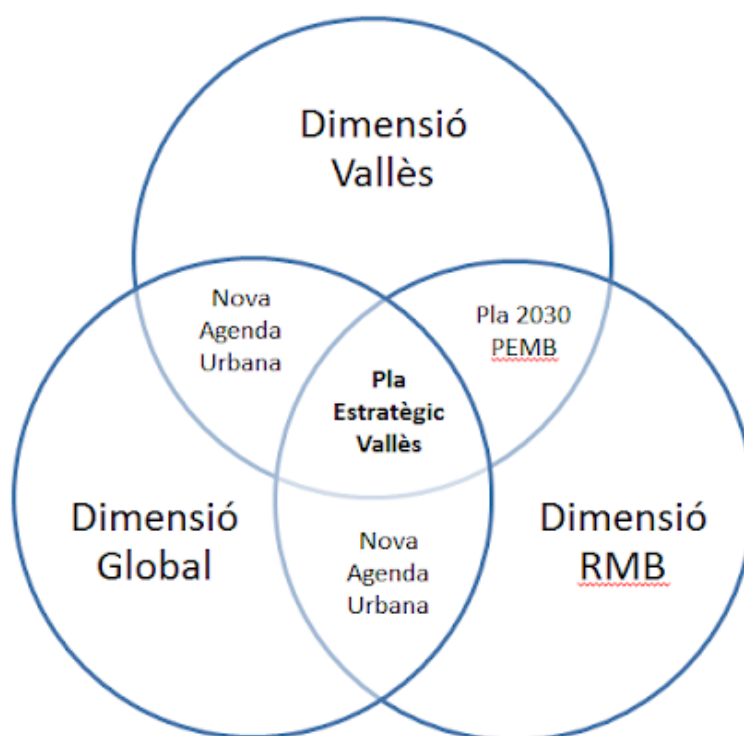

Figura 23 . Pla estratègic basat en 3 dimensions . Font: Elaboració pròpia

El Pla Estratègic del Vallès **ha de ser en primera instància un pla de consens entre els diferents actors vallesans** (públics i privats, grans ciutats i ciutats petites, urbans i rurals, occidentals i orientals) prou flexible per encabir a tothom, però prou concret per adquirir compromisos a través d'objectius, i si s'escau, indicadors.

Aquest pla ha de nodrir-se de les 3 dimensions per a poder ser coherent i integrat en el territori (Figura 24). En aquest sentit, tal com ja s'ha explicat anteriorment, els vallesos ja compten amb un debat iniciat des de fa anys sobre les oportunitats d'establir polítiques conjuntes i d'un document de diagnosi sobre aquesta qüestió. Caldria ara aprofundir sobre quins objectius persegueixen aquestes polítiques de nivell vallesà i en quins eixos estratègics s'agrupen. A banda, les estratègies municipals i supramunicipals (B30, C17 etc.) haurien de poder ser integrades en aquest document i també s'hauria d'aprofitar la disponibilitat de dades dels observatoris d'economia local (OELs) o xarxes com el "Perfil de la ciutat".

Al mateix temps, el Pla Estratègic del Vallès ha de beure dels *inputs* existents a la RMB, ja sigui a través de les nombroses dades existents produïdes per entitats com el Pacte Industrial o ATM, com a través del propi procés del Pla 2030 del PEMB. Pel que fa a aquest últim, s'hauria de cercar certa coherència amb la seva estructura i els seus eixos per tal de poder aportar elements al debat regional metropolità i que fossin plans comparables i equiparables.

La dimensió global ha de proveir uns principis i un discurs que haurien de ser assimilats pel pla del Vallès. L'estructura de l'Agenda Urbana de Catalunya, així com els ODS de dimensió urbana i les seves fites també poden actuar d'elements vertebradors del Pla Estratègic del Vallès.

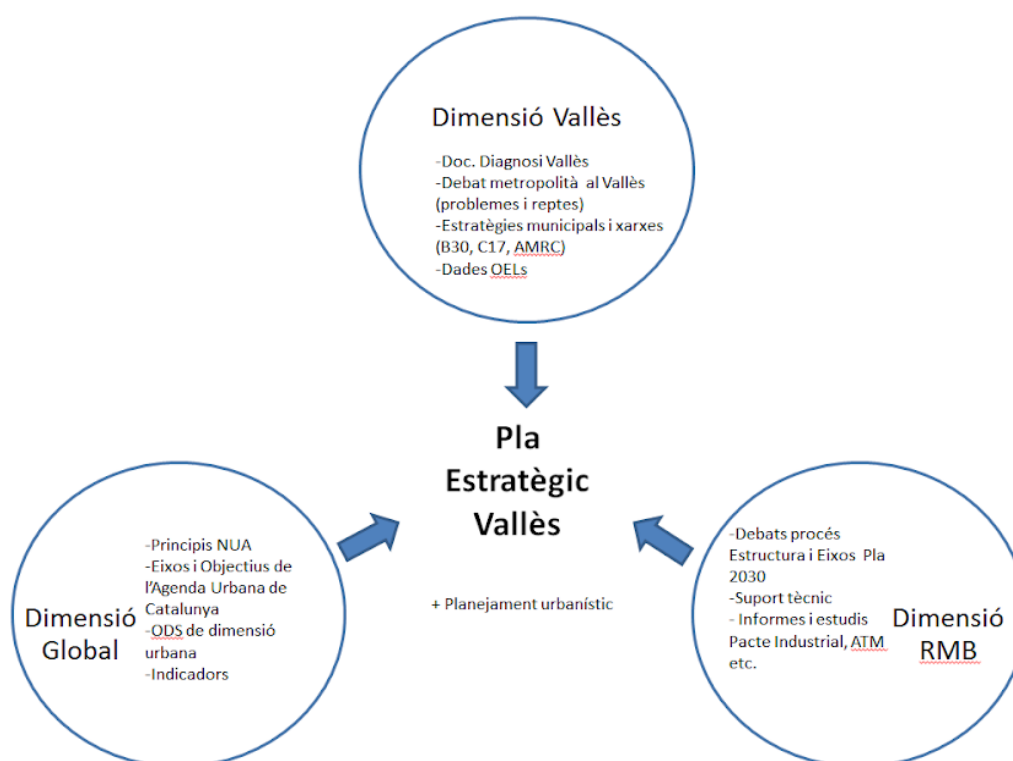

Figura 24 . Inputs del Pla Estratègic del Vallès des de les 3 dimensions . Font: Elaboració pròpia

Cal recordar la necessitat d'emmarcar aquest pla en el planejament urbanístic existent, ja que aquest pot determinar en gran part l'èxit del pla i suposa la translació dels objectius i metes a la realitat, sobretot pel que fa aquelles polítiques que impliquen una transformació física (mobilitat, polígons, habitatge etc.). En tot cas, els futurs plans urbanístics hauran de quedar supeditats al resultat del pla..

Finalment, **no es pot obviar que la implementació de les voluntats d'una planificació estratègica, sense unes institucions que portin associades competències i finançament, és pràcticament impossible**, de manera que paral·lelament a aquest procés de planificació estratègica s'haurà de seguir debatent sobre models de governança que impliquin una major institucionalització del Vallès.

8. Conclusions

En el present treball hem analitzat, en primer lloc, si existeix una realitat metropolitana singular al Vallès, tal i com afirmen els impulsors del debat metropolità en aquest territori:

Fruit de la contraposició amb el marc teòric sobre la definició i delimitació de les àrees metropolitanes, constatem, per una banda, que la forta mobilitat radial entre el Vallès i la capital, així com les relacions de jerarquia entre els seus sistemes urbans, fa que el Vallès quedi sota el domini del que es coneix com la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB) i **que per tant no es pugui parlar d'una àrea metropolitana aïllada al Vallès**. No obstant, també hem pogut observar que hi ha evidències d'una certa interdependència entre els municipis vallesans pel que fa a la mobilitat obligada. Juntament amb el grau d'urbanització i densitat dels seus sistemes urbans, podrien confirmar un caràcter metropolità incipient d'aquest territori que podria esdevenir un subàmbit diferenciat dins la RMB.

Per altra banda, en base a l'estudi de diagnòstic del Vallès fet per l'Institut Cerdà (2017) i segons diferents articles i declaracions disponibles a la premsa, podem afirmar que **hi ha una percepció generalitzada de l'existència d'una realitat territorial vallesana conjunta**. Aquesta es construiria en base al reconeixement d'un espai comú al Vallès i a una percepció negativa pel fet de formar part de la perifèria metropolitana, que s'associaria a una menor disposició de serveis i infraestructures en comparació a l'AMB. De la mateixa manera, també podem constatar que **hi ha una visió compartida sobre la necessitat d'una major col·laboració supramunicipal per resoldre reptes comuns entre ambdós vallesos**. Malgrat tot, tant l'estudi com les diverses declaracions polítiques fetes durant el debat metropolità revelen grans diferències entre els interessos geoestratègics dels principals municipis vallesans i una disparitat de visions sobre quins instruments calen per reforçar la realitat metropolitana del Vallès.

En segon lloc, hem estudiat com es podria reforçar aquesta realitat metropolitana incipient i amb quins instruments. Per fer-ho hem analitzat els diferents models de governança d'àrees metropolitanes que existeixen actualment i les hem contraposat a la realitat vallesana valorant-ne les seves potencialitats i limitacions:

Per un costat, podem afirmar que **l'actual model de governança, basat en una coordinació horitzontal informal de xarxes supramunicipals amb visió sectorial i/o territorial, mostra símptomes evidents d'esgotament**. La incapacitat d'una interlocució coordinada per reclamar infraestructures estratègiques pendents des de fa anys, o bé la necessitat d'ordenar àmbits clau com la mobilitat, el transport públic o la política industrial en són clars exemples.

A l'altre costat, creiem que la proposta impulsada per la patronal Fem Vallès, consistent en fusionar els Consells Comarcals de Vallès Oriental i Occidental per tal de crear una Àrea Metropolitana del Vallès (AMV), garantiria a *priori* competències i finançament per endegar polítiques metropolitanes d'àmbit vallesà; no obstant, **hi ha nombroses limitacions que la fan una opció poc viable actualment**. Entre aquestes, hi destaquem la manca de lideratge del projecte, la negativa de la majoria d'alcaldes i alcaldesses a crear noves institucions, la necessitat de creació d'una llei específica a través del Parlament de Catalunya o la incoherència que pot representar la creació d'una AMV davant de les tendències actuals que assenyalen la Regió Metropolitana de Barcelona com a futur àmbit de planificació.

Pel que fa a les altres opcions de governança que hem valorat, com ara l'ampliació de l'AMB, la fusió dels dos consells comarcals, la creació d'un consell de vegueria o la creació d'agències metropolitanas temàtiques, **les estimem com a poc viables**, ja que presenten part de les anteriors limitacions, la seva implementació no depèn del Vallès, o bé no han estat reclamades de manera formal per cap actor.

Finalment, hem proposat les bases conceptuals per un nou model de governança pel Vallès, basat en una coordinació horitzontal utilitzant la planificació estratègica com a instrument. Argumentem que aquesta eina pot contribuir a **impulsar noves reformes i a generar un canvi de cultura en el disseny de polítiques conjuntes per aconseguir una veritable governança metropolitana en aquest territori**. Considerem que és un instrument flexible i horitzontal que permet incorporar la visió del sector privat i la societat civil, fet que resulta clau en el cas vallesà, on aquests sectors estan fortament mobilitzats per tal d'aconseguir polítiques més coordinades.

Perquè sigui exitosa, la Planificació Estratègica del Vallès ha d'incorporar la dimensió de la Regió Metropolitana de Barcelona i la dimensió global. En aquest sentit, creiem que és necessari que aquest instrument tingui una mirada i delimitació vallesana, però que s'emmarqui en l'àmbit de la RMB per tal de garantir la connexió amb la resta del territori metropolità. En aquest sentit es proposa que el pla es concerti mitjançant un procés multiescalar amb el Pla 2030 del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona (PEMB). La dimensió global, proveïda pels principis de la Nova Agenda Urbana (NUA) i els ODS de dimensió urbana, pot actuar d'element vertebrador del Pla Estratègic del Vallès i contribuir a articular els diferents discursos existents al Vallès.

Per últim, admetem que una planificació estratègica sense unes institucions que portin associades competències i finançament fa molt complicada la seva implementació. És per això que defensem **la continuïtat del debat metropolità al Vallès sobre models de governança i animem a fer una reflexió conjunta sobre quina ha de ser la futura organització territorial i metropolitana de Catalunya.**

9. Referències i Bibliografia

Referències bibliogràfiques

- Borja, J. ; Gonzalez, P. (2018a) "Ciudad Dimensiones y multiplicidad". Universitat Oberta de Catalunya -Transformaciones Urbanas. Disponible a [URL tancada] [Descarregat 07-05-19]
- Borja, J. ; Gonzalez, P. (2018b) "La ciudad en el territorio, su realidad metropolitana". Universitat Oberta de Catalunya - Transformaciones Urbanas. Disponible a [URL tancada] [Descarregat 07-05-19]
- Capel, H (1975) "Homenaje al Profesor Manuel de Terán", *Estudios Geográficos*, nº 138-139, pp 265-301. Disponible a <http://www.ub.edu/geocrit/sv-33.htm> [Consultat 08-06-19]
- Capel, H (1983) "Estudios sobre el sistema urbano" *Pensamiento y método geográfico*, 3. Disponible a <http://hdl.handle.net/2445/67065> [Consultat 10-06-19]
- CGLU (2016) GOLD IV Report: Co-creating the urban future. Disponible a https://www.uclg.org/sites/default/files/gold_esp-web.pdf [Descarregat 08-06-19]
- Christaller, W. (1966). *Central Places in Southern Germany*. Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey. [Consultat 08-06-19]
- Estela, O. (2018), "La planificació estratègica metropolitana a Barcelona: cap a una tercera generació de plans?" , *Revista Papers*, 61, pp. 42-51. Disponible a <https://iermb.uab.cat/ca/iermb/revistapapers/n-61-governanca-metropolitana/#close> [Descarregat 07-06-19]
- Feria, JM. (2010) "La delimitación y organización espacial de las áreas metropolitanas españolas: una perspectiva desde la movilidad residencia-trabajo.", *Ciudad y territorio: Estudios territoriales*, vol 164 . Disponible a https://www.researchgate.net/publication/318531555_La_delimitacion_y_organizacion_espacial_de_las_areas_metropolitanas_espanolas_una_perspectiva_desde_la_movilidad_residencia-trabajo [Consultat 07-06-19]
- Feria, JM. (2018) "Los procesos metropolitanos en España. Intensificación estructural y nuevos desafíos", *Revista Papers*, 61, pp. 28-40. Disponible a <https://iermb.uab.cat/ca/iermb/revistapapers/n-61-governanca-metropolitana/#close> [Consultat 27-06-19]
- Forcadell Esteller, X . (2015) "L'organització territorial i el règim jurídic dels governs locals catalans: alguns elements per a un ple desenvolupament institucional en clau local", Tesis Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Dret Públic i de Ciències Historicojurídiques. Disponible a <https://www.tdx.cat/handle/10803/298305> [Descarregat 20-06-19]
- Heilnelt, H. ; Kübler, D. (Eds.) (2005) *Metropolitan Governance. Capacity, Democracy and the Dynamics of Place*. London: Routledge
- Institut Cerdà (2017) "Les oportunitats de desenvolupar polítiques conjuntes al territori dels Vallesos" . Disponible a: http://www.ccvoc.cat/fitxer/4286/Document%20fina%20Vallesos_revisio_Consell_Alcaldes.pdf [Descarregat 06-06-19]
- Larrosa, M. (2012), "El PTMB, tauler d'escacs de partides futures (la Barcelona que no sap canviar d'escala)" , *Revista Papers*, 17, pp. 68-69. Disponible a <https://www.raco.cat/index.php/PapersIERMB/article/view/258126/345431> [Descarregat 07-06-19]

- Pié, R. (1994), "El Vallès, suburbi, corredor, perifèria" , *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament*, 17, pp. 4. Disponible a <https://www.raco.cat/index.php/Papers/ERMB/article/view/101323/164072> [Descarregat 09-06-19]
- Roca, J. ; Moix, M. i Atrellano, B. (2011) "El sistema urbano en España", *Revista electrònica de geografia i ciències socials*, 16 (396), pp.1 . Disponible a http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-396.htm#_ednref1 [Descarregat 20-06-19]
- Tomàs, M. (2016). "Explaining Metropolitan Governance. The Case of Spain", *Raumforschung und Raumordnung*, DOI: 10.1007/s13147-016-0445-0
- Tomàs, M. (2019) "Governança metropolitana: models i elements clau", *Barcelona Metropolis*, 111. Disponible a <https://www.barcelona.cat/metropolis/ca/continguts/governanca-metropolitana-models-i-elements-clau> [Consultat 07-06-19]
- Zimmermann, K, ; Feiertag, P. (2018) "Return of the metro-model? Governance and planning in metropolitan regions under change. An international comparison of France, Italy and Germany" , *Revista Papers*,61, pp. 16-26. Disponible a <https://iermb.uab.cat/ca/iermb/revistapapers/n-61-governanca-metropolitana/#close> [Descarregat 07-06-19]

Articles premsa i blogs especialitzats

- Agència Catalana de Notícies (2016) "Fem Vallès porta al Parlament la unió dels dos vallesos" , *Nació Digital*, 10 de novembre. Disponible a <https://www.naciodigital.cat/noticia/119498/fem/valles/porta/al/parlament/unio/dels/dos/vallesos> [Consultat 22-06-19]
- Cecot (2019) "FEM Vallès insta al Síndic de Greuges a analitzar el nivell de marginació que pateix la ciutadania resident a la perifèria metropolitana", *Notes de premsa Cecot*, 31 de maig, Disponible a <https://institucional.cecot.org/Sala-de-premsa/Notes-de-Prensa/Cecot/Reunio-FEM-Valles-amb-el-Sindic-de-Greuges-de-Catalunya> [Consultat 21-06-19]
- Cerdanyola info (2018) "FEM Vallès proposa una xarxa de bus i una Autoritat del Transport comarcals" , *Cerdanyola info*, 12 de juliol. Disponible a http://cerdanyola.info/wp-content/uploads/2018/07/PDF-PROPOSTA_FEMVALLES_NOVES_LINIES_BUS_RAPID_VALLES-1.pdf [Consultat 08-07-19]
- Cortada, M. (2019) "La metropolització de les agendes globals", *Blog PEMB*, 16 de gener. Disponible a: https://pemb.cat/ca/bloc/la_metropolitzacio_de_les_agendes_globals/68/ [Consultat 06-06-19]
- Darder, M. (2019) "L'Agenda Urbana de Catalunya", *Butlletí Internacional Diba* , 28 de juny. Disponible a <https://www.diba.cat/es/web/ri/butlletins/-/newsletter/146417827/37/255399101/l-agenda-urbana-de-catalun-1>
- Isabadell (2015) "Hem de deixar de ser perifèria i ser centralitat d'una regió metropolitana", *Isabadell*, 24 de març. Disponible a <https://www.isabadell.cat/sabadell/economia/abad-fem-valles-hem-de-deixar-de-ser-periferia-i-ser-centralitat-d-una-regio-metropolitana/> [Consultat 08-07-19]
- Larrosa, M. (2015) "El perquè de l'Àrea Vallès (o Àrea Metropolitana del Vallès)", *Isabadell*, 15 de febrer. Disponible a: <https://www.isabadell.cat/opinio/opinio-de-manel-larrosa-el-perque-de-larea-valles-o-area-metropolitana-del-valles/> [Consultat 02-07-19]

- Larrosa, M. (2019) "El mite de l'arc metropolità! , *El punt avui*, 16 d'abril. Disponible a <https://www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/1589091-el-mite-de-l-arc-metropolita.html> [Consultat 07-06-19]
- Línia Vallès (2015) "La idea d'unir els dos vallesos en una sola comarca no qualla", Línia Vallès, 1 de desembre. Disponible a <https://liniaxarxa.cat/liniavalles-cerdanyola/noticies/la-idea-d-unir-els-dos-vallesos-en-una-sola-comarca-no-qualla/> [Consultat 08-07-19]
- Merino, A. (2019) "Collboni insisteix a incorporar el Vallès a la Barcelona metropolitana", Nació Granollers, 6 de maig. Disponible a <https://www.naciodigital.cat/naciogranollers/noticia/29382/collboni/insisteix/incorporar/valles/barcelona/metropolitana> [Consultat 08-07-19]
- Perez, S. (2015) "Unir els Vallesos, a debat", *El Punt Avui*, 29 de desembre. Diponible a http://www.cecot.org/recull/2015/20151229_EPA.pdf [Consultat 21-06-19]
- Polo, F. (2018) "Tèbia acollida del Vallès Oriental a l'aposta de fusió amb l'Occidental" , el 9 nou, 7 de desembre. Diponible a http://sabadell.cat/images/noticiesmunicipals/resumprensa/T%C3%A8bia_acollida_del_Vall%C3%A8s_Oriental_a_laposta_de_fusi%C3%B3_amb_lOccidental.pdf [Consultat 21-06-19]
- Ricart, D. (2015) "Dos vallesos, un futur, moltes oportunitat", *Som Vallès Diari del Vallès Oriental*, 4 de novembre. Disponible a <https://www.somvalles.cat/opinio/40849/dos-vallesos-un-futur-moltes-oportunitats> [Consultat 21-06-19]
- Rueda, J. (20 18) "Sabadell ressuscita la proposta de l'Àrea Vallès" , *El punt avui*, 3 de desembre. Disponible a <https://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/1512930-sabadell-ressuscita-la-proposta-de-l-area-valles.html> [Consultat 08-07-19]
- Sabata, M. (2018) "El futur de l'organització territorial de Catalunya", EAPC blog, 8 de maig. Disponible a <https://eapc.blog.gencat.cat/2018/05/08/el-futur-de-lorganitzacio-territorial-de-catalunya-monica-sabata/> [Consultat 08-07-19]
- Serrano, M.(2015) "Els dos Vallesos volen la seva àrea metropolitana", *Diari Ara*, 12 de març. Disponible a https://www.ara.cat/tema_del_dia/Vallesos-area-metropolitana-del-PIB_0_1319268142.html [Consultat 08-07-19]
- Tomàs, M. (2018) "Cal una Àrea Metropolitana del Vallès", *Diari Ara*, 14 de desembre. Disponible a https://www.ara.cat/opinio/Mariona-Tomas-Area-Valles_0_2142985805.html [Consultat 02-06-19]

[Plans, agendes, informes i declaracions](#)

- Àrea Metropolitana de Barcelona (2018) Reconeixement institucional de les àrees metropolitanes Post Habitat III. Disponible a http://posthabitat3.amb.cat/doc/Post-Habitat3_decla_CAT.pdf [Descarregat 07-06-19]
- Ajuntament de Sabadell (2018) Manifest Som Vallès. Disponible a: <http://web.sabadell.cat/somvalles> [Consultat 06-06-19]
- Comissió Europea (2016) Urban Agenda for the EU. Pact of Amsterdam https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/pact-of-amsterdam_en.pdf [Descarregat 07-06-19]
- Generalitat de Catalunya (2010) Pla territorial de l'àmbit metropolità de Barcelona: naturalesa, gènesi i contingut. Disponible a <http://territori.gencat.cat/ca/detalls/Article/Pla-territorial-AMB-Gabinet-> [Consultat 07-06-19]

Gerard Mayol Arandiga

Treball Final de Màster (TFM) . "Models de governança a la perifèria metropolitana de Barcelona: el cas del Vallès" Document Final

Màster Ciutats i Urbanisme UOC

- Generalitat de Catalunya (2019b) Document sintètic de la Agenda Urbana de Catalunya. Disponible a <http://agendaurbanacatalunya.cat/wp-content/uploads/2019/02/Document-sint%C3%A8tic-AUC-1-201902-1.pdf> [Descarregat 06-06-19]
- Habitat III (2015) La Declaración de Montreal sobre Áreas Metropolitanas. Disponible a http://cmm.qc.ca/fileadmin/user_upload/documents/20151007_habitat_declarationMontreal-es.pdf
- Habitat III (2017) Nueva Agenda Urbana. Disponible a: <http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-Spanish.pdf> [Descarregat 06-06-19]
- Metròpolis Barcelona (2019) Pla Director Urbanístic Metropolità. Disponible a <http://urbanisme.amb.cat/pdu-metropolita> [Descarregat 07-06-19]
- Ministerio de Fomento (2019) Agenda Urbana Española. Disponible a http://www.aue.gob.es/agenda-urbana-espanola#AUE_-_Agenda_Urbana_Espanola [Descarregat 07-06-19]
- OECD (2015a), «*Definition of Functional Urban Areas (FUA) for the OECD*». Disponible a <https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/Definition-of-Functional-Urban-Areas-for-the-OECD-metropolitan-database.pdf> [Consultat 01-06-19]
- PEMB (2018) Quines polítiques per a quina metròpoli?. Disponible a https://pemb.cat/public/docs/1109_mr_quines_politiques_per_a_quina_metropoli.pdf [Descarregat 06-06-19]
- PEMB (2019) Pla 2030 . Disponible a <https://pemb.cat/ca/pla-estrategic-2030/> [Consultat 07-06-19]

Lleis

- Espanya. Llei 7/1985, de 2 d'abril, Reguladora de les Bases del Règim Local. Butlletí Oficial de l'Estat, 23 d'abril de 1985, núm. 80
- Espanya. Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut de Autonomia de Catalunya. Butlletí Oficial de l'Estat, 20 de juliol de 2006, núm. 172
- Espanya. Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local. Butlletí Oficial de l'Estat, 30 de desembre de 2013, núm. 312

Ponències, jornades

- Agenda Urbana de Catalunya (2019) "Taula rodona: Governos eficients", Jornades de Participació de l'Agenda Urbana de Catalunya, 4 de juliol. Video on line disponible a <https://www.youtube.com/watch?v=74ZmxSIDqIU&feature=youtu.be> [Consultat 08-07-19]
- El perfil de la ciutat (2019) "models de governança dels sistemes urbans", jornada tècnica, 15 de març. Disponible a <http://www.perfilciutat.net/articulos/jornada-tecnica-sobre-models-de-governanca-dels-sistemes-urban-s-0> [Consultat 08-07-19]
- Via Vallès (2016) "El Vallès, la nova dimensió productiva de Barcelona", El Baix Llobregat a debat, 16 d'abril. Disponible a <http://www.baixlobregatadebat.cat/wp-content/uploads/2016/04/PPT-VIA-VALLES-3-AREES-METROPOLITANES.pdf> [Consultat 04-07-19]

Pàgines web

- Arellano, Blanca i Moix, Montserrat i Roca, Josep (2011) Towards a New Methodology to evaluate the Urban structure of the Metropolitan Systems; Chicago and Barcelona Metropolitan Areas as Examples. Disponible a https://www.researchgate.net/publication/237138491_Towards_a_New_Methodology_to_evaluate_the_Urban_structure_of_the_Metropolitan_Systems_Chicago_and_Barcelona_Metropolitan_Areas_as_Examples [Consultat 07-06-19]

Gerard Mayol Arandiga

Treball Final de Màster (TFM) . "Models de governança a la perifèria metropolitana de Barcelona: el cas del Vallès" Document Final

Màster Ciutats i Urbanisme UOC

- CGLU (2019) Metropolitan and Peripheral cities. Disponible a <https://www.uclg.org/en/agenda/metropolitan-and-peripheral-cities> [Consultat 07-06-19]
- Comissió Europea (2019) Urban Agenda for the EU. Disponible a <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda> [Consultat 07-06-19]
- Diputació de Barcelona (2019) Els ODS i les Agendes Globals. Disponible a <https://www.diba.cat/web/ods/els-ods-i-les-agendes-globals> [Consultat 22-06-19]
- Eurostat (2018) Statistical Atlas. Disponible a <http://ec.europa.eu/eurostat/statistical-atlas/gis/viewer/?mids=BKGCNT,CNTOVL,CITFUA,CITUAC&o=1,0.7,1,1&center=41.68487,2.2309,7&ch=C02,TRC,CTF&lcis=CITUAC&> [Consultat 22-06-19]
- Fem Vallès (2019a) Fem Vallès. Disponible a <https://femvalles.wordpress.com/vint-noves-estacions/>
- Generalitat de Catalunya (2019) Agenda Urbana de Catalunya. Disponible a: <http://agendaurbanacatalunya.cat/> [Consultat 06-06-19]
- Idescat (2019) Institut d'Estadística de Catalunya. Disponible a <https://www.idescat.cat/> [Consultat 07-06-19]
- INE (2019) Urban Audit. Disponible a https://www.ine.es/ss/Satellite?L=0&c=INEPublicacion_C&cid=1259944561392&p=1254735110672&pagename=ProductosYServicios%2FPYSLayout&param1=PYSDetalleGratuitas&titema=Sociedad [Consultat 22-06-19]
- Ministerio de Fomento (2019) Atlas Estadístico de las Áreas Urbanas. Disponible a <https://www.fomento.gob.es/portal-del-suelo-y-politicas-urbanas/atlas-estadistico-de-las-areas-urbanas> [Consultat 22-06-19]
- Naciones Unidas (2019) Objetivos de Desarrollo Sostenible. Disponible a: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/development-agenda/> [Consultat 06-06-19]
- OCDE (2011) List of Urban Areas by country. Disponible a <http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/all.pdf> [Consultat 07-06-19]
- OECD (2012), Redefining "Urban": A New Way to Measure Metropolitan Areas, OECD Publishing, Paris. Disponible a <https://doi.org/10.1787/9789264174108-en> [Consultat 25-06-19]
- OECD (2015) Gobernando la ciudad. Las políticas en resumen. Disponible a <http://www.oecd.org/regional/regional-policy/Governing-the-City-Policy-Highlights-ES.pdf> [Descarregat 06-06-19]
- Termcat (2019) Pla Estratègic. Disponible a https://www.termcat.cat/ca/cercaterm/pla%20estrat%C3%A8gic?type=basic&thematic_area=&language=

Entrevistes

- Cortada, M. (2019a) [entrevista realitzada per Mayol, G.] 15 de juliol 2019
- Monràs, J. (2019) [entrevista realitzada per Mayol, G.] 23 de juliol 2019

Annex 1. Guia i Graella de respostes de les entrevistes

[Guia de l'entrevista a Maria Cortada, tècnica del PEMB. 15 de juliol de 2019, 17h, Espai CREC](#)

Paper del PEMB?

1. Quin és el paper del PEMB actualment? relació entre AMB i PEMB?

2. Durant un temps hi hagut un auge de la Planificació Estratègica (Nou regionalisme)? quina és la tendència actual? hi ha tendència a institucionalitzar? Alemanya França Itàlia
3. Quina és la possibilitat de reixir per una planificació estratègica si no hi ha una institucionalització amb competències i finançament a darrera?
4. Actualment es centren molts esforços de planificació a l'AMB i a la RMB? (Pacte Industrial de la RMB, Pla director mobilitat RMB i PTMB)
5. Quina és la visió del PEMB en els proper Pla estratègic 2030? tindrà en compte AMB o RMB?

Sobre el debat territorial al Vallès

6. Coneix el debat territorial al Vallès i la proposta de crear una Àrea Metropolitana del Vallès de Fem Vallès?
7. Hi ha elements per considerar el Vallès com a una realitat metropolitana propia?
8. És convenient institucionalitzar noves realitats o amb els instruments actuals es pot treballar?
9. Visualitza una AMB més gran? que inclogui el Vallès o la RMB? seria governable?
10. Creu que un Pla Estratègic conjunt entre els dos Vallesos pot enfortir la realitat metropolitana del Vallès?
11. Des d'on es pot dur a terme aquesta planificació? Consells comarcals? PEMB? associació de nova creació?

Sobre l'organització territorial de Catalunya

12. Quin haurà de ser el paper de les vegueries?
13. Quina és la seva opinió i com preveu l'articulació de la Regió Metropolitana en el futur i en concret sobre l'articulació dels vallesos?

Sobre la Nova Agenda Urbana i el que significa

14. La NUA ha de ser el marc de qualsevol planificació urbana o metropolitana, quin principis són els més importants?
15. Com es pot traslladar el marc de la NUA a la realitat catalana? com veu el paper de l'AUC?
16. Quina és la ambició de l'AUC? És només una guia o comportarà obligacions, competències i finançament associat?
17. El Pla estratègic 2030 es centrarà en la NUA? com?
18. Com estan tractant els indicadors dels ODS?

[Graella de respostes de l'entrevista a Maria Cortada, tècnica del PEMB](#)

Blocs/Conceptes del Marc teòric	Respostes/idees clau
Paper del PEMB com a instrument de governança metropolitana de coordinació horitzontal	<ul style="list-style-type: none"> • El PEMB és un instrument creat a partir de l'organització dels jocs olímpics i que neix amb la voluntat d'assegurar la coordinació de les transformacions urbanes que es necessitaven en un moment de complicacions institucionals (Estat-regió-ciutat). • El PEMB ha dut a terme 5 plans estratègics, l'últim el Visió 2020 que va ser fet amb presses i no va tenir en compte aspectes claus com la constitució de l'AMB, l'estratègia Europa 2020 o la crisi econòmica. • Amb la constitució de l'AMB i la seva pròpia àrea estratègica el PEMB s'ha hagut de reconfigurar, els últims 3 anys han estat dedicats a fomentar debats, mostrat la utilitat de l'instrument i fer molta comunicació. • El PEMB està format per un Consell General on s'hi poden adherir administracions i entitats, presidit per l'AMB i amb l'Ajuntament de Barcelona. Actualment no hi ha cap membre de la RMB, però si membres que actuen a la RMB.

	<ul style="list-style-type: none"> • Sobre les tendències institucionalitzadores del fet metropolità a Europa (Itàlia, França, Alemanya), el PEMB reconeix que per tal de que existeixi una realitat metropolitana es necessita autonomia financera i per tant hi ha d'haver una institució que recaudi. De la mateixa manera per tal de que existeixi un "demos" metropolità hi ha d'haver elecció directa dels representants metropolitans. • Hi ha d'haver coincidència entre fiscalitat i democràcia. • El proper Pla 2030 tindrà com a àmbit d'actuació al RMB, ja que aquesta s'ha consolidat com a realitat metropolitana . • Es considera que la Planificació Estratègica ha de ser territorialitzada, que passa en un lloc i per tant es necessita un àmbit d'actuació. • Actualment el PEMB es basa en 5 eixos: RMB, ODS, Col·laboració, Pensament Positiu, 5 hèlix (comunicació) • Pel Pla 2030 es consideren 7 transicions importants: Demogràfica, energètica, econòmica, governança, tecnològica, territorial • El Pla 2030 es centra en 3 eixos: Resilient, Pròspera, Cohesionada. • Consideren la metròpoli una ciutat de ciutats.
Sobre el debat territorial del Vallès: realitat metropolitana? i models de governança a la RMB	<ul style="list-style-type: none"> • Es troba poc sentit en una AMV o una Planificació Estratègica a nivell del Vallès, ja que la realitat metropolitana inclou el Vallès i Barcelona. Té més sentit una Planificació a nivell de la RMB. • Quin sentit té fer una planificació estratègica al Vallès si pot concloure resultats contradictoris amb la planificació AMB o RMB? • El moviment radial demostra que hi ha una interdependència entre els dos territoris • S'admet que actualment no hi ha un imaginari col·lectiu metropolità treballat a l'AMB ni a la RMB. Al Vallès existeix una identitat, però no és diferent del Pendès, el Garraf o el Maresme. • De fet hi ha moltes iniciatives supramunicipals al Vallès (CIT, C17, B30, Riera de Caldes) que no col·laboren entre si. • Cal fixar-se en el nou PDU que contempla l'AMB multinivell i policèntrica. • Es proposa que es podria treballar una Planificació Estratègica escalar, és a dir primer en subàmbits (Vallès, Maresme, AMB etc,) però que sumessin a un mateix procés a nivell de RMB. Procés compartit.
Organització territorial de Catalunya	<ul style="list-style-type: none"> • El PEMB considera que cal ampliar l'AMB a la realitat metropolitana que inclou el Vallès (Sabadell i Terrassa). No té sentit tenir un Vallès Occidental partit amb 7 municipis a l'AMB. • De fet el PEMB aboga per anar ampliant l'AMB a la RMB, tot i que 164 municipis tenen una governança complicada.
Les agendes globals en les realitats metropolitanes no institucionalitzades	<ul style="list-style-type: none"> • Es considera que els ODS i la NUA no estan adaptats per treballar en entorns no institucionalitzats, com potser la RMB, ja que no es pot fer seguiment dels indicadors etc. • Es treballa més en ODS que la NUA, ja que es considera que la NUA és més instrumental que actua més en el pla territorial, però els ODS s'adequa més a la Planificació Estratègica. • Pel Pla 2030 del PEMB encara s'estan dissenyant els objectius propis. Alguns consideraran els ODS, però en principi no s'utilitzaran els mateixos indicadors, si no que se'n faran uns de propis.

[Guia de l'entrevista a Josep Monràs, Alcalde de Mollet del Vallès. 23 de juliol de 2019, 10h, Ajuntament de Mollet del Vallès](#)

Sobre el debat territorial al Vallès

1. Coneix el debat territorial al Vallès i la proposta de crear una Àrea Metropolitana del Vallès de Fem Vallès?

2. Coneix l'Estudi de l'Insitut Cerdà "oportunitats per desenvolupar polítiques conjuntes al Vallès?
3. Quina opinió en van tenir els Consells Comarcals?
4. Hi ha elements per considerar els Vallesos com a una realitat conjunta a pesar de les diferències?
5. Hi ha elements per considerar el Vallès com a una realitat metropolitana (sistemes urbans, relacion d'interacció intramunicipals per raó de mobilitat i labora?)
6. Aquesta realitat es pot considerar singular ? o forma part de l'àrea funcional de Barcelona?
7. És convenient institucionalitzar noves realitats o amb els instruments actuals es pot treballar?

Sobre Mollet

8. Quin és el rol de Mollet del Vallès dintre de la Comarca del Vallès Oriental?
9. i amb el Vallès Occidental?
10. Quina singularitat té Baix Vallès? Mollet, Santa Perpètua, Parets, Montornès, La Llagosta, Montmeló, Sant Fost i Martorelles. té efectes sobre una Unió dels Vallesos?
11. Quina relació té amb Barcelona ciutat?
12. Quina relació té amb l'AMB?
13. És suficient cooperació territorial? Exemple B30 , C17, perfil de la ciutat o Baix Vallès on hi participa Mollet.

Sobre els models de governança al Vallès?

14. Creu que és possible dur a terme el projecte d'Àrea Metropolitana del Vallès? (fragmentació política, pèrdua de lideratge?)
15. Creu que el model actual dels vallesos de coordinació horitzontal flexible i voluntària entre municipis funciona? Exemple B30 , C17, perfil de la ciutat o Baix Vallès on hi participa Mollet.
16. Creu que la Unió dels Consells Comarcals, sense crear un ens metropolità, podria ajudar a dur a terme una visió més global?
17. Convindria ampliar els consorcis actuals (Residus en els 2 vallesos i turisme a l'Occidental) a d'altres àmbits com mobilitat o política industrial?
18. Seria convenient una ampliació de l'AMB que absorvís els vallesos?
19. Creu que un Pla Estratègic conjunt entre els dos Vallesos pot enfortir la realitat metropolitana del Vallès?
20. Des d'on es pot dur a terme aquesta planificació? Consells comarcals? PEMB? associació de nova creació?
21. Creu que el Pla Estratègic Vallès pot anar de la mà del Pla 2030 de la RMB?
22. Actualment es centren molts esforços de planificació a l'AMB i a la RMB? (Pacte Industrial de la RMB, Pla director mobilitat RMB i PTMB)
23. Quina és la possibilitat de reixir per una planificació estratègica si no hi ha una institucionalització amb competències i finançament a darrera?

Sobre l'organització territorial de Catalunya

24. Quin haurà de ser el paper de les vegueries?
25. Quina és la seva opinió i com preveu l'articulació de la Regió Metropolitana en el futur i en concret sobre l'articulació dels vallesos?

Sobre la Nova Agenda Urbana i el que significa

26. La NUA ha de ser el marc de qualsevol planificació urbana o metropolitana, quin principis són els més importants?
27. Com es pot traslladar el marc de la NUA a la realitat catalana? com veu el paper de l'AUC?
28. Quina és la ambició de l'AUC? És només una guia o comportarà obligacions, competències i finançament associat?

[Graella de respostes de l'entrevista a Josep Monràs, Alcalde de l'Ajuntament de Mollet del Vallès](#)

Blocs/Conceptes del Marc teòric	Respostes/idees clau
Sobre el debat territorial del Vallès	<ul style="list-style-type: none"> ● Ha estat part activa del debat, va participar en les entrevistes de l'estudi de l'Institut Cerdà sobre oportunitats de dur a terme polítiques conjuntes als vallesos. ● Considera que és un debat polititzat i que s'ha construït un relat sobre l'AMV a partir d'un greuge evident que pateix el Vallès respecte l'AMB que són la mobilitat i les infraestructures. ● La politització del debat es demostra amb l'assistència a la jornada del manifest "Som Vallès" on hi faltaven grans municipis com Terrassa, Sant Cugat, Mollet o Granollers. ● Considera que les realitats físiques són difuses, no es poden posar límits i institucionalitzar-ho tot . ● Està radicalment en contra de crear una nova estructura (AMV), creu que no és necessari nous òrgans que posin fronteres estrictes. ● Sí que creu en una realitat comuna entre els 2 vallesos i admet que el debat ha estat positiu per posar aquest tema sobre la taula. ● Argumenta que està a favor d'una unitat vallesana en dues vessants: <ul style="list-style-type: none"> ○ Lobby conjunt de tots els municipis vallesans per exigir infraestructures pendents i futures. Per això no cal una nova estructura i posa com exemple el treball de lobby que fa la xarxa B30 (presidida per Mollet) i que incorpora agents privats. ○ Creació de serveis mancomunats en alguns àmbits en que es garanteixi l'eficàcia i l'eficiència.
Sobre concepte de perifèria metropolitana	<ul style="list-style-type: none"> ● Considera que existeix un greuge evident pel fet d'estar a la perifèria metropolitana, sobretot pel que fa a mobilitat i infraestructura i posa com exemple l'AP7 i la B30 totalment colapsada i a les petites inversions en entrades dels ramals laterals al tronc central que arreglarien part del caos. ● Argumenta que Barcelona xucla del Vallès i el Baix Llobregat que és on es genera la productivitat. "el 22@ real està al Vallès" ● Hi ha un territori difús on no hi ha una estratègia.
Sobre els models de governança al Vallès	<ul style="list-style-type: none"> ● Model actual .Està a favor de no crear noves institucions i considera la coordinació horitzontal i flexible en xarxes com adequada, sobretot perquè permet avançar en allò que els municipis sí que estan d'acord. Alhora considera que s'ha de fer una acció de lobby més general al Vallès, admet que no s'han fet reunions de coordinació entre xarxes d'eixos d'activitats econòmiques (B30, C17, AMRC, C16), només puntualment entre la C17 i B30. ● Agències metropolitanes: Estaria d'acord en consorcis o agències comarcals de caràcter tècnic per tal de ser més eficients i eficaços en la prestació d'alguns serveis (residus, habitatge). ● Ampliació AMB: Dubte dels efectes positius per Mollet i els municipis vallesans que veurien incrementats els impostos en l'IBI, seria difícil d'explicar pels alcaldes. Per Mollet es tracta de ser un gran dintre del Vallès o un petit dintre del l'AMB. Admet que el Mollet mira molt més que abans cap a Barcelona (pèrdua de potencials compradors), però que el Mollet exerceix de capital del Baix Vallès i té una zona d'influència pròpia. ● AMV: Està totalment en contra de crear noves administracions.

	L'actual fragmentació política i falta de lideratge fa totalment inviable l'AMV, cal fer lobby i acció conjunta amb les estructures que hi ha.
Sobre la proposta del TFM: Pla estratègic del Vallès en el marc de Pla Visió 2030 i les agendes globals	<ul style="list-style-type: none"> • Considera molt adient una planificació estratègica, tot i que fugiria de noms com el Vallès, parlaria de territori. • Considera molt encertat anar de la mà del Pla 2030 del PEMB, amb qui la B30 té signat un acord de col·laboració. • Argumenta que aquest Pla ha de ser coliderat amb múltiples lideratges i que ha d'incloure al sector privat. • Valora positivament el marc RMB, i argumenta que es prenen mesures polítiques (com el peatge per entrar a Barcelona) , sense pensar que som interdependents dintre de la RMB.
Organització territorial de Catalunya	<ul style="list-style-type: none"> • Considera que la disgregació del territori en noves infraestructures és molt negativa, posa l'exemple de la creació de comarques com el Moianès o municipis com Badia del Vallès. Per aquesta mateixa raó rebutja la idea de l'AMV. • Considera que els serveis dels Consells Comarcals per grans municipis són molt pocs, només presten serveis al petits municipis a partir de competències delegades per la Generalitat de Catalunya. • Considera que la Generalitat de Catalunya hauria de liderar o posar sobre la taula propostes, ja que inversions com la B-40 . • Sobre un potencial Pla Director Urbanístic pel Vallès, considera que aquests planejaments han d'estar impulsats per la Generalitat, amb els municipis, ja que són inversions del país. Des d'un municipi no es pot imposar un planejament comarcal.
Les agendes globals com a marc mental per activar aliances al Vallès	<ul style="list-style-type: none"> • Considera que és adequat i que cada municipi ha d'adaptar-se aquestes agendes, però que es tracta d'un tema de país i qui ha de liderar aquests marcs mentals és la Generalitat de Catalunya. • A Mollet ja s'està fent feina per la pròxima legislatura hi haurà una oficina tècnica transversal dedicada a l'Agenda 2030 en aquells aspectes que es considera que afecten més a Mollet.

Annex 2. Guia de revisió documental inicial

Font bibliogràfica	Tipus de font	Objectiu al que contribueix	Quina informació aporta?
Ajuntament de Sabadell (2018) «Manifest Som Vallès». Disponible a: http://web.sabadell.cat/somvalles [Consultat 06-06-19]	Informe/Document	Objectiu 1	El manifest «Som Vallès» parla de la proposta de crear una Àrea Metropolitana del Vallès ,ideada per «Fem Vallès» i liderada pel govern en funcions de l'Ajuntament de Sabadell, aporta informació sobre una idea trencadora d'organització territorial al Vallès que és la base del debat territorial al Vallès.
Fem Vallès (2019) Fem Vallès. Disponible a	Pàgina web	Objectiu 1	Les patronals Cecot, CIESC i UEI, junt amb Via Vallès, constitueixen la Plataforma

https://femvalles.wordpress.com/ [Consultat 07-06-19]			FEM Vallès que té com a objectiu promoure el desenvolupament del territori vallesà a través d'una realitat supramunicipal interconnectada
Institut Cerdà (2017) <i>Les oportunitats de desenvolupar polítiques conjuntes al territori dels Vallesos</i>). Disponible a: http://www.ccvoc.cat/fitxer/4286/Document%20fina%20Vallesos_revisio_Conseil_Alcaldes.pdf [Descarregat 06-06-19]	Informe/Document	Objectiu 1	És una diagnosi força exhaustiva sobre la potencialitat d'elaborar polítiques conjuntes entre els dos Vallesos en clau de territori. Aporta molta informació sobre les estratègies supramunicipals existents i futurs escenaris de cooperació possibles
Larrosa, M. (2012), «El PTMB, tauler d'escacs de partides futures (la Barcelona que no sap canviar d'escala)», Revista Papers, 17, pp. 68-69. Disponible a https://iermb.uab.cat/ca/iermb/revistapapers/n-17-el-valle-s-occidental-planejament-urbanistic-i-problematika-territorial/ [Descarregat 07-06-19]	Article revista electrònica	Objectiu 1	Anàlisi crític del que va suposar l'aprovació del Pla Territorial Metropolità de Barcelona l'any 2010 i la manca de visió pel desenvolupament territorial a l'eix pre litoral entre Martorell i Granollers, és a dir els dos vallesos
Larrosa, M. (2019a) «El mite de l'arc metropolità», El punt avui, 16 d'abril. Disponible a https://www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/1589091-el-mite-de-l-arc-metropolitata.html [Consultat 07-06-19]	Article diari	Objectiu 1	Article crític d'opinió sobre l'organització territorial de la Regió Metropolitana de Barcelona
Larrosa, M. (2019) «Una perifèria de tercera», El punt avui, 5 de febrer. Disponible a https://www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/1548006-una-periferia-de-tercera.html [Consultat 07-06-19]	Article diari	Objectiu 1	Article crític d'opinió de Manel Larrosa sobre l'abandonament de la perifèria per part de les administracions
Generalitat de Catalunya (2010) <i>Pla territorial de l'àmbit metropolità de Barcelona: naturalesa, gènesi i contingut</i> . Disponible a http://territori.gencat.cat/ca/detalls/Article/Pla-territorial-A	Informe/Document	Objectiu 1, 2 i 3	Aquest pla aprovat al 2010 ens aporta informació de com es va concebre l'espai regional metropolità i quins fets es van tenir en compte i quins a la perifèria metropolitana i en concret al dos vallesos

MB-Gabinet- [Consultat 07-06-19]			
Borja, J. ; Gonzalez, P. (2018a) «Ciudad Dimensiones y muticipalidad» Universitat Oberta de Catalunya- Transformaciones Urbanas. Disponible a [URL tancada] [Descarregat 07-05-18]	Mòdul Assignatura UOC	Objectiu 2 i 3	Mòdul 2 de l'assignatura «transformacions urbanes» del Màster UOC Ciutats i Urbanisme dedicat a les diferents dimensions de les ciutats
CGLU (2016) <i>GOLD IV Report: Co-creating the urban future</i> . Disponible a https://www.uclg.org/sites/default/files/gold_esp-web.pdf [Descarregat 07-06-19]	Informe/Document	Objectiu 2 i 3	Es fa un recull de les tendències mundials de governança metropolitana, d'aquelles consolidades i la planificació estratègica com a instruments emergents
De Miguel, R. (2008) «Planificación territorial , gobierno y gobernanza metropolitana en las grandes ciudades españolas», <i>Boletín de la A.G.E.</i> , 48, pp. 355-374, Disponible a http://age.ieg.csic.es/boletin/48/14%20DE%20MIGUEL.pdf [Descarregat 07-06-19]	Article revista electrònica	Objectiu 2 i 3	Repàs a la història de la planificació territorial metropolitana de les principals ciutats espanyoles
Estela, O. (2018), «La planificació estratègica metropolitana a Barcelona: cap a una tercera generació de plans?» , <i>Revista Papers</i> , 61, pp. 42-51. Disponible a https://iermb.uab.cat/ca/iermb/revistapapers/n-61-governanca-metropolitana/#close [Descarregat 07-06-19]	Article revista electrònica	Objectiu 2 i 3	Article sobre la Planificació estratègica metropolitana que defensa la necessitat de l'existència d'instruments flexibles i de geometria variable que permetin articular les àrees metropolitanes més enllà de les seves fronteres administratives i amb entitats publico privades
Feria, JM. (2018) «Los procesos metropolitanos en España. Intensificación estructural y nuevos desafíos», <i>Revista Papers</i> , 61, pp. 28-40. Disponible a https://iermb.uab.cat/ca/iermb/revistapapers/n-61-governanca-metropolitana/#close [Consultat 07-06-19]	Article revista electrònica	Objectiu 2 i 3	Repàs a la història de la planificació territorial metropolitana de les principals ciutats espanyoles
Heilnelt, H. ; Kübler, D. (Eds.) (2005) <i>Metropolitan</i>	Article revista electrònica	Objectiu 2 i 3	Article que explica les grans escoles de pensament que han debatut sobre els

Governance. Capacity, Democracy and the Dynamics of Place. London: Routledge			models de governança que s'havien d'aplicar a les gran àrees urbanes per tal de que aquestes fossin eficients i adequades al seu funcionament
Tomàs, M. (2015a) "Metropolitan governance in Europe: Challenges and Models". Framework document of the Seminar on territorial competitiveness and social inclusion in European Metropolises, Barcelona, 13th March 2015. https://www.researchgate.net/publication/273759034_Metropolitan_Governance_in_Europe_Challenges_Models	Article revista electrònica	Objectiu 2 i 3	Article que ens ajuda a entendre els aspectes clau de les àrees metropolitanes com el grau de fragmentació institucional, el tipus de competències, la independència financera, la representació democràtica o el tipus de relacions multinivell.
OECD (2015), « <i>Gobernando la ciudad. Las políticas en resumen</i> ». Disponible a http://www.oecd.org/regional/regional-policy/Governing-the-City-Policy-Highlights-ES.pdf [Descarregat 06-06-19]	Informe/Document	Objectiu 2 i 3	Informe de l'OCDD sobre els diferents models de governança metropolitana en els països de l'OECD
OECD (2015a), « <i>Definition of Functional Urban Areas (FUA) for the OECD</i> ». Disponible a http://www.oecd.org/regional/regional-policy/Governing-the-City-Policy-Highlights-ES.pdf [Descarregat 06-06-19]	Informe/Document	Objectiu 2 i 3	Informe de l'OCDE que explica el mètode de càlcul de les Àrees Urbanes Funcionals
Tomàs, M. (2016). «Explaining Metropolitan Governance. The Case of Spain», <i>Raumforschung und Raumordnung</i> , DOI: 10.1007/s13147-016-0445-0	Article revista	Objectiu 2 i 3	Article sobre els conceptes teòrics sobre l'existència de models metropolitanos a Europa i el cas concret espanyol
Tomàs, M. (2019) «Governança metropolitana: models i elements clau», «Barcelona Metropolis», 111. Disponible a https://www.barcelona.cat/m	Article revista electrònica	Objectiu 2 i 3	L'article repassa les tendències globals de les àrees urbanes i estudia quins són els elements claus de la governança metropolitana

etropolis/ca/continguts/governanca-metropolitana-models-i-elements-clau [Consultat 07-06-19]			
Tomàs, Mariona (2018) «Cal una Àrea Metropolitana del Vallès», Diari Ara, 14 de desembre. Disponible a https://www.ara.cat/opinio/Mariona-Tomas-Area-Valles_0_2142985805.html [Consultat 07-06-19]	Article diari	Objectiu 2 i 3	Opinió sobre la viabilitat i conveniència de crear una àrea metropolitana al Vallès
Borja, J. ; Gonzalez, P. (2018b) «La ciudad en el territorio, su realidad metropolitana». Universitat Oberta de Catalunya - Transformaciones Urbanas. Disponible a [URL tancada] [Descarregat 07-05-18]	Mòdul Assignatura UOC	Objectiu 2 i 3	Mòdul 3 de l'assignatura «transformacions urbanes» del Màstec UOC Ciutats i Urbanisme a la realitat metropolitana de les ciutats
Zimmermann, K. ; Feiertag, P. (2018) «Return of the metro-model? Governance and planning in metropolitan regions under change. An international comparison of France, Italy and Germany» , <i>Revista Papers</i> , 61, pp. 16-26. Disponible a https://iermb.uab.cat/ca/iermb/revistapapers/n-61-governanca-metropolitana/#close [Descarregat 07-06-19]	Article revista electrònica	Objectiu 2 i 3	Breu repàs als processos de revisió de la governança metropolitana a Europa, concretament a França, Itàlia i Alemanya
Àrea Metropolitana de Barcelona (2018) <i>Reconeixement institucional de les àrees metropolitanes Post Habitat III</i> . Disponible a http://posthabitat3.amb.cat/doc/Post-Habitat3_decla_CA_T.pdf [Descarregat 07-06-19]	Informe/Document	Objectiu 4	Declaració feta durant unes jornades l'AMB sobre la importància de les àrees metropolitanes per desplegar la NUA
Comissió Europea (2016) <i>Urban Agenda for the EU. Pact of Amsterdam</i> https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/pact-of-amsterdam_en.pdf [Descarregat 07-06-19]	Informe/Document	Objectiu 4	Declaració de la UE per la creació d'una Agenda urbana de la UE
Comissió Europea (2019) <i>Urban Agenda for the EU</i> .	Pàgina web	Objectiu 4	Pàgina web on hi ha la informació de tots els

<p>Disponible a https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda [Consultat 07-06-19]</p>			<p>partenariats conformats per treballar l'Agenda Urbana de la UE</p>
<p>Cortada, Maria (2019) «La metropolització de les agendes globals», Blog PEMB, 16 de gener. Disponible a: https://pemb.cat/ca/bloc/la-metropolitzacio-de-les-agnes-globals/68/ [Consultat 06-06-19]</p>	<p>Article en blog</p>	<p>Objectiu 4</p>	<p>Opinió sobre l'abast metropolità que tenen les agendes globals (Agenda 2030 i NUA)</p>
<p>Generalitat de Catalunya (2019) Agenda Urbana de Catalunya. Disponible a: http://agendaurbanacatalunya.cat/ [Consultat 06-06-19]</p>	<p>Pàgina web</p>	<p>Objectiu 4</p>	<p>Conté tota la informació del procés de constitució de l'Agenda Urbana de Catalunya: Estructura, Fases, Objectius, Procés participatiu i recursos</p>
<p>Ministerio de Fomento (2019) Agenda Urbana Española. Disponible a http://www.aue.gob.es/agenda-urbana-espanola#AUE_-_Agenda_Urbana_Espanola [Descarregat 07-06-19]</p>	<p>Informe/Document</p>	<p>Objectiu 4</p>	<p>Agenda Urbana Espanyola, ens permet comparar i complementar amb l'Agenda Urbana de Catalunya per l'objecte del TFM</p>
<p>Naciones Unidas (2019) Objetivos de Desarrollo Sostenible. Disponible a: https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/development-agenda/ [Consultat 06-06-19]</p>	<p>Pàgina web</p>	<p>Objectiu 4</p>	<p>Permet esbrinar quins Objectius de Desenvolupament Sostenible amb una dimensió urbana, quines són les seves fites i els seus indicadors</p>
<p>Habitat III (2017) Nueva Agenda Urbana. Disponible en: http://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-Spanish.pdf [Descarregat 06-06-19]</p>	<p>Informe/Document</p>	<p>Objectiu 4</p>	<p>Text original de la Nova Agenda Urbana que permet contrastar de primera mà la declaració feta a Quito l'octubre de 2016</p>
<p>PEMB (2019) Pla 2030 . Disponible a https://pemb.cat/ca/pla-estrategic-2030/ [Consultat 07-06-19]</p>	<p>Informe/Document</p>	<p>Objectiu 4</p>	<p>Pàgina web que explica les accions preparatòries per dur a terme el Pla 2030 del PEMB</p>